6
20-b
40

...rentini

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
14 H
41

6-20-b-40

Digitized by Google

MAGISTRI STOPINI

POETÆ PONZANENSIS

CAPRICCIA MACARONICA

BIBLIOTECA ROMA VITTORIO EMANUELE

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

MEDIOLANI,

Typis Ludouici Montiæ. 1671.

Digitized by Google

REIMPRIMATVR

Commiſſarius Sancti Officij Mediolani.

Carolus Ghioldus Theologus S. Nazarij pro Eminentiſs., & Reuerendiſs. D. D. Cardinali Litta Archiepiſc.

Franciſcus Arbona pro Excellentiſs. Senatu.

CAESAR VRSINVS Beneuolo Lectori.

BIBLIOTECA NAZ. V. EMANUELE ROMA

CVM primis adoleſcentiæ meæ temporibus ad famoſam Parnaſi montagnam me contuliſſem, ibique ad portas Apollinaris palazzi fortiter pulſare, altiſoniſq; vocibus clamare incæpiſſem, vt me ladentrum ad fontem Caballinum Muſæ conducerent, nulla tamen batocchi pulſatione, aut oris sbraiatione illuc intrandi gratiam obtinere potui. Ipſæ etenim Camenæ reſponderunt sbarbatis ad illas ingreſsuseſſe prohibitus, meq; deinde veluti zaltronem villanijs oneratum, minacijs ſpauentatum, & deriſionibus beffeggiatum, ab earum præſentia dimiſerunt, & ad bordellum cazzauerunt. Hac igitur de cauſa contriſtatus, conturbatus, & quaſi diſperatus, quid dicere, aut quid facere neſciebam. Finaliter malgradum Apollinis, & ad deſpectum Muſarum me Poetam facere percupiens Cucagnam verſus, nullum conſiderans pericu-

lum, nullam viaggi longitudinem, nullam corporis ſtraccationem, caminum ingreſſu fui, nec vnquam (licet mihi ſæpe calcagnos ſaxa rumpiſſent) paſſus retinere volui, donec ad præſtantiſſimam Bachi Cortem perueniens à doctis, & formoſis Muſis Macaronicis acceptus, graditus, & honoratus fui; inde omnes dacordum meum deliberantes adimplere deſiderium, non ad barbam, ſed ad voluntatem riguardum habentes, me Poetam groſſiloquum, gnochificum, atque laſagnificum elegerunt, creauerunt, & declarauerunt, mutatoq; nomine non amplius Cæſarem, ſed Stopinum vocari comandantes graſſis Macaronibus ſaturum, optimique moſcatelli potione abbeueratum, hilari vultu, & allegro corde me ad patriam remiſerunt. Harum igitur fauore, Bacchiq; illarum Ducis furore varia ſcripſi, durante iuuentute, Poemata, quarum pars in hoc volumine habetur. Tu corteſiſſime Lector, ſi propter humorem ſcazzare malanconicum leggere volueris, idem facies, quod ego feci, nam propter medeſimam cauſam iſta ipſe carmina compoſui, quæ tibi ridendi aliquando facile materiam dabunt. De quantitatę ſillabarum à me in iſtis Macaronicis obſeruata, nolito meum miſurandi carminis modum reprehendere, niſi prius regulam apud Merlinum videbis. Stà ſanus, &c.

MA-

MAGISTRI STOPINI

POETÆ PONZANENSIS.

De Malitijs Putanarum.

Macaronea Prima.

NON mea Romanas cantat Maſelina bataias.
Grandia, ſeu dictis grauibus bruſamina Troiæ.
Stellarum curſus mancum, mancumque fadigas.
Luna tuas, quamuis me nuper frigidus humor,
Temporis atque poli docuit cognoſcere motus.
Ipſe Putanarum referam male facta canendo.
Fraudes, atque dolos. Vos hinc ſgombrate ſorellæ
Fontis Apollinei, veſtram non poſco beuandam,
Nam mihi de ſancto dudum compoſita ligno
Subleuat vnda ſitim, purgans cum ventre medullas
Dulcia iam lætus guſtaui, triſtis amara
Nunc bibo, candelas magnaui, cago ſtopinos.
Exemplis ediſce meis male cautus Amator,
Qui ſeguitas falſas curioſa mente Putanas
Quarum malitias omnes ſi ſcribere vellem
Deficeret tantæ ſtraccus ſub pondere ſomæ
Baſtabit partem pro nunc dixiſſe minorem,
Quinimo particulam de tot modo millibus vnam,
Principio ſi lætus eas guardare comenzas,
Inſuper adiungens (velut eſt vſanza) ſalutum,
Propter habere ſuum, quem vulgus chiamat amorem

Quamuis amarus amor, caros qui ſtrugit amantes
Illæ autem crudas ſe monſtrant, atque retroſas,
Nec parlare volunt, nec reſpondere roganti,
Alzantes naſum gaudent parere ſuperbas,
Sed ſi burſa tibi fuerit ferrata Samarco,
Quam, grauidam cernent multam geſtare monetam
Præſtiter omittunt faſtus, grandezza dabandam
Mittitur, atque pudor nullus ſermone reperto
Cernitur, inuadunt homines, moleſina gaioffæ
Verba trouare ſciunt, cupidamque trahentia mentem,
Teque vocant dominum, quem ſeruum cernere vellent,
Baſia miſcentes verbis, ſuggendo labellos
Inſidias tendunt, faciunt tibi mille carezzas.
Nos igitur luxu, nimiaque libidine tacti,
Præcipitem carnis nequeuntes ferre matanam,
Signa voluptatis ſequimur male fida fugacis.
Sic volucres viſcus trapolat, ſic retia Ceruos,
Sic breuis in tenuem ſe prendit Muſca ragnadam,
Sic Mus inſidias mortales paruulus intrat,
Sic piſcatores fallunt in littore piſces,
Qui penſant graſſum ſtulti mangiare bocconem,
Et remanent tan dem calamo per colla tacati.
Sic nos, ò Iuuenes, ſpeſſum meretricibus iſtis
Fallimur, heu facinus nec nobis noſtra videtur
Perditio, nigrum qua ſtraſſinamur ad orcum,
Pernicioſa nimis, nimium damnoſa voluptas,
Quæ libertatem mortalibus abſtulit omnem,
Nec libertatem baſtat, ſed perdere robbam,
Quid robbam dico? caram quin perdere vitam
Conſtringit, leuis hæc etiam iactura fuiſſet,
Si quoque diuinam iuuenis non perderet almam.
At bene ſi factum volumus diſcurrere noſtrum,
Scilicet, & propriam ſauij curare ſalutem
Ad forcam ſc ortas certè mandabimus iſtas,
Quæ faciunt magnum cum nobis ſæpe guadagnum
Vendentes marzam groſſo cum fœnore mercem,
Qualis formoſi collucet petra ſepulcri
Exterius polita vaghis mira arte figuris,
Interius autem putrefacta cadauera ſeruat,

Talis

Talis es, ò Meretrix, quæ tantum bella videris
Deforis, & dentrum ſeruat ſgualdrina magagnam.
Omne malum ſuffert, omnem fert ipſa fadigam
Dummodo luſentum valeat componere vultum.
Hoc opus, hic labor eſt, vel auro tingere crinem,
Vel varijs nodis trezzam formare galantam,
Cornua fronte gerens, bruttos imitata Diablos.
Vt condurre queat tali ſub rete moroſos;
Non mihi cum centum linguis ſi ferreus eſſet
Spiritus, hic omnes poſſem comprendere coſas,
Quas ſcelerata Dei ſtampam guaſtando maneggiat,
Vnctos, impiaſtros, bellettos, ſputa, cirottos,
Ampullas, ſcatulas, ferretos, buſſola, ſpecchios,
Vaſos, vaſettos, ſcudelas, & ſcudelinos,
Trezzas, trezzetas, ricettos, & rizzolinos,
Multaq; præterea, quæ non bene Muſa recordat.
Res indigna quidem, ſed riſu digna, videre
Hanc domus in paruo ſolam cantone dabandam,
Pictori ſimilem deformes pingere guanzas,
Artibus atque ſuis naturæ tollere mendas,
Ipſa rugas vultu pellem ſtriſſando gualiuat.
Nigranteſque facit tergens albere ganaſſas;
Sæpe crucem filo componit forſicis inſtar
Dentibus hinc capiens, hinc dextera ſtringit, & aprit
Inde pelat frontem, mentum radit abſque raſoro,
Et male creſcenti faciem pilamine mundat;
Attamen hoc nihil eſt, ſimiles quod perfida mores
Artibus his habeat, ſed fraudi tota nefandæ,
Dedita, nequitijs, & ſenſu plena ribaldo;
Si loquitur falſas loquitur ſua bocca boſias,
Lumina ſi voltat ſimulatis guardat ocelſis,
Sunt modo ſuſpirans finti ſuſpiria cordis,
Denique quicquid habet, vel viſu cernitur, aut non,
Seu parlat, cogitat, pergit, ſeu lumine ſpectat
Flet, ridet, cantat, ſimulata frande redundat.
Quid referam mortes, guerras, tradimenta, bataias,
Bruſamenta, dolos, lites, excidia, rixas,
Quas Meretrix peperit? veteres voltate quadernos
Nam quod ego dico retrouabitis eſſere nullam.

Dicite quæſo mihi, quis fortem tradidit illum
Sanſonem, abſcindens claroſè vertice crines,
Hoſtibus atque ſuis cœcandum lumine dedit?
Nonne fuit Meretrix; quis te Rex inde gabauit,
O ſapiens Salamon veterum ſapientia Regum?
Nonne bagaſſa tibi fecit quoque rompere collum?
Quis tibi præterea cauſauit Troia ruinas?
Quis tua bruſauit nocturnis mænia flammis?
Quiſuè pium Æneam vecchio cum patre fugauit?
Annè Caualazzus? Græci? non; quis fuit ergo?
Nempe Putana fuit Phrigium ſeguitata moroſum,
Quæ ſibi pizzantem vellet gratare cotalam.
Sed quid? ego de me qualcoſam dicere nolo?
Imo volo. Quis me nunc tantos ferre trauaios
Crudeles doias ſcabiem, malapaſqua malannum,
Cauſa fuit meretrix terræ maledicta propago.
Triſte ſcelus, ſcelerata lues, fædiſſima peſtis.
Præterea gaudent hæ ladræ ſemper amantes
Accumulare nouos, ac talem propter acquiſtum
Nulla reformidant præſentis damna fadighæ,
Aguzzant cerebrum mentem ſotoſopra reuoltant,
Solicitant quaſdam Ruffianas tempore vecchias,
Quæ guidare ſolent corriuos ſæpe moroſos,
Immortale decus, nam credunt eſſe Putanæ
Scilicet ingentem miſerum dominare cateruam,
Peccatum quin grande aliquem refudare moroſum
Eſſe putant, magnamque ferunt hanc eſſe paciam:
Accipiunt omnes, quibus eſt grauis ære crumena,
Metallumque ferens, quo cantant protinus orbi,
Porta patet ſemper nullo diſcrimine cunctis,
Sis iuuenis, bellus, leggiadrus fronte galantus,
Sis vecchius, brutus, gobus, ſlancatus, & orbus,
Dummodo ſis riccus nunquam male viſtus abibis;
Porta patet cunctis, tamen eſt vſanza bagaſſæ
Tres magis ex omni numero ſeruare moroſos,
Omnibus in rebus ſibimet ſuccurrere prontos.
Quos breuibus verbis, qui ſint moſtrare parecchio
Nè tibi rincreſca, lector, ſcoltare parumper.
Diligit illa prius iuuenem (ſeu fingit) amantem.

Leg-

Leggiadrum facie, ſpecioſa fronte politum,
Cui nondum teneras abſcondit barba maſcellas,
Cui nitet ore color primæuo in ſtore galantus.
Qui quoq; gaiardo teneat ſub pectore forzas,
Qui veneris gaudet dulcem tractare duellum,
Qui propriam Dominæ moſtrat de nocte prodezzam,
Qui gioſtrando valet ſeptem, vel octo carreras
Currere, nec validam currendo rumpere lanzam.
Hic alios inter bertones carus habetur,
Hic oculus dexter Dominæ, dulciſſima vita,
Hic ſpes eſt mentis, ſoſtegnum cordis, & almæ,
Hic lux, ſtella, iocus, ſolazzum, zoia, teſorus.
Sed nimis, ah, preſtum miſero ſua gaudia paſſant,
Tempore prætereunt, oimè, hæc ſolatia curto,
Dulcia quippe volant, volucriq; ſimilima fumo,
Sepeq; poſt riſum nec quicquam flere biſognat.
Non tot habet cælum ſtellas, animalia boſchi,
Pontus aquas, aer volucres, foiamina ſiluæ,
Quot mala, quot luctus iuueni, mihi crede, parantur,
Qui bona ſic viridis conſumit cara iuuentæ
Hinc venit omne malum, noſtra hinc abſumitur ætas,
Hinc macies vultus ſtomachi fiachezza bruſantis,
Hinc pectus, hinc ſchena dolet, venterq; pedeſq;
Hinc mala Franceſi naſcuntur ſemina morbi,
Angonaia, tumor femoris, maluagiaq; febris
Tencones, broſolæ, peſtis peſtifera brozæ,
Cruſtatæ plagæ, capitis pellatio, doiæ,
Vlcera, porſighi, bognones, rogna, caroli,
Copia zardarum, buganzę gumma panocchiæ,
Dentorumq; dolor, rabies, gianduſſa, podagra,
Vnde tot ad finem triſtes portantur affanni,
Milleq; crudeles mortes patiuntur ad horam.
Ipſe (fatebor enim) nec me vergogna teneblt,
Alloquor, expertus, vanas nec fingo boſias.
Ah quoties fudi, gemitu comitante querelas,
Ah quoties madido ſguazzaui fonte ganaſſas,
Ah quoties noctu ſomnum crudele vocaui,
Ah quoties dixi ſuperis pietate carentis,
Ah quoties animam optaui ſpirare dolentem,

Et calzas tirare ſemel moriendo dauerum.
Quam ſentire doias paſſim per membra vagantes.
Oſſa lacerantes, ſerpentes intra medullas,
Nec tantum tineo, qui paſſauere dolores,
Sed mea præſentes ſpau entant pectora morbi.
Nunc quoq; dum meditor verſus mea bracchia nutant
Nunc etiam ſcribens dolor, oimè, gridare coercet,
Nunc quoq; verſificans rognam cum carmine gratto,
Eſt grauis inceſſu nimia languedine corpus,
Maciſenta nimis facies lanterna videtur,
Diſtructam veluti conſueſcunt pingere mortem,
Semimuſolentos biſcotti mangio tochellos,
Vua meum ſatiat, cum diſno paſſa magonem,
Pro boccam conzare venit poſt mandula pranſum,
Eſt mea de ſancto ligno, vernazza, falernus,
Sic Medici, morbum pro diſcazzare comandant.
Sed quo Muſaruis? quis te furor vrget ad iſtos
Sermones, voltare pedes? reſume viaggium.
Dic modo poſt primum quem vult Putana ſecundum,
Bertonem, per quem maior ſua gloria fiat.
Ille ſecundus erit, dominam qui protegit armis,
Cuius ob affectum ſit prontus ponere vitam
Quando biſognaret, caſus defenſor in omnes,
Armipotens, brauus ſpadacinus, ſiue guererus,
Qui male parlantes baſtonat ſepe rufianas,
Qui bergantinos donat taiando ganaſſas,
Vendicat offeſas Domine, braueggiando menazzat,
Eſt genus hoc hominum, Veneti quos nomine Bullos,
Seu tagiacantones appellant, mangiaq; ferrum:
Scura ſupercilio dum guardant lumina torquent,
Inſtar francorum capellazzum vertice portant,
In quo ſæpe ſolent longum cuſire penacchium,
Barba foruſciti nimium tirata videtur,
Blaſphemant, renegant, ſtrapazzant omnia verbis,
Vt de ſe timeant homines, habeantq; pauram,
Sæpe magazenos intrant, vodantq; bocallos,
Sæpe bonos guidant minchiones intra tauernas,
Atque illos faciunt grallum ſibi ſoluere ſcottum.
Spadazzam attaccant lateri, quæ guardat in altum,
Al-

Altera pugnalem pars monſtrat, inde celata
Pendet ab vncino centuræ circa culatas;
Ferreus ipſe manus defendit guantus vtraſq;
Indefeſſa graui ſtipantur pectora Zacco,
Nocte gerunt targam ſtoccum ſimul atq; corazzam,
In frottam vadunt, parlantq; andando negottam,
Vt videant taciti per ſtradam, ſubq; feneſtra,
Si quà forte ſuæ ſit romancina Signoræ,
Cui mazzare iurant omnes, quos illa comandat.
Ex illis igitur brauis vult Puta moroſum
Ciaſcheduna ſuum, ſua qui mandata ſecundet,
Sed male finiſcunt vitam: nam tempore curto
Brauuram perdunt, animam cum ſanguine sborrant,
Siue ſuper ſtradam hoſtili ſub vulnere caſcant,
Belleq; calzati ſtigias mittuntur ad vndas,
Siue catenati ſcura in preſone tenentur,
Crimina purgantes quæ comiſere ribaldi,
Siue ob maiorem misfactum Iudi ce iuſto
Baſtonare graui damnantur remige piſces,
Graſſaq; de brauis deuentant eſca pedocchis,
Sæpe ſuper triplicem lignum dant colla ſoghetto,
Percutiuntq; ſuam moriendo calcibus vmbram,
Nec Venus, aut illos potis eſt defendere Mauors,
Sed iam de binis dixi, veniamus ad altrum.
Tertius accedit grauiori ætate Moroſus,
Ceruello leuiore tamen, licet ipſa capillos
Teſta cineroſos habeat, griſeumq; colorem,
Quem chiamare ſolet Corriuum nomine vulgus,
Hic mandat panem (quamuis non fæmina ſolo
Pane ſaturetur, carnis ſit grande biſognum)
Quotidie ſpendit. Dominæ mittitq; Caniſtrum,
Non de piſciculis inquam, vel carne boina,
Sed de exquiſitis plenum tantummodo rebus,
Pinguifico ſguazzare volunt nam ventre Putanæ,
Quo magis ad ludum Veneris ſit pronta voluntas,
Hic sborſat nummos, Caſæ pro ſoluere fittum,
Veſturas comprat, bauaros, manilia, perlas,
Forzeros, tauolas, ſcamnos, ſpalleria, caſſas,
Hic facit in ſumma totam ſplendeſcere Caſam.

Deh pouerelle nimis, quæ te ſtultitia colſit?
O miſerande ſenex, quæ te matezza piauit?
Iam tua mortificat ſenſus vecchiezza goloſos,
Iam vires mancant, frigeſcunt oſſa, calorq;
Imus abit, nec habent vllum iam membra vigorem,
Primauera locum, inuerno ſubeunte, cediuit,
Teſticuli creſcunt, ſcurtatur chiodus Amoris,
Nec tibi conceditur Veneris drizzare saettam,
Laſciui vnde solet procedere vulnus amoris,
Iam te terra vocat, iam mors tibi ſaltat adoſſum,
Tuq; bagaſſories in amores tempora perdis?
Illa ſed hunc vecchium non ſdegnat habere moroſū
Sdentatam baſat bocam, frontemq; rapatam,
Abbrazzat, carumq; vocat patremq, ſuumq;
Blandimenta facit, veteres medicando magagnas,
Sæpe fouet gremio, pietoſa voce luſingat,
Cordoium ſimulat, quamuis ſit cordis alegra,
Suſpirans aliquando genas ſingultibus implet,
Inſtruit inſidias lacrimis dum rumpit ocellos,
Quos docuit ſemper plangoribus affore prontos,
Deniq; mille modos penſat, fingitque trouatque,
Donec eum traditora queat trapolare briconem.
Non tot sbalzat aquas, ventis ſoffiantibus æquor,
Non tot damnati referantur faucibus Orci,
Non tot mercantes faciunt ad dacia frandes,
Non tot piſciculos fluuis habet Arnus in vndis,
Non tot habet Venetum fumantes terra caminos,
Nec tot habet doias, rancores, ſpaſma, dolores,
Qui mala Franceſi patitur contagia morbi,
Quot meretricis habet fraudes mens improba ladræ
Hac minus offendit ferrum, minus ignis abruſat,
Hac materia nocet mancum Mors pallida mancum,
Vult bellos Veneris propter ſmorzare bruſorem,
Vult brauos propriam propter defendere cauſam,
Vult Vecchios reliquis pro fouegnire biſognis,
Atq; in malhoram mandat finaliter omnes:
Credite, ſi qua fides ſotio eſt præſtanda perito,
Ille poteſt cautos Nocchierus reddere nautas,
Qui vidit tumidi ſpauroſa pericula ponti.

Quem ſcopulos inter tempeſtas horrida ſpinſit
Sic ego per prouam parlans (licet vtile non ſit
Poſt perſos boues, vt dicunt, claudere ſtallam)
Doctus ab expertis alijs ſuccurrere diſco.
Monſtrũ horrendum ingens. Meretrix, quẽ dira Megera
A Cane triſauci genuit Phlegetontis ad vndam,
Qua dominante regunt mentis retinacula ſenſus,
Qua dominante ſuum ſtrapazzat quiſq; decorem,
Qua dominante ruunt verecundi fræna pudoris:
Qua dominante boni diſcedunt corpore mores,
Qua dominante nihil veri prezzantur amici,
Qua dominante parens eſt nati fraude gabatus,
Qua dominante, nefas miſcentur ſacra profanis,
Qua dominante grauem non curat diues honorem,
Qua dominante ſuum poſtergat pauper amorem,
Qua dominante ſimul naſcuntur furta, rapina,
Luctus, homicidium, lites, diſcordia, pugnæ,
Heu fuge crudeles, Iuuenis, quas perfida tendit
Inſidias, caris, dum te complectitur vlnis
Te ſua vita vocans, ac ſpes dulciſſima cordis,
Blanda oculos, laſciua genas, ſpecioſa capillos,
Ne tamen vlterius tentes, nam ventre ſub imo
Puzzolenta nimis, quis credere poſſet? amorbat.
Inferni gulfus iacet hic Acheronte ſub atro,
Gurgite quem vaſto circundat ſordida vallis,
Obſcurumq; nemus, cuius ſub opaca latenter
Seu ruginoſos habitant animalia campos:
Larga quidem fædi ſunt tantum intramina porcis,
Nauigium quod grande poteſt ingredere dentrum,
Quamuis grande foret, quantum Babilonica turris,
Maiora inuoluit mentem marauiglia noſtram,
Nullum poſſe foras ſaluum remeare Vaſſellum,
Quoq; perire facit confractum ad littora mandat:
Haud aliter referunt Scillam, crudamque Caribdim
Ingiottiri ratos, pariter vomitare medeſmas,
Putrida quid memorem crocco labentia curſu
Flumina? ſordifico ſex manat vnde meatu,
Cuius odor faceret totas voltare budellas
Sed cum preſtezza naſum ſtopp[illegible]gnat.

Heu

Heu fuge quiſquis ades, ſi qua eſt tibi cura ſaluti
Inuiſum, ſeruile genus, ſine lege ſuperbum
Conſilio, ratione carens, virtutibus orbum,
Si pecorella Lupum, ſi ſcampat retia ceruus,
Odit Lepra canes, Aquilas odere Columbæ,
Cur nos maluagæ Meretrici ſtamus apreſſum?
Cur cercamus eam, ſi nos conſumit ogn'hora?
Viſcera ſi ſtruggit cur non ſcampamus ab illa?
Ite procul iuuenes, pariterq; recedite vecchi.
Si cupitis mundo tranquillam ducere vitam.
Nuſquam tuta fides ſotij latet anguis in herba;
Nata dolos Meretrix qua vere nullus amatur.
Mobilior vento: rapidi, ſeu fluminis vnda
Nunc te ardenter amat poſt alter amatur ab ipſa,
Nunc cupit iſta vnum inconſtans mox diligit altrum,
Sæpe fugit, fugiendo tamen vult improba iungi,
Sæpe rogata negat, quamuis vult vincere nunquam
Fraudolenta, procax, menzognis plena doloſis,
Si ridet laſciua nutrit ſub pectore ſdegnum,
Triſtis vbi optat præmitaliam corde legrezzam,
Maſticat ingannos lacrimis dum lumina bagnat,
Dum fouet occidit, trapolat dum tangit amicum,
Oſcula ſunt ſtrales, ſunt blandimenta catenæ,
Retia ſunt ſguardi, cum plexus vincla doloſi,
Inſidiæ, riſus, dulces tradimenta carezzæ
Sunt laquei mouimenta pedum, quos tendit Amanti
Verba ligant hominum cupidas nequiſſima mentes.
Sunt gemitus ſpadæ, tot ſunt ſuſpiria flammæ,
Vulnera ſunt lacrimæ, ſingultus arra doloris.
Mors fera concubitus, baratri coniunctio pena
Omnia quid referam? quis mai deſcribere poſſet
Omne nefas, ac omne malum meretricis ad vnguem.
Sufficit hoc pro nunc, quamquam mihi plura ſuperſint,
Dicere quæ poſſem, ſed iam Fanteſca ſiropum
Portauit calidum, quem me ſorbire biſognat,
Ecce ſiropus adeſt ſolitus, tibi Muſa propino.

LAV-

LAVDES DE ARTE ROBBANDI.

Macaronea Secunda.

SVRGITE gnochificæ noſtri pia curæ Sorellæ,
Vos mihi lactifluo boccam bagnate botiro,
Vt mea Ladrificos valeat vox promere ſenſus,
Ille ego, qui veſtri nuper domicilia montis
Ingreſſus groſſum impleui macaronibus aluum,
Magnum opus aggredior paruo dum carmine *laudes*,
Egregiamque artem conor celebrare robandi.
Tu prior ex numero ſcendens de monte Cucagna,
Berta veni, fer opem, iuueni ſuccurre Poetæ,
Nam vantos numerare ſuos, narrare triumphos,
Groſſiloquo plectro me Ladraria comandat,
Cuius virtutum numerus cæleſtia auanzat
Sidera, & immenſi sbalzantes æquoris vndas.
Forte aliquis aderit, cui non bene nota facultas,
Eſt, nec abondanter Latronis cognita virtus,
Qui mea burlabit laudantia carmina furtum,
Ac bene ſi recto penſabit mente raſonem,
Eximioſque valet ladri comprendere honores,
Certè erit hic tandem sforzatus vera fatendo,
Dicere, virtutes omnes has eſſe minores,
Quæ ſolet ad cœlum caros alzare ſeguaces,
Maioreſque inter mortales reddere claros,
Quin puto, ſi talem mundus cognoſceret artem,
Publica quod ſtrueres quiſquis ginnaſia Princeps,
Hæc faciens omnes præcepta docere Vaſſallos.
Non monſtrat Natura bonum mortalibus vllum,
Quod non ſit melior veteris ſcientia ladri,
Non nos doctrinam vecchi docuere Pedantes
De qua nobilior non ſit doctrina robbandi,
Non ſpeculatiuæ ſunt talia acumina mentis,
Quæ non ingenio ſubtilis ladrus auanzet.

Ex iſtis ladris vnus ladronior altris.
Diſpoſuit quondam noſtram viſitare crumenam,
Quam cito gentiliter nummis taiando vodauit,
Et me cum palmum naſi mandauit à caſam.
Certè aliquis ſimilis, cui tunc fortuna dediſſet
De manibus ladri talem ſoffrire malopram,
Omnibus in bandis gridos mandaſſet ad auras.
Omnibus ex templo teſtam rumpiſſet amicis,
Omnes ſtordiſſet compagnos, atque parentes,
Omnes contradas rumoribus, atque querelis
Impleſſet plateam totam, ſtrepitoſus, & vrbem,
Clamaſſet furbos, villanos, atque gaioffos,
Eſſe, quæ pro tali pleċtendos crimine ladros,
Hoc ego, ſed factum ſauia cum mente reuoluens,
Et maturato memorans hanc corde bonopram
Letificum toto sborraui è pectore riſum,
Eſſeq; cognoſcens magnum mea damna guadagnum,
Quæ potuere magis poſt ac me rendere acortum,
Ladrificam placida offeſam cum mente ſoffriui,
Quin remanens ſtupidus tantæ pro munere dotis,
Ingentique ladriæ tactus virtutis amore
Diſpoſui eiuſdem verſu celebrare valorem.
Principio ſi rectè iſtam penſamus ad Artem,
Siue accortezzam volumus diſcurrere ladri,
Siue ſottigliezzam, qua ſe inzegnare videmus,
Siue miniſterium, quo nos perſæpè ſalutat,
Siue ardimentum, quo ſe sfazzatus auanzat,
Quis hunc miraculum noſtri non dixerit orbis?
Quis hunc magnificæ monſtrum non dixerit artis?
Quis hunc Naturæ non dixerit eſſe ſtuporem?
Hic robbare quidem biſogni tempore nouit,
Vt robbando famem valeat vitare moleſtam,
Prouidus vt proprio poſſit ſuccurrere damno,
Milleque viuendo duros ſuperare malannos,
Multa docet fames, & non ſtat ſub lege biſognus
Sbuſatas nec habet ieiunus venter orecchias.
Ergo ego ſi videro, quod me fames aſpra trauaiat,
Nec teneo, vnde queam vodas implere budellas,
Nec ſit qui miſero porgat clementer aiutum,

Nec ſit quam patior, qui curet cernere doiam,
Nec ſit, quo morior, qui voiat tollere morbum,
Expectabo igitur, veniat quod ab ethere manna?
Aut mihi quod propriam robbam ferat alter à caſam.
Nunquid depreſſus tanti ſub pondere affanni.
Me ſteſſum potero poltrone tradere morti?
Quid iuuat ingenium, quid prodeſt mentis acumen,
Si proprijs illo biſognis vtere neſcis?
Ipſa fames homini comes eſt certiſſima pigro:
Robba fugit miſeros, ſemper fugit illa dapocos,
Robba homini robbare ſuo cum nomine monſtrat,
Robba vocatur enim, qui illam robbare tenemur,
Robbam ſolus habet, qui ſtat robbare paratus,
Robbam nullus habet robbandi lentus in arte.
Omnis homo (vt dicunt) bona naturaliter ambit.
Omnis homo, & contra mala naturaliter edit,
Omnibus inſtintum naturæ eſt quærere robbam,
Vnde ſolet verum, aut falſum procedere honorem,
Hinc auri bene ſacra fames, hinc guſtus habendi,
Hinc robbæ alterius cunctis eſt nata voluntas,
Nam qui plus robbam, qui plus hic poſſidet aurum.
Hic magis eſt (ſic mundus vſat) ſtimatus ab altris.
Nec pouera tantum perſonas talis habendi
Voia tirare ſolet, non tantum pectora plebis
Allicit ad furtum, quin magnes ipſa Signore:
Brama tiranneggiat: ſed mutans nomen in illis
Dicitur ambitio, hæc omnes ad furta potentes,
Impellens merito debet ladraria vocari,
Sed quia non poſſunt hanc exercere bonopram,
Vt faciunt alij, tacita cum mente, Magnatos,
Illam, quam capiunt robbam robbare videmus
Per forza, & palam, lites, ac prælia miſcent,
Armant ſoldatos, armant in bella cauallos,
Vt valeant armis deſiatam acquirere terram:
Vt proprium poſſint auro ſpoliare patronum,
Vt robbare queant alieni iura Reami,
Si quicunque cupit propria ditione tenere
Alterius Regnum, ſtradam quandoq; trouaſſet
Illud ſecreto, abſq; alio clamore robandi,
Nul-

Nullum hic reſpectum iam ſcrupuloſus haberet,
Nulla hunc tardaret propriæ conſcientia culpæ,
Quod non hanc faceret pronta cum mente rapinam,
Quod non perficeret pacato hoc pectore furtum,
Sed quia ſe Reges cognoſcunt eſſe lattones,
Alter, & alterius robbam truffare peroptant,
Quiſque ſuam prontus linceo lumine guardat,
Ne veniat maior latro robbare minorem.

Nec penſare tamen debes, quod digna robbandi
Ars, noſtris tantum ſit retrouata diebus,
Illam namq; prius cæpit cognoſcere mundus,
Quam mortale decus Regni, Regeſque fuiſſent;
In prima dico Saturni ætate bauoſi,
Aurea quæ noſtri dixerunt ſecula patres:
Gens alhora rudes capiens ex arbore fructus,
Poma comedebat, ſeu duras robore giandas;
Quiſque tamen penſans ſotium ſerbare maiores
Quam proprijs fructus: robbabat vterque viciſſim,
Et quamuis homines nondum telluris ab aluo
Robbaſſent fuluum quem mundus dilligit aurum,
Et quamuis nullas ſtruxiſſent arma bataias,
Vnde tot hac noſtra veniunt ætate malanni,
Ipſa tamen groſſos homines Natura docebat
Tunc giandas, ac poma ſui robbare propinqui,
Guſtus enim meliora ſuis aliena prouabat,
Vt docti inſegnans nobis præcepta Naſonis,
Fertilior ſeges eſſe alienis ſemper in agris.

Ex iſtis autem Patribus brauoſus in orbe,
Filius exiuit (nomen non rectè recordor)
Qui non contentus ſub parua viuere caſa,
Nec ſatis eſſe putans alias robbare viuandas,
Cæpit per forzam vicinos tollere campos,
Omnibus, atque bonis veros ſpoliare patronos
Quos miſeros ferro, aut baſtone domare ſolebat
Subiectos faciens proprijs obedire comandis,
Hanc pariter magnis moſtrauit Regibus artem
Ille Babiloniæ qui rexit primior vrbem,
Armorum forza mundani vagus honoris
Bella ciens, ac regna rubans, quo creſcere poſſent

Regna

Regna ſibi, & proprium latrocinio augere decorem.
Hoc ſimul ex emplo multos vaſiſſe latrones
Cernimus, aſt armis, & dignitate minores,
Qui non læta ſuis magni confinia Regni
Vſurpare parant manibus, ſed munere fu rti
Paruo contenti, ſtudiant ſolam modo vitam
Soſtentare ſuam poltroni more valentis
Hi robbare ſolent plenas de nocte bottegas,
Aut de gallinis graſſo ſpoliare polaros,
Aut de formoſis ſtallam ſgombrare Caualls,
Aut de ducatis taſcam vodare peſantem,
Leggiadramque prior, quam mundus vixit, vſanzam
Noctes, atque dies lata cum mente ſequuntur.
Sed quis præterea non dicat habere latrones
Virtutes raras, doctrina, ac laude colendas?
Quis non à ladris vitium videt omne remotum?
Non tumidam Ladri tenet vlla ſuperbia mentem,
Otia non illum, non illum tædia guaſtant,
Non illum liuor, non illum vana trauaiat
Ambitio, non pazza illum ſtultitia vexat
Crimen Auaritiæ Latro cognoſcere neſcit,
Quin liberalem potius ſe monſtrat vbique,
Largus, & à cunctis exultat ſemper haberi.
Non facit ille vnquam facit vt mercator auarus,
Cuncta ſuæ mattus, qui ſtentans tempora vitæ,
Qui maris, & terræ, quærens penetrare receſſus
Mille guaios patitur, pluuia s, tonitrua, ventos,
Vt faciat magnum robbæ fugientis acquiſtum,
Qui ſemper magra contentus viuere menſa,
Nunquam audet timidus graſſum mangiare bocconem,
Nè minuat robbam per tanta pericula partam
Splendidus, ac latro, parua qui nempe fadiga
Conſueuit dulcem ſapiens acquirere robbam,
Largius effundit, ſpendit generoſus in omni
Tempore, deque cibis cupiens tantummodo lautis
Deque ſaporitis viuandis paſcere ventrem
Quotidie ſguazzat, ſquaquarat, tum quicquid acquiſtat,
Cum ſocijs godit dilectas intra tauernas,

Deque

Deque alijs rebus vitam facit ille beatam
Hæc ſed non baſtant. Homines, qui crederet vnquam
Hanc ladrariam perfectos reddere poſſe?
Si iuſtos illos, ſanctoſque vocare ſolemus
Quos vera ante diem mortis confeſſio purgat,
Quos pia pentitos reddit contritio cordis,
Quos deuota facit miſeros ploratio culpæ,
Quis non latrones cæli ſuper aſtra volare,
Atque Paradiſi ſedes implere fatetur?
Iſti etenim mortem cum noſcunt eſſe propinquam,
Ac fore ſe penſant breuiter per colla picandos,
Examinat totam paſſato per tempore vitam,
Atque ſuper cordam lacrimoſa voce gridantes,
Martirium crudele prius ſub iudice portant,
Inde Sacerdoti auantum flectendo zenocchios,
Atque humili ſpargendo pias ex ore pregheras,
Pectore deuoto confeſſant crimina quæque.
Erroreſque ſuos plangunt, veniamque dimandant,
Poſt vero allegro ad forcam cum corde cammant,
Tunc memores Sancti, vt dicunt . . . verbi,
Qui patiuntur propter iuſtitiam eſſe . . .
Sic fecit Latro, pendens qui in Cruce dolenti
Voce memento mei . . .
Auguſtam . . portam cattauit apertam.
Hinc homines quoſdam minchiones eſſe videmus
Qui vitium appellant furtum, quod nomen amate,
Virtutis meritat, recta ſi mente reuoluo
Quod bona proueniunt homini ſouenter ab illo;
Qui ſprezzat furtum, qui furti negligit artem
Non habet ingenium, dulcem non ſentit amorem,
Hæc etenim ſi eſſet vitium ladraria malignum,
Vt dicunt multi caram non quiſque moroſam
Clamaret ladram, cari nec Amantis ab ore
Vlla pateretur vitioſum fœmina nomen?
At quæcunqne ſuo ſentit ſibi Ninſa moroſo
Dicere, tu ipſa meam robbaſti ladra coradam,
Tu mihi cara meum truffaſti ladra magonem,
Tu mihi ceruellum, atque animam ladretta robaſti,
Non modo ſe ſdegnat, non ſe pro nomine ladræ.
Ingiu-

Ingiuriata tenet, tantam quin corde legrezzam,
Dolcezzamq; capit tantam dum ladra vocatur,
Quod paret in ſecchiam tunc mellis habere culamen.
At melius cupiens ladri ſcoprire prodezzas,
Eximiæque huius artis penetrare medullas,
Quæ tam rara patent Patauinis dogmata Scholis,
Quæ non abſcondat docto ſub pectore Latro?
Nunquid Philoſophus latrone eſt dignior? abſit.
Philoſophus, Latroque vna verſantur in arte;
Ille ſtudet rerum occultas cognoſcere cauſas,
Lambicatque ſibi ceruellum tempore in omni,
Vt ſecreta ſuo pateant manifeſta volero,
Hic ſimul aſcoſas meditatur pectore borſas,
Cogitat occultas ſtanzas, vbi robba tenetur,
Secretos penſat ſcrignos, vbi clauditur aurum,
Ingenium aguzzat, mentem ſottoſopra reuoltat,
Vt retrouare modo valeat, ſtradamque robbandi,
Aſtrologus ne poteſt Ladrum ſuperare? nequequam,
Aſtrologus ſtellas, actuſque obſeruat earum,
Ac Planetarum curſus de nocte miſurat,
Aſpectus varios illorum, vt noſcere poſſit;
Ipſe ſuo pariter latro de tempore noctis,
Fungitur officio, caſas, ac tecta ſcouertat,
Vt melius poſſit luſentes cernere ſtellas,
Obſeruatque diu creſcentis cornua Lunæ,
Nam ſolet eſſe illi ſpeſſum contraria Luna.
Legiſta eſt forſan maior latrone? negatur
Ille docet ſacras, recto quæ tramite leges
Oſtendunt nobis drittum ſeguitare caminum,
Quas pariter ſtimant iuſti, metuuntque ribaldi.
Non mancum facit ipſe latro, qui nomine ſolo
Stare vigilantes homines conſtringit ogn'horam,
Cunctorumque implens trepidanti corda ſpauento,
Inſegnat robbæ ſicuram ponere guardiam,
An volo latroni Medicum præponere? mancum,
Infirmo medicus medicinam præbet amaram,
Gonfiatum purgat corpus, vacuatque budellas,
Ægrotum, vt poſſit quamprimum reddere ſanum,
Perfectus medicus latro eſt, nam ſemper amarum
Hic

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Hic f acit imprimis alios ſorbire ſiropum,
Hic n imium plenas vacuat volumine caſſas,
Hic n imium graſſas ſmagrat pinguedine caſas,
Hic nimium gonfias caſtrat nu miſmate borſas,
Vt ſeruare queant homines præcepta ſalutis,
Sint tibi pauca ſatis, ſi tu vis viuere ſanus.
Sed quid ego excelſas paruis includere cartis,
Innumeraſque ladri laudes numerare laboro?
Has omnes ſolo cupiens comprendere verſu
Hanc artem dicam (nec vanas dico boſias).
Eſſe Artem Artium, Scientia Scientiarum
(Scuſabis, Lector ſi non hoc rectè caminas
Carmen, nam volui hoc ſolo tibi docere qu alem
Inter Virtutes teneat Ladraria coronam.)
Reſtant pauca mihi, quæ declarare biſognat,
Sunt etenim multi, qui huius virtutis honores
Eſſe vituperium reputant, magnamque fatentur,
Vergognam, ſi quis fruſtatur, ſiue bolatur,
Siue ſuper triplicem lignum per colla pichetur,
Sed bene non ladri bona priuilegia noſcunt,
Nec pia comprendunt humanæ munera ſortis,
Præmia militiæ quondam dare Roma ſolebat,
Diſpenſans varias varijs in bella coronas,
Ornabat capita, aut quercæ, aut de fronde gramigne,
Maioreſque ſuper carros alzabat ouantes,
Qui dicebantur lætis gaudere triumphis:
Sic, & honorata ladri, qui fungitur arte,
Alter cartacea exornat diademate frontem,
Atque ſuper ſchenam pergit ſpectandus Aſelli.
Alter ſed ſolium berlinæ vectus ad altum,
Oſtendit ſcriptam nulli pro munere cauſam,
Alter dum fruſtam patitur, comitante caterua,
Pretereundo videt gentes andare dabandam,
Atque ſibi à cunctis patefactam præbere ſtradam,
Alter ſed tandem (quod ſumma eſt gloria ladri)
Aſcendens ſcalam per cordam ſalta t abaſſum,
Vltima dilecto concedens oſcula Boiæ;
Is tamen innumeras cernens concurrere gentes,
[illegible] ſecum turmas, hominumque phalanges,

Spe-

Spectandique illum cauſa , iuueneſque ſeneſq;
Sollicitare gradum, magna ac pietate calentes
Confortatores ſecum, Pretoſque, Frateſque ,
Nonne poteſt lætus tanto gaudere Triumpho ?
Nonne poteſt ille hac dici pro ſorte beatus ?
Quæ ſors eſt melior mortis , quæ pulchrior orbe .
Quam ſupra parum forchæ diſtendere collum ?
Omnes cum morimur ſub tectum claudimus occhios
Corpus, & obſcura noſtrum reconditur arca ,
Sed ſuper elatam forcam dum Latro picatur ,
More valentominis meliorem paſſat ad orbem ,
Atque poteſt moriens cælum proſpicere apertum ,
Quod genus mortis nunquam conceditur altris ,
O fælix forca, ò mors fæliciſſima forchæ ,
Quiſnam felicem non dixerit eſſe Latronem ,
Vltima, qui pendens in te ſuſpiria sborrat ?
Talem ſe certè oſtendit, dum voce preganti ,
Sanctæ Deus miſerere mei clamando deorſum
Trabuccat , mundique humilem cum calcibus auram
Percutiens liber, cunctis incagat auaris ,
Ad cuius barbam mollat moriendo corezam ;
  Sed quia dum laudes meditor cantare Latronis ,
Ipſe duas horas tempus mihi Latro robbauit ,
Nè mihi Berta ſimul robbetur cænæ canenti
Ladrificam laudo in ſaccum deponere Piuam .

DE LAVDIBVS IGNORANTIÆ.

Macaronea Tertia.

VOS modo pinguificæ colitis quæ tecta Cucagnæ
Craſſilloque ad noſtra , Muſæ properate pregheras ,
Dum mihi clara ſuas petit Ignorantia laudes ,
Materia ingenio certum digniſſima veſtro ,
Ad quam me nouiter ſpingit fantaſticus humor ,

Vt

Vt valeam mundo rarum ſcoprire teſorum,
Quo poſſint homines triſtes fugiendo fadigas.
Ducere contentos tranquilla per otia giornos.
Otia ſtelli fero terram paregiantia cælo,
Otia ignorantum ſemper dulciſſima vita,
Otia, quæ ſimiles illos fecere Tonanti;
Currite Grammatici, vos omnes currite Vates.
Currite Philoſophi, Logici, Rethoreſque diſerti,
Currite Cantores, Strologhi, vos currite matti,
Et qui penſatis totam mangiaſſe Mineruam.
Doctrinaſque omnes veſtris lucraſſe fadighis,
Currite vos dico, voſtraſque audite parolas,
Adque ignorantis verſus diſtendite orecchias,
Ipſe etenim vobis claram monſtrabo raſonem,
Per quam ſit melior ſtudio ignorantia veſtro,
Et quod maiori ſit dignitate prouabo,
Quam reliquæ inuentæ à primis ſapientibus Artes.
Credite mortales, vobis non dico boſiam,
Nulla retrouatur toto ſapientia mundo,
Nulla ſub excelſo virtus manet inclita cælo,
Quod non ſit virtute ſua ignorantia maior,
Sic te nunc valida, Lector, ratione docebo,
Lumine dum voias perfecto cernere verum,
Materiamque iſtam ſana diſcurrere mente.
Quid iuuat in cunctis vitæ ſtudiare diebus?
Quid iuuat aſſiduas ſcribendo ſpendere noctes?
Quid iuuat in tantis ceruellum perdere libris?
Hi mala mille gerunt, hi portant mille trauaios,
Hi mentes hominum curis de triſtibus implent,
Hi ſpeſſum noſtras animas cum corpore perdunt.
Sed quia quæ ſcribo, vi ſunt portanda raſonis,
Atque argumentis paſſim firmanda gaiardis,
Artibus à primis iam comenzare volenti,
Dicite quæſo mihi, docti vos dico priores,
Grammatici teneros pueros qui ſæpè docetis
Ante actiuos paſſiuos formare latinos,
Vos magis oblectans, quam declinatio rectum,
Et pluſquam nomen coniunctio rendit alegros,
Quid facitis mundo? quem nobis fertis aiutum?
Quæ

Quæ bona per veſtros legitur doctrina libellos;
Confiteor multas iam vos feciſſe fadigas,
Innumeroſque prius cartæ imbrattaſſe quadernos,
Alter Eleganzas, alter ſua ſcholia ſcripſit,
Centurias alter, Commentaria protulit alter,
Is quæſtiones, annotationes & ille,
Antichitates alter, Paradoxa ſed alter,
Is Lucubrationnes, ille & Collectanea prompſit.
Additiones is fecit, Miſcellanea & ille,
Omnia quæ tantum noſtras confundere mentes,
Et faciunt ſpeſſum ſtudiando rumpere teſtam,
Non tamen in tantis rationem reddite libris,
Quo diſtinguendæ orandi ſint ordine partes,
Nec conſtructiones veras moſtratis earum,
Lis eſt fra vobis, quod ſint pronomina vera,
Nomina non noſtis, an ſint Gerundia verba,
Preterea veram ignoratis rendere cauſam
Cur aliqui Y, altri I, in dictionibus vſant,
Cur aliqui geminant lettras, non attamen altri,
Cur duo diphtonga hæc, videlicet æ, & œ
Scribantur calamo, nec proferuntur ab ore.
Prætereo tantos contraſtos, tantoſque gridores,
Qui inter vos paſſant, varijs de rebus agentes,
Omnis enim parere cupit ſapientior altris,
Seu ortographias, ſeu vultis aprire figuras,
Etimologias, accentus, analogias,
Seu inflexiones, præceptioneſque docere,
Temporis, & caſus, varietatemque, modumque,
Seu ſcanſiones, verſus, longoſque, breueſque,
Seu litterarum numerum, ſeu genelogiam,
Seù vultis moſtrare an H ſit littera, nec ne,
Omnia diſcendi, quæ non præcepta paleſant,
Sed quæ capricios monſtrant tantummodo veſtros,
Hinc pertinaces nimium, nimiumque maligni,
Infuriatis diſcordes vnus in altrum,
Et ſoffi iretis mutuo ſtrepare budellas,
Alter, & alterius propriam mangiare coradam,
Nec tantum inter vos regnant certamina, & iræ,
Rancores, rixæ, lites, & iurgia mille.

Sed multos etiam, qui fra nos ante fuerunt
Doctrina, ingenio, ac multa grauitate Magiſtros,
Cenſuris veſtris penitus lacerare ſoletis?
Sæpius Ariſtoteles à vobis nempe chiamatur,
Quod nimis oſcuro fuerit ſermone locutus:
Taxatur Plato, quod non vllo ordine ſcribat,
Virgilius parui ingenij, latroque vocatur,
Tullius in multis damnatur partibus, atque
Seneca calcina eſt, quæ prorſus mancat arena,
Liuius eſt nimia pro fictione notatus,
Non propria ſcripſit Terentius ipſe farina,
Ouidius, Varo, Macrobius, Aulus, & altri
Auctores multi à vobis biaſmantur vbique,
Quorum non eſtis digni ſcalzare ſtiuallos,
Nec minimo illorum corezam ſoluere ſcarpæ:
Namque quid apportat nobis ſapientia veſtra?
Quod rendit populo mendax Grammatica lucrum?
Hoc opus eſt veſtrum bellam trauaiare iuuentam,
Quæ rigido viuens veſtro ſubiecta gouerno
Mille malas patitur paſquas, & mille malannos,
Vn'horam nec habet pro repoſare quietam:
Crudeles etenim vos eſtis, imo Tiranni,
Hic miſeros nati pro baſtonare fiolos,
Qui niſi tam preſtum faciant aliquando latinum
Conueniunt ſubito ſtringatas ſoluere bragas,
Atque ſuper chiappas ſine ſella ferre cauallum,
Nec pietas vos vlla tenet ſtaffilla menantes,
Hinc diſperati fugiunt, ſcolamque relinquunt,
Cercantes alios libros, alioſque cauallos.
Quos illis mater preſtum ignorantia monſtrat:
Vnde magis poſſunt vitam paſſare beatam,
Quam ſtentare diu crudi ſub iure Magiſtri,
Sed de hac arte ſatis dixi; veniamus ad altras.
Grammaticam ſeguitat compagna Retorica, per quã
Quid valet Orator? docta quid ab arte reportat?
Quos parit fructus? quam fert ſua lingua bonopram?
Is tantum dulci trapolat ſermone brigatam,
Inſtruit ingannos, varijs vſando figuris,
Verba doloſa ligat, vaghiſque coloribus ornat.

Cum

Cum quibus ad libitum mortalia pectora vokat,
Is aliquando audet ſacras corrumpere leges,
Sæpe bonos lacerat, defendit ſæpe ribaldos,
Iniuſtas ſolitus foro protegere cauſas,
Iudicis, & dubiam cicalando fallere mentem.
Protulit is vanas facundo ex ore boſias,
Dum chiachiarando facit pro vero credere falſum,
Imperium animi vſurpat, verique Tirannus
Exultans, blandis confundit iura cauillis.
Is mortale tenet dulci ſub melle venenum,
Sirenæ ſimilis, placidaque voce canendo
Peſtiferam portat ſuaui in gutture mortem,
Is potuit ſpeſſum populos proſtrare potentes,
Atque ſuis zanzis patriam ruinare medeſmam.
Multa dabunt nobis iſtorum exempla malorum,
Tullius, & Craſſus, Gracchi, vecchique Catones.
Omnes qui certum linguas habuere diſertes,
Omnes, ſed patriæ magnos peperere malannos:
Hinc Romanus eos populus ſcazzauit ab Vrbe,
Qui profeſſarunt eiuſdem muneris artem,
Illis atque dedit longo pro tempore bandum,
Nam genus hoc hominum ſtimauit inutile ſemper
Quinimo ſaluanda pro libertate, malignum,
Hinc fuit in patrijs Timagora mortus Athenis,
Hinc Lacedemonijs Creſiphon banditus ab oris,
Qui ſimul hac ſpeſſum vexabant arte Senatum,
Ars ruinoſa, procax, menzognis aucta doloſis,
Ars turpis, vecors, duplex, ſeruilis, auara,
Quam multi ſeguitant pro multiplicare ricchezzas,
Sæpeque dum credunt Cicerones eſſe tandem
Heretici marci deuentant, atque pagani.
Accedit Logica, cuius fantaſtica ſemper
Plena bizareſchis ſe iactat teſta chimeris.
Hanc dicunt Artem ad alias patefacere ſtradam,
Ac ratione ſua magis illas reddere claras,
Quod claram in tutum cognoſcimus eſſe boſiam,
Artibus anne alijs porget Dialectica aiutum,
Aut vllum nobis dabit iſta ſcientia lumen,
Quæ iacet in tenebris? omni quæ lumine mancat?

Hac duce promittunt brauiores arte Magiſtri,
Perfectum cunctis in rebus cernere finem,
Sed finire tamen video ſua iurgia nunquam,
Quin quo plus certant, quo plus ſtrepitare laborant;
Vt verum ſcoprire queant plus dubia creſcunt,
Et plus confuſos animos, mentemque relinquunt,
Quanto plus veri cercant penetrare medullam.
Quatuor his adſunt cauſæ, quaſi numina rerum,
Materia, & forma, efficiens, & cauſa finalis,
Cum quibus, & verum, & falſum ſe noſcere vantant;
Predicamenta aliqui numerant bis quinq; ſed altri
Maiorem numerum inueniunt, altrique minorem,
Ad tria namque iſti certantes illa reducunt,
Capricioque ſuo noua dum miſteria cercant
Prodigia errorum, quin monſtra ingentia promunt.
Hi ſæpe inſanos ſana ſine mente Sophiſmos,
Siue Silogiſmos formantes fallere gentem
Gaudent, & falſis implent de ſenſibus aures,
Garbuia cerebrum, ſbarbaiant lumina mentis,
Vera negant, non vera prouant, animumq; vilupant,
Candida nigra vocant, & dicunt dulcia ſalſa,
Eſſe, quod eſſe negat verum Natura, fatentur,
Sæpè chiamant homines Aſinos, ſæpè Cauallos,
His genus aſſiſtit, ſpecies ſubſtantia, ſenſus,
His minor, & maior formatur terminus, ordo,
His Paralogiſmus. Paradigma creatur Helencus,
Iſta probo, illa nego, non, ita, pro, contra, ſed ergo,
Multaque res altæ, nequeo quas tradere menti.
Omnia ſed tantum ſtitica ratione tirantur,
Atque argumentis tantum ſubtilibus extant,
Quod nequeunt niſi cum fractis procedere gambis,
Atque magis riſu, quam digna ſtupore, videntur,
Si volumus ſano finem proſpicere ſenſu.
Ars etenim Logicæ nihil eſt, niſi captio quædam,
Quæ ſolet humanas verbis confundere mentes,
Conuitijſque ſibi magnos comprate triumphos;
Hinc eſt, quod belli ingenij plus dicitur eſſe,
Qui melius ſbraiat, qui vocem fortior alzat,
Qui ſtrenue ſtrepitans implet clamoribus aer,

Qui

Qui non cum libris, ſed vult contendere labris,
Quantum verboſior, tantum plus doctior altris,
Talibus in ſtudijs ſi quis caſcabit amicus
Alterum non faciet, quam carum perdere tempus,
Ceruellumque ſimul, mentis quin lumina perdet
Cæcus, & in tenebris cæcos ſeguitando Magiſtros
Errorum in foſſam tandem caſcabit apertam.
Philoſophi ſeguitant, quorum profeſſio magnis
Ingenijs confert, cauſas ſpeculata profundas,
Hæc de principijs tractans, & origine rerum,
Mille bagatellas profert, & mille zanatas,
In quibus haud vllam comprendimus eſſere coſam,
Quæ verum, aut certum per ſe contineat vllum,
Sed marauiliam debemus habere niunam
Si tot Philoſophi magnas dixere carottas,
Namq; boſardi hanc primum Artem inuenere Poetæ,
Scilicet antiqui Linus, Muſeus, Homerus,
Ex quibus huc tantæ venerunt denique ſectæ,
Quod ego ſcribendo nunquam comprendere poſſem
Omnes quæ Settæ contraſtos habuere gaiardos,
Et fuit inter eas tam controuerſia grandis,
Quod nunquam accordare ſuos potuere pareros,
Namq; quod vna probat, toſtum reprobatur ab altra,
Iſtaque quod laudat ſubito, biaſmatur ab illa,
Omnes, ſed penitus lubrica ratione vacillant.
Affirmant aliqui multos hic eſſere mundos,
Aſt alij vn ſolus dicunt reperiri & orbis,
Altri præterea referunt hunc eſſe caducum,
Perpetuo ſed ſtare alij cum tempore ſcribunt.
Sed quid Philoſophi de Anima dixere capochi?
Me tirat ad riſum illorum diſcordia tanta.
Spiritus eſt anima, vnus ait, qui ex aere ſcendens
Corporis in noſtri totos diffunditur artus:
Alter aquam eſſe animam confirmat, alter & ignem,
Alter vim quandam errantem, per ſeque mouentem,
Alter materiam chiamauit ſanguinis almam,
Illam alij certam dixerunt eſſe lucem,
Aſt elementorum dicta eſt complexio ab altris,
Sed bellhumores Animæ de ſede quid aiunt?

Eſt & in hoc frà illos contentio magna Magiſtros,
Alter enim in cerebro affirmat retinere maſonem,
Alter in noſtro vult acquieſcere corde,
Alter eum humano poſuiſſe in pectore ſedem,
Alter habere ſuam caldo ſub ſanguine ſtanzam,
Alter per totos verſare corporis artus.
Immortalem, alij mortalem alij eſſere dicunt:
Nec mancauerunt quidam ſine mente balordi,
Qui nullam in nobis animam retrouare fatentur,
Atque à natura vitam, corpuſque moueri:
Hi ſtudiant rerum aſcoſam reperire caſonem,
Exagitant animum, poſſanzam mentis aguzzant,
Infinita putant finito apprendere ſenſu.
Et perdunt tempus, dum de ipſo tempore certant,
Nullum in natura vacuum ſimul eſſe dicunt,
Nec proprium cerebro vacuum caput eſſere noſcunt,
Qua ratione docent ens ſit ſubſtantia primum,
Quot ſpecies entis, & quod ſunt entia monſtrant.
Materiam cercant primam, perdunt ſecundam,
Adque habitum eſſe negant à priuatione regreſſum,
Quomodo nobilius ſit agens patiente paleſant,
Quomodo amat formam materia, vt fœmina maſchium,
Quomodo nil fruſtra in mundo Natura creauit,
Quomodo ſunt, & non ſunt cauſæ effectus apreſſum,
Quomodo diuiditur varijs ſubſtantia rebus,
Quomodo plus intenis ſit, quam ſenſibile, ſenſus,
Quomodo ſe moueat concluſum in corpore corpus,
Quomodo ſunt ambo vnus paſſio, & actio motus,
Quomodo ſe opponunt, ſintq; vna potentia, & actus,
Quomodo ſit ſpecies generis perfectio dicunt,
Quomodo quamuis agens obſeruat ſe immobilis alma,
Quomodo & ipſa locum in nobis non occupat vllum,
Reſque alias varias, vario ſermone loquuntur,
Perdere ceruellum faciunt, quæ ſæpè ſtudentem:
Hæc propter ſe ipſos cruciant, triſtantur, affannant,
Nocte, dieque libros voltant, atque inde reuoltant,
Non dormire queunt, non vllam prendere poſam,
Deuentant aridi, ſecchi, parentque ſtriati,
Magna coprit magras illorum barba ganaſſas,

Non

Non etenim currant graſſos mangiare bocones,
Quin ſemper gaudeant ad parcam viuere menſam,
Inſegnat Natura cibum nam prendere pocum.
Hic Paripateticus, vult eſſe Platonicus alter,
Alter Epicurus, Stoicus, Pitagoricus alter,
Omnes, ſed prauo deuentant tempore matti,
Nam dicunt, faciuntque ſimul perſæpe pazias.
Sed quæ ſit virtus quantunque pregianda Poeſis
Liberius dicam, nec me vergogna tenebit,
Illi me quamuis ſubiectum mundus appellet.
Inſano hæc ſtrepitu ſtultorum mulcet orecchias,
Luſinganſque animos fingit mendacia cantu:
Baiarum inuentrix, nugarum maxima cultrix,
Cui vecchia altiſonos mercauit fabula honores,
Fabula quæ magnos fecit mendoſa Poetas,
A primo incipiens componere carmina mundo,
Hinc Veneris narrat partus, guerraſque Gigantum,
Natales, cunaſque Iouis, timidique parentis;
Vincula Saturni, Pænas, & furta Promethæi,
Errores Lunæ cantat, Solique viaggios.
Deucalionis aquas mortem Pytonis, & Arghi,
Corpora de duris hominum naſcentia ſaxis,
Iunonis fraudes Semelis bruſamenta puellæ,
Bis natum Bacchum, Neptuni, & prælia Phœbi,
Diſgratiam Cereris, raptus, nozzaſque fiole.
Herculis inſignes brauuras, atque fadigas,
Atque alias tantas mendaci carmine follas,
Inſanias tantas retrouat, tantaſque boſias,
Quantas in centum non poſſent claudere libris,
Ad ſua quin ipſos clamat mendacia Diuos.
Illorum dum pazza ſolet narrare facendas,
Ortus, & interitus, litigia, vincula, amores,
Trasformat à nouis brutorum corpora formis,
Concubitus ſporcos, varioſque libidinis actus,
Aut ruffianeſmos, rixas, aut iurgia cantat.
Hac ratione olim Socrates fortaſſet Poetas
Admonuit ſaltem verbis ſibi reddere amicos,
Nam laudare queunt ſimul, vituperare canendo,
Et faciunt aliquando bonos parere ribaldos.

Rex iuſtus, ſapiens Cretæ fuit ipſe Minoſſus,
Sed quia non voluit, dum vixit, amare Poetas,
Nunc baratro Inferni fingunt habitare profundo,
Penelope putana fuit, tamen ipſa pudicas
Fama canit cunctas illam ſuperaſſe matronas,
Carmine facundo, quod eam celebrauit Homerus,
Sic inimica viro manſit caſtiſſima Dido,
Teſte Marone tamen pochoneſtam credimus illam,
Tanta fides vanis eſt iam præſtata Poetis.
Iſti ſæpe ſacro, pazzoue furore guidati
Deuentant matti, propria de carne ſpoiatam,
Ammittunt animam donneſcum propter amorem,
Suſpirant ſemper, lacrimarum flumina ſpargunt,
Non mangiare queunt, non vllum carpere ſomnum,
In flammis viuunt veluti Salamandra babiochi,
Et Camaleunti ſimiles ſe de aere paſcunt.
Carmina componunt bellas celebrando moroſas,
Quas immortales conſueſcunt dicere diuas,
Cœleſtes Stellas, Lunas, Soleſque luſentes,
Eſſe, nec humano dicunt de ſanguine natas,
Sed paradiſeá teſtantur ab arce caducas,
Indocti faciunt, doctique poemata paſſim,
Biſcantant verſus vulgares, atque latinos:
Carmen Elegiacum, bizzara Epigrammata ſcribunt,
Canzones varias, Madrigales, atque Sonettos,
Octauas rimas, terzettos, atque quadernos,
Omnia quæ groſſis apparent plena pazzijs,
Nocte vocant Argum multo pro lumine cælum,
Sed veniente die Poliphemum nomine appellant,
Affirmant Solem quatuor guidare Cauallos,
Qui mangiant multam pro orzo de nocte roſadam,
Luſentem pariter Lunam condutre carozzam,
Quam ſtellæ veluti Ancillæ ballando ſequuntur,
Carnificem Auroram dicunt, quæ mane reſurgens
Nocturnas vmbras lucis falzone trucidat,
Pro cruſtis ghiazzi montagnas eſſe leproſas,
Chriſtallos teneros vndas, & ſidera flores,
Smeraldoſque vocant herbas, & prata tapetos,
Cantores liquidos fangoſo in gurgite Ranas,

Eſſe

Eſſe paraliticum boſcum dixere tremantem,
Multaque præterea in magno claudere libro,
Nec mancum in longo deſcribere tempore poſſent,
Si taluolta volunt grandes celebrare Signores,
Heroum vt ſtilo grauiori dicere laudes,
Mille ſpagnolatas fingunt, & mille chimeras,
Quæ nimio faciunt riſu ſchioppare legentem,
Hanc propter cauſam non marauiare biſognat,
Si non Magnates vnquam dant dona Poetis,
Illorum quamuis tollunt ad ſidera nomen,
Multaque propter eos, & longa poemata cantent,
Namque agnoſcentes ſe non meritare talopram,
Auctoremque ſuos groſſas plantare carottas,
Diſprezzant falſam falſo ſub carmine laudem,
Eſtimantque nihil laudantis ſcripta boſardi.
Sic beffata manent doctorum carmina Vatum,
Qui ſemper fontes vmbras, auraſque ſuaues,
Qui frondes, vndas, herbas, floreſque canendo,
Non colgunt fructum tantis de floribus vllum;
Ergo foret melius non imparare poeſim,
Quæ fuit, eſt, & erit tenuis, mendica, boſarda,
Iniuſta, eſuriens, exilis, & indiga rerum,
Quæ ſolet vt Toppi alienam cercare pagnottam,
Quæ facit auctorem ſtuioſ ammittere ſenſus,
Quæ nullam docto richezzam porgit alumno,
Quæ ſcornum ſemper parit ſchernita Magiſtro,
Muſica quid prodeſt? quam rem mortalibus affert,
Quæ non damnoſa ſit de dulcedine plena?
Ipſa etenim grato gratans modulamine orecchias,
Eneruat mentem, curiſque virilibus illam
Diſpolians, animum penſeris mollibus implet,
Humana, ac tenero concentu corda luſingans,
Effœminatos homines facit, atque codardos,
Ars vilis, quæ omnem currit vagabunda per orbem.
Improba, ſeruilis, venalis iure vocanda,
Quæ ſeguitare ſolet pagam: ſtipemque guadagni,
Non prece, ſed pretio talentum mentis aguzzat,
Magna ruſianeſmi fuit hæc clientula ſemper,
Hæc noſtra inſano garritu corda velenat,

Noſtram hæc laſciuis peruenit vocibus almam,
Præſtigiat mentem, corrumpit blandula mores,
Solum ad fallendos homines iuuenta bricones
Orpheus hanc propter mortem ſuſtinuit amaram,
Namq; illam mulieres lapidauere canentem.
Quod dicebatur nimia dulcedine vocis
Laſciuos illarum omnes feciſſe ſiolos,
Hanc artem nullus ſeguitat virtutis alumnus,
Non qui mente pius, non qui ſit corde pudicus,
Non qui ſe ſteſſum pulchris de moribus ornat,
Non qui ſacra colit, non qui pietate caleſcit,
Non qui magnanimas ſeruat ſub pectore forzas,
Non qui ad maiores curat conſcendere honores,
Non qui famoſum ſibi cercat acquirere nomen:
Magnus Alexander dulcem cantare motectum
Iam voluit ſuus, at ſapiens alhora magiſter,
De manibus rapiens citaram ſpezzauit, & illi,
Non cantare tibi, regnare at conuenit, inquit.
Hac ratione ſimul (volumus ſi dicere verum)
Olim cantantem ſprezzauit Roma Neronem.
Præterea ſpeſſum cantoribus eſſe videmus,
Bizzaram mentem, ac teſtam grauitate carentem,
Qui cantu ſeguitant Linum, Lunamque cerebro,
Hinc eſt, quod nolunt vnquam cantare pregati,
Sed ſponte ad punctum Lunæ tantummodo cantant,
Non tamen ad punctum Lunæ bona vina refundant,
Ad primum inuitum prompti nam pocula ſumunt,
Currit enim melius poſt dulcia pocula cantus,
Hos ipſe audiui quodam ſapiente vocari,
Artifices Veneris, & Baccanalia monſtra.
Hæc tamen in noſtra magnos ætate magiſtros,
Se reputare ſolent, inceſſu, ac voce tumentes,
Diſprezzant alias artes, Rethoreſque diſertos,
Cantando æmulare putant, quod vertere cordis
Affectus poſſint, ac mentis flectere brenam,
Illorum, & tantum ſtultitia giunſit in altum,
Quod propter laudare ſuam diuiniter artem
Affirmant pazzi cælos ſimul eſſe canoros,
Atque ſuas ſpheras ſemper girare canendo,

Non

Non ideo ad noſtras vnquam peruenit orecchias
Cælorum cantus, nunquam deſcendit abaſſum
Muſica ſpherarum, ni aliquis fors muſicos ipſos
Ebrius audiuit cælos ſognando canentes,
Sæpe per Eccleſias auri mercede guidati,
Cantores iſti, miſſas ſuper organa cantant,
Nec tantum miſſas, veſpros, completas, & altros,
Quos ſacra inſegnant nobis pſalteria cantus,
Sed per ſæpe metros laſciuos, atque profanos
Ad garam cantant gorga friſolante motectos,
Non vt noſtra leuent ad ſacra pectora cultum,
Non vt rendentur cælo pro munere grates,
Non vt fundentur pro infando crimine plantus,
Non vt deuotas alzent ad ſidera mentes,
Aſt, vt gonfiantes vana prorigine pectus
Alliciant noſtros ad fornicaria ſenſus,
Hinc non humana potius, ſed voce ferina
Cantillant, ſtrillant, mugiunt, frendentq; boantque.
Sed quid nunc dicam de te Matematica ſetta?
Quem nam producunt nobis tua ſcripta guadagnum,
Quæ tua ſit virtus proprio cum nomine cignas,
Monſtrat enim tibi quod ſit mens matelica nomen,
Tuque tuis æquare ſtudes hæc nomina factis,
Dum varijs ſignas libros, vana arte figuris,
Nunc quadros formans, nunc tundos, nuncq; trianglos,
Nunc Epiciclos, nunc Rombos, nunc Tetaragonos,
Seu ſuperficiem, ſeu centrum, ſeu diametrum,
Et punctos, lineas, quadratos, corpora, & orbes,
Quod ſtudium tendit pazzas ſummopere mentes.
Quodque facit ſtólidos homines, & ſæpè balordos,
Dum quadraturam in Circlo retrouare laborant
Hi, ſed aquam ſemper ſtulti in mortaria piſtant.
Omitto tantas lites, diſcrimina tanta,
Quæ ſimul aduerſus vnalterum ſcribitis omnes,
Monſtrantes varios bizzarra mente pareros,
Vnus ait terram mundi eſſe immobile centrum,
Alter ſed reprobans hoc centrum ait eſſe Solem,
Circa illum affirmans alios caminare Planetas,
Raccontant aliqui Lunam in ſe claudere multas

Montagnas, boſcos, regiones, atque paeſos,
Quos habitant variæ vario ſub climate gentes,
Sicut habitantur noſtræ conſinia Terræ.
Occhiali auxilio, quem noſtra ætate sbaiaſſat
Ceruello inueniſſe prior Galileus etruſco,
Multa ferunt cælo noniter ſcoperta fuiſſe.
Circa Iouem dicunt, paruò ſed lumina ſtellas
Quatuor eſſe, iſtas Mediceas inde vocauit
Ipſe Galileus primus detector earum,
Hoc titulo gaudens Tuſcos adulare Signores,
Narrant præterea cæli in regione ſcopertas
Stellas eſſe alias, atque illas inde ſparitas,
Non aria, at cælum dicunt generare Cometas,
Affirmant baſſa quod ſit Venus emula Lunæ,
Quæ creſcat Solis, nec non ſplendore decreſcat.
Ipſius, & monſtras, quod magno Solis in orbe,
Appareant aliquo mobiles in tempore macchiæ,
Quæque diſpareant, nec ſint aliquando vedutæ,
Has propter cauſas ſtudiant monſtrare, quod ipſum
Sit generabile, nec non corruptibile cælum,
Omnia quæ vanis cum ſint fundata pazzijs
Humanas groſſis implent erroribus aures.
Aſtrologi reſtant, ad quorum ſomnia vana
Conuertens animum magnus me riſus achiapat,
Iſti etenim varios cælos, variaſque figuras
Cælorum retrouant, Planetas, ſidera, & orbes,
Quid faciunt ſtellæ in cælum, quid Iupiter ipſe,
Scire aiunt ſi Luna cagat, ſi piſſat Apollo,
Sit læto aſpectu Mercurius, anne maligno,
Sit Venus in caſam Saturni, aut Martis in ædem;
Icarium at ſeguitant morem, dum celſa petentes
Sidera, contemplant Solis, Lunæque viaggios,
Cœlorumq; plagas matti penetrare volentes,
Dum ſuper aſtra volant, merdoſo in ſtercore caſcant;
Magna etiam inter eos ſemper diſcordia manſit,
Octo ponunt aliqui in numero tantummodo Sphæras,
Eſſe nouem dicunt alij, bis quinque, ſed altri,
Sic etiam faciunt octaui de motibus orbis,
Eſt etenim hic motus ſimplex ſtimatur ab altris,

Eſtque idem duplex, & triplex dictus ab altris,
De tantis pariter, quas dicunt eſſe figuris,
De ſtellis fixis, menſura Solis, & Anni,
De motu cæli, quænam ſit lactea ſtrada,
Aut quid per dentrum conſeruat circulus ille,
Cum varia inter eos fuerit ſententia ſemper,
Quam nos à Strologis tantis dediſcere coſam,
Quæ verum, aut certum compredat poſſumus vnquam.
Nolo de multis alijs diſcurrere rebus,
Quin trepidationes, & retrogradationes,
Acceſſus, raptus, receſſus, ſigna, figuras,
Motus, imagineſque omnes hic pono dabandam,
Omnia quæ conſtat figmentis plena boſardis,
Atque in principio à vanis inuenta Poetis,
Attamen ex iſtis Strologi perſæpe boſijs
Allegri viuunt, magnum faciendo guadagnum,
Dum primi illarum inuentores pane careſcunt,
De marzaque fame pereunt cantando Poetæ.
Lunaria vlterius faciunt, pronoſtica ſcribunt,
In quibus Annorum prædicunt tempora quæque,
Natales formant hominum, narrantque futura,
Si tibi vita breuis fuerit, vel longa ſenectus,
Si in proprio lecto, vel ſi moribis in altro,
Si tibi larga dabit magnas fortuna richezzas,
Si tibi ſors dignos concedit proſpera honores,
Si te flamma, aut vnda, aut ferrum, aut corda nécabit,
Milleque ſimplicibus dicunt, venduntq; veſigas.
Attamen incerto ſemper ſermone loquuntur,
Ambigui vt poſſint dementes fallere, mentes,
Atque imperitos animos trapolare parolis,
Sic iam Pompeius, ſic Cæſar magnus vterque
Vrbis, & orbis honor manſit trapolatus ab iſtis
Aſtrologis, qui illis ſponderunt tempora vitæ
Tranquillæ in patria longos manſura per annos,
Fœlices palmas, fœlices atque triumphos,
Fœlicem demum ſecura in pace vecchiezzam,
In proprio lecto fœlicia funera mortis.
Omnia quæ deinde euentu caruere ſecundo,
Quin tota illorum promiſſa boſarda fuerunt,

Sed

Sed ſi de tantis, quæ ſueſcunt dicere, frappis
Vnicus occurrit caſus prædictus ab illis,
O quantum ſe vantant, quantum ſe vndique iactant,
Elatam portant criſtam, gaudentque vocari
Diuini vates, totaque à gente Prophetæ?
Succeſſu, at ſi forte carent promiſſa bramato,
Et retrouamus eos nobis dixiſſe boſiam
Non mancant ſcuſæ, propter coprire boſiam,
Extemplo, ſapiunt alias trouare boſias,
Si bona promittunt fælicis commoda vitæ,
Illorumque tibi veniunt contraria dictis,
Nempe tuam inculpant naturam, ſiue gouernum,
Siue tuos damnant compagnos, ſiue parentes,
Atque ſua affirmant ſeruare pronoſtica verum
Si mala minazzant, mortem, ſortemue ſiniſtram,
Et tibi pro contram ſuccedunt proſpera quæque.
Quid dicunt? ſauium, & ſcaltrum te nempe fatentur,
Qui ſapuiſti prudenter ſuperare malannos,
Quos tibi iam ſtellæ deſtinauere malignæ,
Et recitant illud Sapiens dominabitur aſtris,
Hoc quamuis pariter cognoſcimus eſſe boſiam?
Nā nec homo aſtra regit, nec homo ſtat ſubditus aſtris,
Sed Deus aſtra regit, Deus, & nos ipſe gubernat,
Quo ſine nil cœlum, nil cœli ſidera poſſunt,
Cernitur hinc quantum eſt talis profeſſio fallax,
Quantumque exiſtat menzognis plena doloſis,
Quæ non poſſibiles inſegnat credere coſas,
Quæ ſemper nobis promiſſa vendit inanes,
Quæque diabolicas homines conducit ad artes,
Hereticoſque facit nos deuentare frequenter,
Quid referam morbos, pœnas, tormenta, dolores,
Angoſſas, guaios, mortes, tradimenta, ruinas,
Quas portant iſtæ miſeris mortalibus Artes?
Hoc dicat Socrates, hoc Anaxagora dicat,
Seneca, Lucanus, Diodorus, Naſon, Homerus,
Dicat Ariſtoteles, Plato, Pitagora, Marcus
Tullius hoc dicat, Cicero, Scotuſque Ioannes,
Innumerique alij caram qui perdere vitam
Sforzati, aut ferro, aut ſumpto perire veneno,
Quos

Quot non hic breuibus poſſem comprendere verbis.
Multos quin etiam ſapientes, pono dabandam,
Qui proſequuti à Dominis maioribus Orbis,
Poſt multos ſcornos, poſt multa ludibria amaram
Mortem ſunt paſſi rigidi ſub iure Tiranni,
Hinc multi pariter noſtra hac ætate Magnates,
Antiquum exemplum penitus ſeguitare volentes
Diſprezzant homines doctos, fugiuntque ſaputos,
Et litteratos ceu peſtem ſemper abborrent.
O vos minchiones, ò terque quaterque balordi,
Qui veterum doctos auctorum voluere libros,
Dicitis eſſe bonum, & multas aprendere lettras
Laudatis ſtudium duræ ſeguitando Sophiæ,
Namque bonum ſi eſſet tantos ediſcere cuius,
Ipſi etiam Domini, qui vrbes, & Regina gouernant,
Sicut ſæpe ſolent alienam tollere robbam,
Deque ſuis rebus proprios ſpoliare patronos,
Sic de doctrina facerent, ob cuius aquiſtum
Nulla recuſarent maioris damna fadighæ,
Tentarentque omnem impreſam ſi forte guadagnum,
Aut aliquem noſcent ab ea ſibi reddere fructum,
Iſti qui cimam rerum cercare bonorum
Tempus in omne ſolent, raraſque inquirere coſas
Non ſine doctrina ſoffrirent ducere vitam,
Si bona doctrinæ bona vitæ.
Sed quia vergognam reputant has ſcire facendas,
Atque ignominiam ſibi ſtimant eſſere doctos,
Indoctos retinent, goſſoſque libenter abrazzant,
Inde ignorantes (ſpretis virtutibus) alzant,
Ad dignitates, ad primi culmina gradus,
Iſtorum gaudent dictis, conſilia laudant,
Arbitrio ipſorum populos, Aulamque gubernant,
His manifeſta patent ſemper ſecreta patroni,
His datur, & fandi, atque nefandi plena poteſtas,
His bene conueniunt Domini, quia ſemper eoſdem
Senſus habent, quorum mens ignorantis abundat,
Hinc ad baſtanzam cognoſcere poſſemus omnes,
Quod ſit doctrina multum ignorantia meior
Nobilitate vigens, & dignitate refulgens,

Quæ omnes litterarum Artes celeberrima vincit,
Quæ de alijs toto virtutibus orbe triumphat.
Quæ vera eſt hominum requies, & ſola beatrix,
Quæ genus humanum ſemper conſeruat alegrum,
Quæ pectus, mentemque bonis cœleſtibus implet.
  Hinc ad nos veniens æterni à ſede parentis
Saluator, noſtras propter ſanare magagnas,
Non ſibi diſcipulos doctos elexit alhoram,
Non homines magni ingenij, vel mentis acutæ,
Sed groſſolanos, & tantum prendere piſces
Inſtructos, animo fortes, & corde fideles,
Quos fecit doctos ipſa Ignorantia mater,
Ad cuius ſtudium fecerunt grande profittum,
Penna fuit remus, pro cartis vela fuerunt,
Scola fuit barchetta leuis, & retia libri.
Hinc manifeſta illis patuit ſapientia vera,
Hinc potuere ſibi veram retrouare ſalutem.
  O nimium miſeri, quibus Ignorantia nullum
Auxilium porgit, ſtentant nam ſemper in orbe,
Perpetuiſque tenent ſubmerſam pectus affannis,
Dum tabulam ſporcant Artis diſcrimine raſam,
Quam bellam Natura prius concederat illis,
Hos etenim ſemper tribulatos eſſe videmus
Aut animo afflicto, aut infirmo corpore languent,
Nam maciem labor, & morbos, incommoda mille,
Mille tirat ſecum gianduſſas, mille malannos,
Vnde ſolent ogniora ſui ſtentare ſeguaces;
Conſulti miſeram nullo ordine degere vitam,
Senſibus aſtratti, rapida cum mente caminant,
Lunatici parent, nullum per ſtrada ſalutant,
Semper habent oculos mæſta ſub fronte cauatos,
Sunt triſtes, magri, plenique humore maligno,
Sunt inopes cerebro, mendici prorſus, & auro,
Omnia traſcurant, patriæq; in rebus agendis,
Nulla illis ratio, nulla eſt deſtrezza, vel ordo,
Sunt etenim extra libros, ſicut cocus extra cuſinam,
Aut ſicut piſcis patria cauatus ab vnda.
  Ergo ſtreũus mundi cum ſit ſapientia nobis,
Tanti cauſa mali, & tantos producat afannos,

Cur

Cur miſeri ſeguitamus eam? cur ſponte ruinas,
Et calamitates volumus ediſcere tantas?
Heu cur non faciunt Reges, alijque Signores
Per totas mundi partes bandire Libraros,
Atque omnes bruſare libros, diſtrugere Stampas,
Lectores andare à ſpaſſum, & claudere ſcolas,
Doctores fruſtrare ſimul, caſtrare Poetas,
Scriptores picare omnes, bruſare Pedantes,
Ne poſſent poſtac pueris ſlazzare bragheſſas,
Nec teneras virga illorum percutere nates,
Aurea ſic ad nos tornarent ſecula tandem,
Sic fœlix mundus reſtaret liber ab illis,
Qui tam ſæpe ſolent illum tranaiare, malannis,
Sed iam de miſeris doctis non vltra loquamur,
Nam volo medaiæ pariter moſtrare rouerſum.
O vos fœlices nimium, nimiumque beati,
Ignorantones, quibus vllas diſcere lettras
Numquam cura fuit, nec carum ſpendere tempus
Artibus in vanis, quæ vitæ commoda tollunt,
Humanas lacerant mentes, & corpora guſtant,
Non vobis ſtran ium debet parere ſodales,
Si groſſolanos iam vos Natura creauit,
Nullaque poſt natos docuit vos ſcola latinos,
Namque eſt fœlicitas ſumma ignorantia voſtra,
De qua debitis magnum ſentire legrezzam,
Illud Auguſtini memorantes nobile verbum,
Indocti rapiunt cælum, ſed tartara docti.
Præterea, ò quanti furſantes ante fuerunt,
Qui committentes homicidia, furta, rapinas,
Seque ignorantes fingentes, inde gaioffi,
Atque ſimulantes ſe ſenſus habere balordos,
Securi iuſtam fugierunt Iudicis iram.
Sed ſi fecit eos Finta ignorantia ſaluos,
Quid feciſſe putem pro illis ſi vera fuiſſet?
Vos quoq; qui bellas, iuuenes, vaghezare moroſas,
Gaudetiſque aliorum ſæpe curare moieras,
Quid facitis quando pro traſtullare braghettam,
Alterius capiti vultis imponere cornas?
Nullum certe modum ſcitis retrouare maiorem,
Quam

Quam vos de groſſo lignamine fingere natos,
Nam groſſas guſtat Mulier trattare facendas;
Atque ignorantes ad ſe tirare moroſos,
Naturæ his etenim melius ſuccurrit amori,
Sic, & nos aliquam pariter retrouando puellam,
Non illam ſauium gaudemus habere talentum
Scaltritum ingenium, aut maturæ mentis acumen,
Quæ doctoreſſam faciat, ſauiamque Sibillam.
Sed potius groſſam ceruello, animoque melenſam,
Atq; bonam paſtam deltuttum hanc eſſe bramamus,
Quæ ſe ignoranter noſtro coniungat amori,
Quæ placida, & facilis ſit ſimplex, atque benigna,
Quæ ſine doctrina partes ſe vertat in omnes,
Quæ ſine contraſto faciat quæcumque menemus,
Quæ noſtras ſeguitet voias, legeſque ſecundet,
Gaudeat, & noſtris ſeruire idiota comandis,
Dulcius hac etenim cordis mitigare bruſorem
Poſſumus, & caros Veneris colligere fructus,
Quos conferre ſolet pleno Ignorantia guſtu.
Ergo ſi quis amat vitam paſſare beatam,
Si quis poſt mortem . . . . . .
Si quis habere cupit raros in pectore ſenſus,
Si quis deſiderat virtutem acquirere magnam,
Magnum ignorantem per certum hunc eſſe biſognat,
Virtutes omnes namque Ignorantia paſſans
Iure vocanda eſt cunctorum Regina bonorum.
O felix igitur nimium Ignorantia, per quam
Tot bona, tot gratiæ veniunt, mortalibus ægris,
Tu ſola in nobis virtutum ſemina ſpargis,
Tu nobis ſemper fructus producis amatos,
Tu lætas noctes, tu giornos rondis alegros.
Dulcia tu noſtræ concedis tempora vitæ,
Tu noſtras nutris gaiardo in pectore forzas,
Tu noſtra accendis cæleſti pectora amore,
Tu noſtram ſcaldas diuino flammine mentem,
Tu noſtros ſtimulas ad proficientia ſenſus,
Tu nobis moſtras per drittam currere ſtradam,
Tu ſola oſtendis cælorum ſcandere ſedes,
Tu nos ſola doces verum cognoſcere Numen,

Tu nos humanos, humiles facis, atque modeſtos,
Boncompagnones, iocondos, atque fideles,
Allegros, graſſos, rubicundos, atque gajardos,
Denique tu iuſtos homines facis, atque beatos,
Quid plus? tanta tuæ reſtat mihi copia laudis,
Quod nihil ad meritum me nunc dixiſſe videtur,
Sed quia lectorem video iam torcere naſum,
Meque Poetaſtrum penitus chiamare balordum,
Quod ſibi longa nimis dent noſtri tædia verſus,
Hic tua bramatum capiant encomia portum,
Nec plures faciat de te mea Muſa parolas,
Viue diu fælix, viuant & carmina tecum,
Aeternum dilecta mihi Ignorantia viue,
Viue nec indoctum ſpernas bene docta Poetam.

DE LAVDIBVS PAZZIÆ.

Macaronea Quarta.

GRoſſiloquo altiſonas Pazziæ carmine laudes
Mens mea pazza nouo nunc gonfiata ſurore
Notificare cupit. Sed quis mihi porgere aiutum,
Materiæ vguales poterit quis prębere forzas,
Reginæ vt valeam tantæ deſcribere honores?
Vos modo ſcribenti pazzæ pia numina gentis?
Bacche prior, Bacchique ſimul compagne Cupido,
Auxilium pouero pueſtro concedite Vati,
Vos, qnæſo, vos ambo meum drizzate viaggium,
Quo melius poſſim metam toccare bramatam,
Nam licet iſte meas forzas ſubiectus auanzet.
Attamen eſt mihi ſubiectis tam carior altris,
Quam melior cunctis altris, quam pulcrior extat,
Sed patriam, vecchioſq; volens memorare parentes,
Vnde ſuam traxit ſtirpem Pazzia priorem,
Nobilior nec ea toto, nec dignior orbe,
Orbis ab initio ad finem retrouabitur vnquam,

Eſt regio à noſtris multum lontana paeſis,
Quæ Paradiſeas ex omni parte vaghezzas,
Delitiaſque tenet, iuſſu fabricata Deorum,
Qui ſenſus, menteſque ſuas recreare volentes,
Atria laſſantes cœli deſcendere adriſtas
Sæpè ſolent ſedes, vbi dulcia gaudia quæque,
Eliſijque omni retrouantur tempore guſtus,
Hic nunquam verdis ſpoliatur frondibus arbor,
Hic nunquam vaghis priuatur floribus herba,
Hic nunquam nigris tenebratur nubibus aer,
Hic nunquam ſofiant ſtrepitanti murmure venti,
Hic nunquam freddus campos Inuernus agiazzat,
Hic nunquam Solis ſchiappatur terra calore,
Hic nunquam colles bruſantur ſidere Cancri,
Semper at hic generat flores Primauera galantes,
Fructibus hic varijs Autumnus ſemper abondat,
Hic ſemper dulci cantat Roſignuolus in vmbra,
Hic repetit vecchios ſemper Filomena lamentos,
Laſciua hic ſpirat Zefirus ſeguitatus ab aura,
Frondeſcunt plantæ, verdeggiant prata dognhoranr,
Fructificant colles, floreſcunt gramina campis,
Vmbrificant vignæ, præbentque volentibus vuas,
Non hic cordoios patitur, non incola affannos,
Non hic vel triſtis, vel malanconicos humor,
Non hic paupertas habitat, non turpis egeſtas,
Non hac parte fames gentem maladetta trauaiat,
Non labor hic hoſtis ſperanzam vendit inanem,
Non hic allegras turbant faſtidia mentes,
Non facit hic Prætor poueram ſtentare canaiam,
Non hic contraſtos homines, nec prælia tractant,
Non vitam hic filant Parcæ, nec ſtamina truncant,
Non hic albergat febris, nec peſtis alozat,
Non quatit hic turres, nec mors inimica tabernas,
Sed pax, ſed requies ſemper, riſuſque, iocuſq;
Et feſta, & cantus ſemper, iocundaque ſemper,
Lætitia hic habitat, fælicia tempora ſemper;
Hic homines paſſant, ſecuraque gaudia ſemper
Tranquillos faciunt omnes hic viuere giornos,
Dulciaque æternam tranſire per otia vitam.

Hac

Hac igitur regione ſuos Pazzia primeros
Natales traxit, pulchri quam mater Amoris
Protulit, alma Venus, iuueni ingrauidata Lieo,
Balia Iuno fuit, quæ natam lacte cibauit,
Ingenteſque illi donauit deinde ricchezzas,
[Nam ſine ricchezzis nulla Pazzia valeret]
Hæc naſcendo dies ſecum portauit alegros,
Gaudia ſenſerunt homines, quibus aurea alhoram
Tempeſtas rediit, redierunt vecchia parentis
Secula Saturni, magnum Natura leuamen
Senſit, & auriferam benedixit læta fiolam.
Ipſi Cælicolæ hos partus venerare volentes,
Banchettos varios, varios fecere bagordos,
Banditam, & cortem multis tenuere diebus,
Sola Minerua ſibi non dritto lumine cernens
Naſcere riualem feſtas, ſprezzauit, & inde
Emula Pazzia permanſit tempore in omni,
Sed plus iſta valet, quam centum mille Mineruæ,
Nam cæli, & terræ partes dominatur in omnes,
Omnibus incagans ſapientibus, atq; Magiſtris,
Qui cum ſe teneant doctatos, atque saputos
Plus aliis groſſos, & ſtultos eſſe videmus,
Nullus enim ſub Sole poteſt deducere vitam,
Quem non ſub placido teneat Pazzia gouerno,
Hæc etenim pueros, iuuenes, hómineſque, ſeneſque,
Fœmineumque genus, poueros, riccoſque, potentes,
Sub ditione tenet, dans cunctis prouida leges,
Auxilioque ſuo populos conſeruat, & auget,
Nam ſine Pazzia mundus mancaret, & omnis
Mortalis ſpecies preſtum deſtructa maneret.
Sunt etenim multi [nec tantum dico potentes
Diuitiis, opibuſque quibus moriendo biſognat
Heredes laſſare ſuos, qui prædia, & aurum
Poſſiderant, magnas pro conſeruare Caſadas]
Sed poueri, atque inopes, qui toto tempore ſtentant,
Ne ſolo de pane queunt implere budellas,
Attamen vxores ducunt, capiuntque nouizzas,
Eſſeque lætantur, Pazzia duce, maritos:
Sunt multæ pariter Viduæ, quas ſæpe videmus

Pazziam ſeguitare, viri poſt funera morti,
Namque iſtæ viuendo diu cum coniuge primo
Mille malas paſquas habuerunt, mille malannos,
Partibus inque ſuis probauerunt mortis affannos,
Non tamen abſque viro patiuntur ducere vitam,
Nam ſine compagno poſſunt dormire negottam,
Atque viduali nequeunt requieſcere lecto,
Quinimo peccatum ſic ſolæ viuere credunt,
Hinc ab eis coniux eſt primus a pena ſepultus,
Quod penſant alium ſibi retrouare maritum,
Sic etenim Regina illis Pazzia comandat.
Cernimus hinc multos pueros, multaſque putinas
Naſcere, & implentes villas, caſtellos, & vrbes
Humani generis pro multiplicare cateruam;
Solaque Pazziæ ſunt hæc beneficia noſtræ,
Quæ tali in guiſa mundum ſeruare laborat,
Corteſam cunctis hæc ſe naſcentibus vltro
Offert compagnam, totaque ætate fidelis,
Permanet, & natis præſtat benepronte ſoccorſum,
Hinc dicunt pueri pazzas aliquando parolas,
Hinc pariter bellas faciunt aliquando pazzias,
Per quas gaudentes ad riſum ſæpe mouemur,
Lætamurque vagas illorum audire baiadas,
Sed quas non faciunt iſti creſcendo pazzias?
Quando puer pazzum non ſe demoſtrat adultus.
Hic, & enim arditum cor habet, mentemque legeram,
Altaque dum facili, ac magnalia mente volutat,
Stulta facit, moſtratque ſuas operando matezzas.
Omnes ſunt Iuuenes [experto credite] matti,
Omnes committunt ſolemnes ſæpe pazzias,
Vnus in armorum pratica vult brauus haberi,
Spadinam portat ſemper galone tacatam,
Pro nihilo brauat, cridat, contendit, & audax
Non ſoffrire poteſt tortam ſentire parolam.
Alter formoſæ gaudet ſeruire Moroſæ,
Hanc amat, hanc bramat, ſeguitat, comitatur, adorat,
Quam propter ſpendit robbam, buttatq; cechinos,
Quam propter ſocios odit, diſprezzat amicos;
Nec ſtimat vn figum pro figam ponere vitam.

Alter

Alter nec Veneris curans, nec Martis amores
Cum cartis, dadiſque ſuæ preſentia vitæ
Tempora conſumit, coſam nec penſat ad altram,
Quam giocando dies, ac longas ducere noctes,
Non habet in pretio robbam, non diligit aurum,
Non bona dilecti curat præcepta Magiſtri,
Non ſequitur vecchi meliora exempla parentis,
Nec ſentire poteſt veri conſiglia amici,
Omnia dilapidans cari pro crimine ludi,
Alter ſed rebus viuens lontanus ab iſtis,
Cum lætis gaudet compagnis intra tauernas,
Atque in banchettis allegram degere vitam
Hic cogitat ſemper graſſos mangiare bocones,
Deque bonis vinis plenos vodare bocalos,
Omnia diſprezzans præter ſolatia gulæ.
Alter abandonans patriam, caroſque parentes
Ambitioſus abit Domino ſeruire potenti.
Aut in Romana bramoſus viuere Corte,
Illic Prælatum cercat retrouare patronum,
Cui libertatem vendit, propriamque ſalutem,
Arbitrijque ſui, & Naturæ iura refudat,
Conſumit vitam, robbam diſperdit, & aurum,
Tandem poſt varios ſtentos, variaſque fadigas,
Clariter agnoſcens vanas nutrire ſperanzas,
Fruſtraque caſtellos fabricare in aere inanes,
Cum manibus plenis de moſchis tornat a caſam.
Sunt alij pariter Iuuenes, qui cara iuuentæ
In varijs altris trappaſſant tempora rebus,
Diuerſi diuerſa volunt, ſeguitare talentum,
Capriciumque ſuum iuuenis eſt quiſque coactus,
Antiquum eſt dictum. Sua tirat quemque voluptas.
Ipſaq; conducens omnes Pazzia creatos
In tantas, variaſque vices fælicia rendit
Secula, nam belium facit hæc variatio mundum,
Sed cum viriles Iuuenis peruenit ad annos,
Quando corallinos abſcondit barba labellos,
Purpureaſq; coprit ſpinoſo vellere guanzas,
Auxilio ne tenet Pazziæ forte biſognum?
Quid ni? quanto magis homines carganeur ab anni,

Tanto

Tanto magis caram debent ſeguitare Pazziam,
Illorum quæ ſola poteſt lenire trauaios,
Atq; benigna illis tranquillam præbere vitam,
Sin aliter faciunt, gratam linquendo ſodalem,
Continuo ſtentant, grauibus torquentur affannis,
Nec miſeri poſſunt veram retrouare quietem.
Clara procul dubio de iſtis exempla videntur,
Qui poſt primeuam ætatem creſcentibus annis,
Fedus amicitiæ rumpunt, dominamque refundant,
Sub qua felici gaudebant tempore auantum,
Nec propriam [miſeri] noſcunt ſeguitare ruinam,
Dum laſſant [ocios propter parere] Pazziam.
Hi namque inſulſa quadam grauitate tumentes,
Aut cupiunt titulos, aut magnos quirere gradus,
At laudis capti, ſed non virtutis, amore,
Plus prece, quam meritis poſcunt comercia honorum,
Aut indignantes viduales viuere giornos
Vxores prendunt propter generare fiolos,
Ac ſibi procurant vaſtas cumulare ricchezzas,
Heredibuſque ſuis magnum laſſare teſorum.
Iſti ſed miſeram coguntur ducere vitam,
Ceruellum perdunt, amittunt mentis acumen,
Per tortam volgunt ſtradam rationis habenas,
Ac ſe, reſque ſuas non dritta lege gubernat,
Hos etenim regit Ambitio, fumoſaque faſtus
Gloria mortalis, vel amor ſceleratus habendi,
Hos auri maladetta fames, turpiſque guadagni,
Sollicitant curæ, & robbæ furioſa cupido.
Cernimus hinc illos deiecto lumine vultum
Ferre malanconicum, mentemque dolore grauatam,
Mille gerunt guaios, patiuntur mille malannos,
Nunquam delitias animi, nec gaudia noſcunt,
Vn horam nec habent pro repoſare quietam,
Sic purgant fallum, quem commiſere balordi,
Quando dilectam primum fugiere Pazziam,
Triſtia ſic paſſant meſchinæ tempora vitæ
Donec ſtentantes giungunt ad limina mortis.
Sed cum Vecchiezza ad annos mortalis arriuat,
In qua ſunt tantæ pœnæ, tantique dolores,

Tot

Tot mala, tot curæ, tot morbi, totque magagnæ,
Quot de Saturno ſcripſit pater ante Cocaius,
Quid ſine Pazzia faceret meſchinus alhoram?
Quomodo vitales poſſet deducere luces,
Si Pazzia ſuum miſero non daret aiutum?
Illa ſed ad ſolitum dulcis tutela ſuorum,
Non mancat placidum vecchis preſtare leuamen,
Illos namque facit toost ſcordare trauaios,
Quaſque tulere prius dimenticare fadigas,
Atque malanconicas curas mandare dabandam,
Hos iteràm in pueros transformat, ſtringit & ipſos
Omne puerilibus tempus conſumere ludis,
Hinc quamuis teneant mortem, foſſamq; propinquam,
Attamen allegri ſemper iuuenilia tractant,
Poſtizzam portant chiomam, denteſque remiſſos,
Leggiadram zazzaram, pulcros in fronte ricettos,
Quotidiè tingunt barbam, raduntque ganaſſas,
Trinzatas portant ſcarpas, fiocchiſque dobatas,
Et profumatos guantos puzzore zibetti,
Gaudentes ſemper iuuenes parere tilati,
Exultant narrare ſuos frequenter amores,
Scribere amoroſas lætantur ſæpe baianas,
Formoſamque ſolent iſti ſeguitare puellam
De teneris annis, cui poſſent eſſe biſaui,
Hanc ſibi conducunt, ammiſſa dote, nouizzam,
Atque matrimonium gaudent celebrare, ſed illud
An poſt conſumare queant, hoc neſcio certè,
Sic grauibus ſtudiat mentem ſpoliare trauais,
Triſtia ſic læti curarum pondera ſcampant,
Sic ſine faſtidio noioſæ tempora vitæ
Inter allegrezzas, inter ſolatia paſſant,
Nullam ſtimantes vicinæ mortis affannum.
Sunt multæ pariter vecchiazze dentibus orbæ,
Surdæ calcagnis, oculorum lumine zoppæ,
Quæ, licet aſpectum teneant, faciemque Gabrinæ,
Plenaque de rughis, grinciſque patentibus ora:
Attamen anticam ſtudiant diſtendere pellem,
Atque pauonazzos minio ſmerdare labellos,
Negentes biondos in blánco vertice crines,

Quos ſuper aſſueſcunt rubicondam ponere roſam,
Hoc modo nam ſperant bellos cattare moroſos,
Qui tam leggiadris cupiant ſeruire putinis,
Solaque Pazziæ ſunt hæc priuilegia noſtræ,
Quæ ſolet in cunctis proprium moſtrare valorem,
Mirificaſque ſuæ virtutis promere forzas.

Alma parens, Natura ſagax, quæ cuncta creauit,
Cognoſcens feciſſe hominem pro rebus agendis,
Qui terrarum orbis deberet habere gouernum,
Qui cunctis daret leges animalibus altris,
Vt melius poſſet curas portare noioſas,
Vt non mancaret tantæ ſub pondere ſomæ,
Quid fecit? capitis paruo in cantone locauit,
Ceruelli anguſtum hoſpitium, ſedemq; raſonis,
Corporis at reliqui, viſta ratione, reliquit
Senſibus imperium, quos contra fruſtra laborat,
Atque ſuas perdit fiaccas Prudentia forzas.

Præterea mulierem homini retrouauit, vt illam
Duceret vxorem, pro fomentare Paziam,
Nam cum ſit varijs mulier dotata Pazijs,
Sæpe ſui de mente viri faſtidia tollit,
Multo tieſq; illum matezando rendit alegrum,
Cernimus hinc multos pro contentare moieras,
Qui ſibi poſt ſpallas negotia publica mittunt,
Ridiculaſq; gerunt coſas, humileſq; facendas,
Ipſe quidem proprijs oculis ſæpiſſime vidi
Inſignes dominos, Caualeros, atque Signores,
Qui prætermiſſis patriæ, curiſque Senatus
Coniugis ad nutum faciebant mille pazias,
Suffrilſentq; inſtar guattari nettare Cuſinam,
Atq; vnctas manibus proprijs lauare pignattas,
Fæmina nam ſemper ſtimulus ſolet eſſe paziæ;
Vt nos vecchia docent exempla, hinc proper eamdem
Innumeri anciqua Heroes ætate fuerunt,
Qui nil ſtimantes vitam, propriumq. decorem
Mille papolatas fecerunt, mille cacatas,
Sic fecit Sanſon deceptus fraude Putanæ,
Sic ſapiens Salomon muliebri pazzus amore,
Sic brauus Alcides Ninfæ ſubiectus iniquæ,

Qui

Qui poſt eccisos angues, hosteſque domatos,
Poſt ſtrangulatos Vrſos, victoſque Leones,
Poſt debellatos latrones, atque Tiranos,
Poſt Hidram extinctam, frenatam Cerberis iram,
Poſt extirpatos Centauros, atque Dracones,
Poſt expugnata horrendæ palatia Ditis,
Poſt ſoſtentatum ſpallis conſtantibus orbem,
Fæmineo [veluti fanteſca] indutus amictu,
Iolæ ſeruiuit Dominæ, Lanamque filauit.
O quanti Alcides hoc noſtro tempore viuunt,
O quanti ſine ceruello, & ſine mente matura:
O quantæ Ioles, quantæ hac ætate Dalidæ,
Quæ portare ſolent, ſprezzato coniuge, bragas,
Quæ non vxores, ſed gaudent eſſe patronæ,
Quæ querere volunt ſe ſenſus habere viriles,
Quæ cogitant mattæ ſauias æquare Sibillas.
Quæ credunt pazzæ vecchios ſuperare Catones,
Quæque volunt humiles ſibi ſeruos eſſe maritos,
Quæque tremare illos faciunt brauando bricones,
Quæque ſtudent illos ſemper ſtrapazzare bicornes,
Sed quid? num meritæ baſtant hæc carmina laudi
Excelſam digne propter celebrare Paziam?
Quin video partem de illa dixiſſe minorem.
Nec mihi iam reſtant tanto pro munere vires,
Tu tamen, ò dulcis, nimiumque gradita Pazia,
Accipe, quod natum eſt ardenti è mente deſium,
Accipe, quod miſſum eſt deuoto è pectore carmen.
Quamuis non baſtat magnas tibi promere laudes,
Quamuis non poſſit meritas tibi reddere grates.
Quamuis non valeat dignos tibi ſoluere honores.
Nullus homo largo cæli ſub tegmine viuit,
Qui non magnificæ inflammetur laudis amore,
Qui non altiſonam ſforzet ſe acquirere famam,
Qui non tangatur veri dulcedine honoris,
Ad quem mortales accendit gloria mentes.
Hinc legimus quondam multos vixiſſe Barones,
Inuictoſque Duces, horrendi fulmina belli,
Qui diſprezzantes vitam, caramque ſalutem,
Per varios caſus, per tanta pericula mundi,

Perque faticoſas guerras, per tela, per ignes
Immortale ſibi voluerunt querere nomen:
Hic ergo, cum poſſent ſecuram degere vitam,
Ac ſine trauaio dulci indulgere quieti,
Cur precipites poſuerunt mortis ariſgum?
Quiſuo illos fecit tantos cercare malannos?
Nempe Pazzia fuit caros quæ ſcorgit alumnos?
Atque ad difficiles impreſas eſſe gaiardos
Spingit, vt æternum faciant cum morte guadagnum,
Hinc voluit quondam grandem moſtrare brauuram
Magnus Alexander, magnas faciendo pazzias,
Hinc Cæſar calamo brauus Dictator, & enſe,
Hinc magnus Pompeius ei cognatus, & hoſtis,
Inſanias quorum non vnquam ſcribere poſſem,
Hinc Barchine tuas claras bellando prodezzas,
Et paleſare tuas potuiſti in pace pazzias?
Hinc ſtetit incontra Toſcanam Horatius omnem,
Nil curans panzam pro conſeruare figaros,
Hinc roſtire ſuam ſoſtriuit Sceuola dextram,
Nec bruſando tamen tunc dixit Mutius hoimè,
Hinc ferus arditum montatus ſupra cauallum
Curtius in foſſam mortis ſaltauit apertam:
Hinc Decij fecere ſuo de corpore votum,
Hoſtibus à proprijs gaudentes eſſe ſcanatos;
Hinc quidam pazzus (nomen non rectè recordor)
Æternam mundo bramans acquirere famam,
Effeſiæ eſt auſus templum bruſare Dianæ,
Hinc alij multi, quos non numerare valerem
Nomine pro vano voluerunt perdere vitam,
Reginam pronto ſeguitantes cordè Pazziam,
Sed quæ ſub cælo maior pazzia videtur,
Quam ſtudiando diu magnas perferre fadigas?
Quam varios voltando libros ſibi rumpere teſtam?
Eſt Pazzia quidem, Pazzia grandior omni,
Eſt vanitas vanitatum in tantis viuere affannis,
Quós ſecum condurre ſolet prudentia fallax,
Quos nobis confert quædam Sapientia ſtulta;
Hæc, & enim longas noctes veggiare comandat,
Hæc homines ſuadet cunctis ſtentare diebus,

Hæc grauibus replet mortalia pectora curis,
Hæc tirat humanas per inania ſemita mentes,
Hæc ſibi ſubiectos nunquam requieſcere laſſat,
Hæc nobis lacrimas tantum, & ſuſpiria porgit,
Quando mondanas ſtringit remiſcere noias,
Ac memorare facit tribulatæ incomoda vitæ,
Hæc demum ante diem varijs pro ſtentibus, omnes
Extremam ſauios ſpeſſum conducit ad horam.
O quanto eſt melius, rigidum linquendo Mineruam,
Abbrazzare piam coſtanti corde Pazziam,
Hæc etenim noſtros omnes portare trauaios,
Fortiter inſegnat, mundique in pace diſaſtros
Ferre docet, mitigatque graues corteſa dolores,
Hæcque malanconicas ſcazzat de pectore curas,
Subleuat oppreſſos, afflictos rendit alegros,
Hæc non comportat mortales viuere mæſtos,
Sed gaudere iubet triſtes ſuperando malannos,
Hæc pro venturis præſentia perdere non vult,
Speranzam ſecum portat, ſcazzatque timorem,
Eximios homini hæc præbet ſouenter honores,
Acquiſtatque ſuo magnum cum nomine nomen,
Inter mortales brauus namque ille tenetur,
Quem dicunt ramum viuacis habere pazziæ,
Quem reputant dritta mentis ratione carere,
Quem penitus gentes cognoſcunt eſſe bizarum,
Quemque ſolent buſam ceruello dicere teſtam,
Sic reſpectatos, damni formidine, pazzos,
Ac pluſquam ſauijs ſtimatos eſſe videmus,
Nullus enim ſecum vult contraſtare, nec vnquam
Eſt, qui contra illos adiſcat carpere gattam.
Seu quid ego tantam nunc pro celebrare Signoram
Facta minora ſequor? meritum nec rectè paleſo,
De quo maiores coſæ mihi dicere reſtant?,
De nobis non ſolum habet ipſa Pazzia gouernum,
Nec ſolum leges hic dat mortalibus ægris,
Sed ſuperos inter magnam tenet illa poſſanzam,
Et terræ, & cœli, & pelagi ſimul omnia ſcorgit
Numina, quæ varijs forzis matezzare coercet.
Pretereo tantas quas commiſere Pazzias

Baccus, & alma Venus, Veneris Bacchique fiolus.
Nam ſunt hi genitor, genitrix, fraterque Pazziæ,
Vnde merauigliam nobis non eſſe videtur,
Si propter Martem toties, & propter Adonem
Ipſa olim tantas fecit Citherea pazzias,
Nec ſi cecus Amor pazzeſco more caminat.
Nudus, & abſque braga, atque in binda ſtopat ocellos,
Noctes atque dies committens mille marones.
Nec nos debemus troppum ſtupire videntes
Gonfiatum vino Baccum, mattumque ſpazzatum
De ramis vignæ viridem geſtare coronam,
Dumque imbriagus ridet, bottamque caualcat
Agmina pazzorum ſecum conducere gaudet,
Circum circa girans multa comitante canaia
Baccantum magna quæ clamant voce patronum,
Et cantant euoe, euoe, vacuantque bottazzos.
Nolo Mercurij mancum numerare pazzias,
Aut fraſcarias, per quas piat ille ſolazzum,
Nec per hora ſuas volo diſcoprire magagnas,
Vnde gerit ſpeſſum, Tabachini more polaſtros,
Vnde fauet ladros, truſatores, atque ribaldos,
Vnde ſolet cantando bonam trapolare brigadam.
Hic quoque ducatum matezzas pono Dianæ,
Quæ in cunctis rebus pazza eſt liganda catenis,
Mobilis inconſtans, bizzara, colerica, cruda.
Pauper Atheon erit teſtis, ſi dico boſiam,
Teſtis, & Orion quondam trucidatus ab illa,
Sed quid nunc poſſum ſcribendo dicere de te,
Eole, qui tantas ſublimi è monte pazzias
Tempus in omne facis quot ſerras carcere ventos?
Nam tibi cum ſaltat ghiribizzum magna ſpalancas
Atria, ventorum vnde exit furioſa canaia,
Quæ tantum horrendas mollat de ventre corezas,
Quod mundum obſcurat, mare turbat, caſtra fracaſſat,
Cunctaque ſub cælo ſtatim ſottoſopra roucrſat:
Tuque gaioſſe ſoles de tanto ridere damno,
Et nullam curans aliorum ſlu[illegible] malorum,
Oſtendis qualem teneat tua teſta pazziam.
Hic etiam alcunas ſaltem [illegible] matezzas
Exo-

Exopto, Neptune, tuas quibus eſſe damancum
Non alijs ſuffers, toto nam tempore pazzus
Exerces larga ſtultum ditione tridentem,
Nullo conſilio, nulla ratione gubernans
Imperium pelagi, atque vndarum nobile regnum,
Quod factum eſt per te varium, & mutabile monſtrum,
Nunc placidus vultu pacata per æquora curris,
Nunc ſolio appares colera gonfiatus iniqua,
Nunc calare facis, nunc vndas ſurgere in altum,
Numquam firma manet tua mens ſtultiſſima, namque
Hæc ſeguitat mattæ ſemper capriccia Lunæ,
Quæ te per naſum Bufali de more ſtraſſinat.
Non puto quod multum mihi ſit fadigare biſognum
Belligeri Martis propter moſtrare pazziam,
Pazziam dico potius quin dicere poſſum
Nille pazziazzas, nec erit mea lingua boſarda,
Omne etenim quodcumq; facit, quodcumq; comandat
Expreſſam inſaniam cognoſcitur eſſe dauerum
Illa ſed ex tantis mihi paret pulcrior altris,
Quando meretriculo Veneris guidatus amore,
Eiuſdem in gremio dum traſtullare putabat,
Se in quadam ferri vilupatum rete retrouauit,
Nam Vulcanus eos bramans trapolare moroſos,
Retia compoſuit, quibus ambos inde piauit.
Cælicoliſque alijs captos moſtrauit Amantes,
Ad quorum viſtam fundentes mille cachinos,
A pazzo, & pazzos burlatos eſſe videntes,
Parebant ſuper riſi mangiaſſe meneſtram:
Hic alias ommitto, quas facit ille pazzias,
Præcipue bianchis quando ſe cingit in armis,
Et ſcorozzatus quinta deſcendit ab arce,
Bella ciens, guerraſque mouens, portanſq; bataias,
Humanoque bramans de ſanguine tingere ſpadas,
Magnates pariter ſecum impazzire coercet,
Hi namque ob vanos titulos, cauſamque legeram
Inſtituunt pugnas, horrendaque prælia miſcent,
Inſanumque feri Martis ſeguitando furorem,
Conſilij expertes committunt mille pazzias.
Tu quoque, cui ſemper mens eſt matelica Iuno,

Inſanias memorare tuas me ſtringis adeſſum,
Illas præſertim, cum te zeloſia Tonantis
Impazzire facit grauiter tua corda trauaians,
Namque hac de cauſa furijs agitaris iniquis,
Sæpeque laſciuum cuperes caſtrare maritum,
Vt non eſtereas poſſet gazzare Muchiachias,
Sed quoniam tibi non conceditur iſta poteſtas
In varijs guiſis coleram sfogare laboras:
Arcadiæ Regis ſic bellam contra fiolam
Feciſti extirpans biondos à fronte capillos,
Ac vultum in faciem nitidum mutando ferinam.
Zampigeram brutti formaſti corporis Vrſam,
Sed tua fecit ei magnum pazzia fauorem.
Tuque nocere putans riualem matta iuuaſti,
Namque in formoſam ſtellam conuerſa remanſit,
Quæ inter ſplendores cæli ſimul Vrſa vocatur.
Innumeras altras taceo, quas ante pazzias
Feciſti, & quando faciem mentita ſimilem
Vlpina miſeram Semelem cum fraude gabaſti,
Et quando in ſontem priuaſti lumine frontis
Tireſiam, quod contra tuam iuditia mentem
Protulit, atque Iouis firmauit dicta parentis,
Et quando ipſe tibi tribuit pro munere Vaccam,
Iupiter (illa etenim te fecit Vacca zeloſam)
Inde timens furtum guardandam hanc Argo dediſti,
Nè robbata tui præcepto coniugis eſſe,
Sed pocum valuere illi tunc lumina centum,
Namque ea Mercurius per ſemper lumina clauſit,
Teque ſua ad ſolitum beffatam fraude reliquit,
Sic ſine proſictu ſemper tu matta fuiſti,
Sic tua nunquam habuit finem pazzia bramatum.
Sed iam, quas Fortunæ facit ſine lege pazzias
Carmine non longo alquantum cignare biſognat,
Cernere quamu is eas nos ſemper poſſumus omnes,
Illa manigoldos tantum fauet, atque ribaldos,
Nunquam ſueta hominum meritum guardare bonorum
Exaltat furbos, paraſitos, atque gaioffos,
Poltrones, ladros, mariolos, atq; bricones,
Putanas, ſtregas, ruffianas, atq; bagaſſas,

Inalzat

Inalzat buffalos, & doctos cazzat abaſſum,
Adiuuat indignos, ſed dignos ladra trauaiat,
Illa malos numquam à probis diſtinguere nouit,
Diſpenſat magnos orbeſco more teſoros,
Non merito, ac vitij ſpeſſum concedit honores,
Pazzaque de pazzis ſemper tenet illa gouernum.
Stultitias multas pariter iam fecit Apollo,
Nunc propter coleram mattus, nunc propter Amorem,
Quas nolo in paruo per adeſſum ſcribere libro
Maxima lectori namque eſſent tedia noſtro,
Sed partem tantum referam de millibus vnam,
Et quis non illum fatuum, mattumque chiamabit,
Qui vult per forzam bellam violare putinam,
Atque illam ſeguitans in laurum mutat amaram,
Qui iocat ad ballam depoſto lumine, & arcu,
Atque ſuum amazzat, demens giocando moroſum?
Qui carrum lucis puero committit inepto.
Maxima quo baſſum bruſant incendia mundum,
Qui fugit à ſuperis claro banditus olimpo,
Et factus Paſtor vaccas cuſtodit Ameti?
Qui pulſat citharam cantant funebria verba,
Et mortos plangit teneri de more putini?
Qui ſecreta ſolet fratrum ſpionare Deorum,
Qui modo ſe penni ſcoprit, modo pelle Leonis,
Qui fuit in nigrum iam transformatus oſellum,
Et qui propoſito nunquam ſtat firmus in vno,
Et qui ſemper habet ſtranos in mente furores,
Et qui ſemper amat magnas operare pazzias.
Sed de Saturno quid me nunc dicere opportet,
Ille prior cum ſit dominus, Ductorque Pazzia?
Innumeras laſſare volo, quas ille m[illegible]zzas,
Atque frenesias commiſit tempore in omni,
Scire ſatis fuerit tali de numine pro nunc,
In quemdam mattum ſe trasformaſſe Cauallum,
Vnde ſuam melius poſſet ſcoprire pazziam,
Quæ tam magna fuit, quod vecchium ſpinſit ineptum
Ore fameſcenti proprios mangiare fiolos,
Quos (Ioue detracto) deuorauit more Lupino,
Hunc ſicut ſuperis eſt cunctis vecchior altris,

Sic mente eſt leuior, cerebroque inſanior altris.
Denique poſt illum mihi reſtat dicere de te
Iupiter in partemque tuas ſcoprire pazzias,
In partem dico, nam ſi omnes ſcribere vellem
Inchioſtri foret, atque ingens deſtructio cartæ,
Illas nec poſſem paruo compredere verſu,
Omnibus atque eſſet notas narrare nouellas.
Et quis matezzas vnquam contare valeret,
Quas iam feciſti magnum ſcordatus olimpum?
Dic modo non ne tibi grandis pazzia videtur
Longæuum manibus proprijs caſtraſſe parentem,
Teſticuloſque ſuos pelago donaſſe voraci?
Præterea, ò quantas laſciuum propter amorem
Feciſti inſanias, quoties mattus ante fuiſti,
Dicere te baſtat propriam cuccaſſe ſorellam,
Atque alias tantas olim ſtupraſſe puellas,
Nunc faciem prendens Cigni, nunc corpora Tauri,
Nunc brutum Satiri aſpectum, nunc ora Dianæ,
Nunc veniens flauum mutatus ab ethere in aurum,
Nunc in Paſtorem, nunc conuertitur in Agnum,
Nunc in ſerpentem, nunc traſformatus in ignem,
His gaudent formis bellas oſelare Madamas,
Sed non in totum mattus tunc ipſe fuiſti,
Quando Ganimedem, nimia prurigine tactus,
Montibus Idalijs, Aquila luctante, robaſti,
Aurea qui dulci ferret tibi procula muſti,
Qui ſdegnata pio placas tua pectora ſguardo
Tot poſſet mitigare illas aliquando pazzias,
Quas tu committis, dum mittis ab ethere fulmen,
Cum quo terrificas homines mundumque ſpauentas,
Sæpe bonos perdens, laſſans ſguazzare ribaldos,
Imperiumque tuum pazzeſca lege gubernans,
Oſtendis, quod habet cerebri tua teſta negottam,
Clariter hinc igitur cognoſcere poſſumus omne,
Non ſum mortale genus venerare Pazziam.
Nomina ſed cæli promptè ſeguitare medeſmam.
Omnibus inque ſuis illam interponere rebus,
Qum ſine ſtultitia res nulla peracta videtur

Ipſi

Ipſi à ſuperis, qui omnes matti ante fuerunt.
O fælix igitur nimium, nimiumque gaiarda,
O celebranda mihi totum Pazzia per orbem,
Laudibus, ò æternis, ò æternis digna tropheis,
Eſt cui ſub cælo, atque ſuper tam magna poteſtas,
Et cui ſunt omnes ſubiecti homineſque Deique,
O vos fælices, ò terque, quaterque beati
Sors quibus hanc magnam conceſſit habere Patronam.
Lætamini, ò Pazzi, veſtris gaudete triumphis,
Vobis namque datur ſolis ſub lumine Solis,
Tempus habere bonum, & mundum ſguazzare per omnem.
Vos ſemper vultum, atque animum ſeruatis alegrum,
Non triſtes albergant in veſtro pectore curæ,
Non dant impazzum placidæ faſtidia menti.
Non amor, non odium à vobis cognoſcitur vllum.
Non vos vanus honor, nec vos vergogna moleſtat;
Non vos ambitio, non vnquam gloria turbat,
Vos in diportis, in lætis viuere feſtis,
In ſpaſſis, ballis, burlis verſare iocoſis,
Vos claros giornos, noctes paſſare quietas
Semper gaudetis, non vos aduerſa ſpauentant,
Nec mancum mundi troppum vos proſpera gonfiant,
Maxima de vobis prendunt ſolatia gentes,
Omnes lætantur veſtras audire matezzas
Plurima Magnates concedunt munera vobis,
De voſtroque ſolent comitatu prendere guſtum,
Namque pares paribus iungi prouerbia dicunt.
Vobiſcum pariter cupiunt praticare Matronæ,
Quæ faciunt vobis burlando mille fauores,
Sic etenim pazzæ cum pazzis recte morantur,
Sic ſimilis ſimilem ſemper ſibi ſtringere gaudet.
Sed quid? forte aliquis pazzus mihi dicet adeſſum
An ego, qui tantas aliorum ſcribo pazias
Sim ſanus cerebro, aut ſenſu prudentior altris?
Ipſe quidem [nolo querenti dicere falſum]
Me pazzum fateor prima hac florente iuuenta,
Cumque mihi venient maioris temporis anni

Maiorem ſpero tunc acquiſtare pazziam,
Quæ mihi ſola poteſt contentam prebere vitam;
Æternumque meam poſt mortem reddere nomen.
Sed iam finis adeſt ſcribendi nolo merendam
Perdere, millonem portauit pulcher Amintas,
Ambroſiaque mihi plenum de nectare fiaſcum,
Iamque meus ſentit preſſuti naſus odorem,
Dextra ſatis ſcripſit, dentes mangiare comandant,
Agrezzatque fames ieiuno in ventre budellas
Alma Pazzia vale, pazzique valete ſodales,
Brindes faciam vobis, & vos mihi dicite bon prò.

DE LAVDIBVS BOSIÆ,

Macaronea quinta.

Bizzara mihi nuper bizzarica venit
Carmine ſubtilem groſſo celebrare BOSIAM,
Cuius virtutes mundi bona cuncta trapaſſant.
Tu mea Togna faue, tu nunc precor accipe piuam,
Namque tuo hæc veniens dulci gonfiata labello
Subiectum valeam tantum paregiare canendo;
Cacaneuam penetrare ſacram, qua dulcia Bacchi
Vina reſeruantur, noſtrum quibus imple bottazzum,
Trinc trinc nam faciens fluet ad mendacia carmen
Alta quidem fateor, noſtris, & forcibus impar
Materia ad laudes ſforzat mea corda Boſiæ,
Quæ foret alti ſoni plectro celebranda Cocai,
Ipſa tamen quantum baſtat, mea Togna, fidelis
Pronta mihi, teneræque meæ nunc ſuggere menti,
Almancum vt valeam partem ſcoprire ſuorum,
De tot, quos porto ſcriptos in pectore, bonorum.
Ars miranda quidem cunctis, & dignior altris
Eſt, quæ digna homini monſtrat præcepta Boſiæ,
Noſque docet ſpeſſum pro vero oſtendere falſum
Ars miranda inquam, totum quæ continet orbis,
Et decus, & columen, nec lumine cedit olimpo;

Hæc

Hæc etenim dritto patefacit ſemi ſtradam,
Quę ſolet ad vitam quemcumque guidare beatam,
Qua ſine nemo poteſt culmen conſcendere honoris,
Qua ſine non poſſunt homines acquirere robbam,
Qua ſine quin poſſent dilectam perdere vitam.
Sint mihi veridici teſtes pia turba, poetæ,
Nec tantum veteres, ſeu Græci, ſiue Latini,
Sed mage qui ſcribunt hac tempeſtate moderni,
Omnes formoſas quondam finxere chimeras,
Omnes ad garam magnas dixere boſias,
Omnes nunc pariter mandant mendacia cartis,
Omnes de falſis librazzos verſibus implent,
Omnes ad prouam mentita poemata cantant.
Nunc oculos ſaxis, nunc præſtant fontibus aures,
Nunc flores cælo, nunc præbent ſidera pratis,
Nunc homines dicunt ammiſſo viuere corde,
Nunc faciunt nobis mortos parlare ſepultos.
Sæpe decus cæli mortali in corpore adorant.
Sæpe Deos homines mendaci carmine clamant,
Hinc alios inter diuinum nomen acquiſtant,
Hinc Cignos inter Cornacchias eſſe videntur,
Hinc tracanaſſe parent totas Aganipidis vndas,
Hinc celebres volucri ſcandunt ſuper æthera fama,
Quid Mæcenates, aut Auguſti ante fuiſſent,
Quid tot Romani, Græci, Teucrique Barones,
Si non cantaſſent illorum geſta boſardis
Carminibus Vates? quos, Carolus nomine Magnus,
Cumque Paladinis Orlandus, ſiue Rinaldus,
De tot Paganis potuiſſe ferre triumphos,
Si non menzognas; dixiſſent mille Poetæ?
Si quis habet voiam doctam ſeguitare poeſim,
Si quis deſiderant Parnaſi Cignus haberi,
Atque Poetazzi famoſum acquirere gridum
Non de veridicis tantummodo ſcribere rebus
Non libertatem veræ ſeguitare Camænæ,
Alta boſiarum, ſed eum ſulcare biſognat
Æquora committens ventis ſua vela gaiardis,
Præcipue magnos ſi vult laudare Signores,
Brauoſoſque Duces ad cælum tollere dictis,

Illi

Iſti namque ſolent ad falſas currere laudes,
Currit vt ad ſonitum piuæ villanica turba,
Vt currunt pingues ad dulcia vina Todeſchi;
Ne ſentire volunt Vates, qui vera canentes
Illorum vitam cum libertate reprenduṅt,
Qui male acquiſtatos damnat pro fænore cenſus,
Qui ſine reſpectu Domini ſcelerata paleſant
Crimina, qui luxum biaſmant, rabiemque Tiranni,
Principes ille igitur qui conſeguire fauorem,
Eiuſdemque bramat dirum ſcampare furorem
Indulgens ſtudeat verum coprire canendo;
Atque idem ſapiens lingua vitare loquendo,
Vt ſolet accortus ſcopulos vitare nochierus,
Ne ſe pæniteat tandem ſcripſiſſe quod illi
Pluſquam biaſtemam fuerat de iure tacendum
Si ſunt veridici [vt dicunt prouerbia] matti.
Mattus erit certe gaudet qui dicere verum.
Petrus Aretinus quondam qui vera loquendo,
Occultas hominum voluit ſcoprire magagnas;
Quam fecit groſſum errorem laſſando Boſiam
Cognouit tandem, ſua cum ſtropiata vidiſſet
Membra, ſuaſque ſimul [qualis calamita] ganaſſas
Adſe taglientes ferri traxiſſe pugnales,
Poſt illum pariter quidam venere balordi,
Qui voluere Petri ſtilum ſeguitare canendo
Libera ſcribentes veraci carmina penna,
Sed veritatis veras in præmia pænas
Tunc habuere, diu nec abandonata remanſit
Ipſa Boſia, ſuos quæ præſtum tradidit hoſtes,
Aut in perpetuum ad ſcutum perſone tenendos,
Aut belle caldi ad forcam per colla picandos.
Vera exempla iuuant. Fælix quicumque dolore
Alterius ſcampare ſuum dediſcit acottus,
Ipſe alios moneo: ſed iam veniamus ad altros
Effectus celebres diuina ac laude colendos,
Quos veneranda ſolet ſecum portare Boſia.
Quomodo tot facerent vxores contra maritos
Quando ſecretas, quas portant vertice, cornas
Diſcoprire volunt, tectaſque trouare magagnas?

Quo-

Quomodo ſe ſteſſas, inquam, defendere poſſent,
Ipſe boſiarum ſi non ſuccurreret vſus?
Innumerans quondam, quas laberintos Amoris
Perdidit, & crude carnis ria gula tirauit,
Quis ſaluauit eas, niſi virtus ſola Boſiæ?
O quantæ in ſimili ſtudio perfecta tenentes
Præcepta, audaci vultu miracula promunt;
O quot valentes falſo ſub tegmine verum,
Conſortes faciunt pro blanco cernere nigrum;
O quod menzognæ viuunt ſub veſte copertæ,
Quas nos Penelopæ penſamus texere telam,
Et paſſant noctes caro ſub Amante beatas
Mille quidem illuſtres, claro de ſanguine natæ
Nunc ſine honore forent, indignæ fabula plebis,
Si propriæ hoc velo cautæ non facta coprirent,
Si largum menzogna illis non daret aiutum,
Ipſe alias inter cæleſti hac dote peritas
Vnam cognoſco, vxorem quam duxit Amintas
[Huius ſed taceo verum nunc nomen Amintæ]
Qui licet in foro ſit doctoratus vtroque,
Non tamen in foro mulieris ponere legem
Legibus is potuit, Non curat fæmina leges,
Hæc etenim multas etiam præſente marito.
Scit tramas ordire, ſuis quibus inde moroſis
Gaudeat, atque ſuum fingit ſic callida factum,
Quod cum Doctorem tortis de fuſibus ornat,
Ille putat ſanctas illam perficere coſas.
Tantum in mortali poſſunt mendacia corde,
Tantum pulchra valet nos incantare Boſia,
Fæmina quæque ſapit groſſas plantare carottas,
Garriloque portans tot ſemper in ore boſias,
Quot portare ſolet iuuenili in vertice crines:
Fæmina fingendi perfectam poſſidet artem.
Ac veluti lucem Phæbus flammæque calorem.
Munera ſic fraudis conſeruat, & illa doloſæ,
Hanc etenim imprimis fecit natura boſardam
Ipſa deinde bramans proprium exercere talentum,
Ingenioſa ſuas diſcit polire boſias,
Quas te non mancum conſtringit credere, quam ſi
Eſſent

Eſſent veridici Vangelia Sancta Ioannis.
Ipſa tamen Virtus, quæ nos mentire comandat,
Vt cunctis prodeſt, ſic neceſſaria cunctis
Extitit, hanc omnes pronti ſeguitare tenemur.
Hæc etenim nobis eſt ſemper ſcorta fidelis,
Hæc noſtros pariter primeua ætate parentes
Plurima conduxit tranquillæ ad commoda vitæ,
Hæc ſua ab initio traxit principia mundi,
Eſſeque per curſus Solis non deſinet vnquam,
Hæc ſimiles facit Prophetis eſſe Poetas,
Illi de rebus dixerunt vera futuris,
His de prætèritis ſemper mendacia dicunt,
Hæc ad mortales cælo proceſſit ab alto,
Illam, & in orbe Dei primum docuere vetuiſti,
Primior in Delfo populis vendiuit Apollo
Dilectam groſſis groſſa mercede boſiam,
Iupiter, atque alij ſunt illam deinde ſecuti,
Dum ſub diuerſa mutantes corpora forma
Fraudabant bellas, mentita fronte puellas,
Hinc eſt, quod ſi aliquam volumus tirare moroſam,
Ad noſtros guſtus, ſimili cum mille boſijs
Vtimur exemplo, vecchiamque tenemus vſanzam,
Illi ſpondentes argenti munera, & auri,
Aut robbam, aut zoias, aut magni prædia campi,
Donec ea ad noſtram conſentit læta richieſtam,
Solaque ſit talis dilecti cauſa boſia,
Quod nunquam nobis concederet ipſa puella,
Si voluiſſemus tunc illæ dicere verum.
Hac igitur doctrina animi probantur acorti,
Hac ſpeculatiui cordis vis noſcitur arte,
Hac hominis virtute diu ſapientis acutum
Cernitur ingenium, cauta dum mente reuoluens
Secum aliquis penſat raſam inuenire galantam,
Qua caſtronatus reſtans compagnus ab illo,
Neglectum iacet verum ſuperante boſia:
Sic hodie cunctis in bandis vtitur orbis.
Omnes ſunt gentes hac noſtra ætate boſardæ,
Qui ſcis veridicas tantum proferre parolas,
Qui libertatem ſequitur nunc vera loquendi

Hic

Hic ſtolidus, mattus, vilis, minchionus, ineptus,
Poltronus, nequàm goffus, balordus habetur,
Sed qui panzanas ſapit inuentare gaiardas,
Qui menzognarum noſcis gonfiare veſigas,
Hinc ſapiens, doctus, prudens, maturus, acortus,
Nobilis, illuſtris, gentilis vbique videtur.
Prima boſiarum tenuit gimnaſia quondam
Græcia, quæ multos genuit ſtudioſa Magiſtros,
Hi ſcribendo diu docuerunt optima quæque
Huius doctrinæ proprijs præcepta paeſis,
Quæ quoque diuerſas mundi diffuſas per oras
Impleuere ſuis totum virtutibus orbem:
Sed ſi cum linguis, ſcriptiſque parentibus iſtud
Nobilis artis opus cunctis regionibus olim
Floruit, hoc noſtro creſciuit tempore tantum,
Quod paris ingentes omni ſub ſidere fructus.
O quantum doleo, quod non mihi fata dederunt
Naſcendo patriam, quæ me docuiſſet adultum
Mendaci argutas labro formare boſias.
Sed nunquam genuit natos mea terra boſardos,
Neſcit PONZANVS vanas formare baiadas
Ignorat celebres PONZANVS fingere frappas
Contra menzognam gens Ponzaneſca rebellis
Viuit, & à vero non ſe diſcoſtat amico?
Hinc Ponzanenſes nullam acquiſtare ricchezzam,
Ad nullos cernis mundi conſcendere honores,
Pauperiem ſeguitant viuentes more vetuſto,
Incumbunt ſtudio, ſacros voltare quadernos
Gaudent, & Preti tandem, Frateſque deuentant,
Et quamuis varios ſoleant cercare paeſos,
Bramoſi ex alijs proprijs ſuccurrere rebus,
Non ideo faciunt vllum ſtentando guadagnum,
Egregium quod opus fraudis non diſcere norunt,
Quod doctas nunquam ſapiunt plantare boſias,
Ipſe etiam Ponzani habui, qui nomen ab Vrſis,
Quem Macaronææ Valem dixere Stopinum,
Hac celebri virtute carens, experſque boſiæ
Paupertatis onus ſpero deponere nunquam,
Non mihi diuitias concedit vera canenti.

Non mihi Romana vllos præbet curia honores
Ergo alias inter terras laſſare dabandam
Lunigiamenſis Ponzani caſtra biſognat
Præter Ponzani paruis in mænibus ortos.
Pluſquam perfectos homines retrouamus vbique
Qui veri ignauas gaudent contemnere leges,
Qui menzognarum conſtanter caſtra ſequuntur,
Qui ſemper docto retinent in corde boſiam:
Nec proferre illam ardita cum fronte paueſcunt.
Attamen inſignem qui vult conoſcere gentem,
Quæ populos omnes vincit præclara ſtraneros,
Quæ omnes doctrinas humani ſenſus auanzat,
Quæ menzognarum meritat portare coronam,
Quæ tulit extremam tali pro munere palam,
Anticam venit . . . . .
Audiet hic magna, hic ſtupidus miranda videbit.
Hæc etenim tellus, flores, fructuſque Boſiæ
Tempus in omne parit quis ex omni parte probati
Cætera cum proprijs meritis mendacia paſſant.
Hic vbi tot quondam Heroes, brauique Barones,
Bellanteſque Duces horrendi fulmina Martis,
Clara triumphali cinzerunt tempora lauro,
Nunc in pace ſedens celebri redimita corona,
Purpureique nitens ſcarlati veſte dobata
Læta Boſia ſuo populo plaudente triumphat,
Hic omnes homines, quantumuis mente gazani,
Aut naturaliter groſſo lignamine facti,
Præſtiter aguzzant cerebrum, faciuntque saputum
Ingenium, iſtam diſcentes ſubtiliter artem,
Hic lombardiæ gens groſſolana boſijs
Romanizando ſuis pluſquam perfecta deuentat.
Hic Bergamaſchi, quos fert montagna bricones
Toſcanizando ſimul preſtum mendacia diſcunt,
Nec tantum hic narrat plebs Corteſana boſias
Aſt aria, & tellus parlantes, ignis, & vnda
Magnanimas largo raccontant ore boſias,
Hic ipſi muri, narrant hic ſaxa boſias,
Hic poucrum, hic riccum ſentis parlare boſias
Omne tenet pectus, tenet omnis lingua boſias,

Quoſ-

Quoſque ſuas alijs ſtudiat contare boſias ,
Quiſque bramat cauta ſotium trapolare boſia ,
Ex iſtis etenim ſperat lucrare boſijs ,
Prouentus vero, & veræ præmia fraudis .
Eſt ideo tantum virtus laudanda boſiæ ,
Quantum larga ſuis Naturæ maxima vincit
Munera muneribus, ſi quis bene guardat vtraſque.
Nos nudos Natura creat ſine tegmine veſtris
Vt produrre ſolet pegoras, aſinoſque, boueſque
Non nobis panem, non prebet prouida vinum ,
Mon vlli robbam, non vlli porrigit aiutum ,
Vt ſine trauaio valeat deffendere vitam ,
Cunctа ſed hæc donat mortalibus alma Boſiæ ,
Hæc etenim corteſa ſuis ſuccurrit amicis ,
Hæc menzogneris veracem porigit aiutum ,
Hæc illis raros ſemper concedit honores ,
Hæc pueros ditare ſolet, riccoſque tueri ,
Hæc iuuenes, vecchioſque ſimul conſeruat alegros ,
Hæc gaudere facit pueros, gaudere puellas ,
Hæc facit æteream mortales ducere vitam .
Hæc implet torum diuinis dotibus orbem ,
Hæc ſplendet cunctis in bandis emula Solis ,
Hæc ſummo eſt virtus perfectio ſumma bonorum,
Inclita, magnamina, illuſtris, diſcerta, fidelis ,
Sublimius, matura, humilis, generoſa, diſerta .
Sed quia dum laudes tento numerare Boſiæ
Tentator verus tentat mea lumina ſomnus ,
Altaque nunc horam quartam campana ſonauit ,
Otia, Togna, meo calamo concede boſardo ,
Otia dormiendi pluſquam mendacia proſunt .

DE LAVDIBVS AMBITIONIS
Macaronea Sexta.

PArce precor , Merline pater, ſi noſtra refundant
Carmina quo quondam colere te copia , carmen ,
Scribere ſforzauit , carmen quo contra raſonem , No-

Nobilis Ambitio troppum biaſmata remanſit.
Quis furor, aut quæ cruda tuam tunc rabbia mentem
Impulit? in dicto potuit tam pectore ſdegnus?
Excuſare tamen voluiſti deinde maronem
Ipſe tuum, proprio confeſſans ore Commam
Tunc nimis à dritto tecum trauiaſſe viaggio,
Ventorum furioſa cohors nam perdere ſtradam
Fecerat, atque illam in callem caſcare ſiniſtrum.
Aſt ego nunc cupiens ipſius dicere quales
Sint laudes, & quantos Ambitionis honores,
Verſibus vnde meis validum ſperabo ſoccorſum:
Quis mea gonfiabit ventis nunc vela gaiardis,
Vt dulcis intrare queat mea gundula portus?
Ipſa Comina meis tu nunc precor annue cæptis,
Ipſa meæ lætum finem concede fadighæ,
Si tuus ante furor, coleram ſeguitando Cocai,
Quod laudaturum fuerat biaſmauit à tortum
Ambitionis opus nunc mecum vera loquendo
Ipſa poteſt veram cantando palinodiam,
Omittens falſum vecchium corrigere fallum.

Omne, quod hoc bellum carumque catatur in orbe,
Omne, quod hic nobis dignum ſtupore videtur,
Omne, quod hic mundum claris ſplendoribus ornat,
Sola quidem inuentrix mirabilis atque Magiſtra
Ambitio, magna perfecit alacriter arte,
Hæc caput eſt, rendunt cui mundi membra tributum,
Hæc virtus cunctis, quæ dat virtutibus, almam,
Hæc dos, quæ reliquis concedit dotibus aurum,
Hæc ars, quæ claras alias ſuper eminet artes,
Hæc in gentili, groſſo hæc in pectore alozas,
Hæc riccos, poueros, grandes, baſſoſque gouernat,
Hæc non mortales tantum, ſed numina cæli,
Omnes, & guidat dulci, compagna Planetos
Si ridet cælum, ſi fulget ſueldus athor,
Si Sol auratos radios ſpargagnat in orbem,
Si brillant ſtellæ, ſi porgit Luna luſorem,
Hoc facit Ambitio cuius gonfiamine cælum,
Omniaque illius borioſo lumine ſplendent,
Si Venus, aut genitor faciunt mortalibus vllum

Ser-

Seruitium quemquam ſpectantes ore benigno
Porgentes vè illi, dum venit in orbe, fauorem
Ambitionis ad hoc aura ſpinguntur amica,
Nam ſede propriè virtutis flammine gonfianc,
Et gaudent mundo, quos gignunt cernere partus.
Si mare quacchiatum placidis ſpectatur in vndis
Æquora vicinis monſtrans tranquilla Nochieris,
Admonet atque illos tutum carpire viaggium.
Hoc ad opus ſolum propria ambitione mouetur,
Namque godit nautis talem preſtare bonazzam,
Quo magis ipſius timeant aliquando boraſcam.
Aſpice cum radijs Phebi ſcaldata vireſcit
Tellus, & ad noſtros tornat Primauera paeſos
Ambitionis opes tunc mundus cernit alegras,
Ambitio iubilans omni tunc parte triumphat?
Ambitione tumet mollis dum ventilat aura,
Ambitione nouos oſtendunt arua colores,
Ambitione ſuos diſtendunt prata tapetos,
Ambitione vaghi ſpuntant de ceſpite flores,
Ambitione rubet ſpinoſis roſa rubetis,
Ambitione nouis ſe veſtit frondibus arbos,
Ambitione altis rident in collibus herbæ,
Ambitione fluunt claris de fontibus vndæ,
Ambitione canit dulcis Roſignolus in vmbra,
Ambitione pias repetit Philomena querelas,
Ambitione foras ſaltant per ſepta luſertæ,
Ambitione Deus ſua ſpicula cæcus auentat,
Ambitione ſuum cantat Toniola moroſum,
Ambitione godit Zanam ſeguitare Tonellum,
Nec tantum placido dominatur tempore Veris
Ambitio, ſed ei conceſſit ſumma poteſtas
Eternum imperium cunctis de menſibus Anni,
Sola nec vna dies, nec ſola hic preterit hora,
Quòd non inſignes acquirat vbique triumphos.
Natura, arſque ſimul magna ambitione tumeſcunt
Quam propter gaudent ſemper garegiare viciſſim,
Quæ grandiores faciat ſtudioſa fiolos,
Hic ſi leggiadram facie, bellamque putinam
Cernimus, angelicas imitantem fronte figuras,

Quæ ninfas alias cum pulchritudine auanzat,
Aut ſi formoſum iuuenem quandoque videmus,
Qui vagas habeat guanzas, vultumque galantum,
Narciſo, aut Cephalo ſimilis, pulchrouè Hiacinto,
Qui quoque ſub tenero naſcondat pectore claros
Ingenij ſenſus maturæ, & mentis acumen,
Natura hæc certum formatos eſſe dicemus
Ambitionis ope, ſimuliſque agitantibus illis,
Ipſa quibus facilis ſemper Natura guidatur,
Cætera dum format cunctis animalia bandis.

Emula riualem cupiens ſic vincere vecchiam
Ars, admirabiles exponit grauida partus,
Quam ſtigat Ambitio, cupide, forzaſque miniſtrat:
Hinc vario ſplendet celebris ſpectanda colore
Pictura, exultans facies imitare loquentes,
Hinc ſcultura nouas fingens celebeberrima formas
Scarpellando mutat varias in ſaxa figuras.

Nullus preterea ſeguitaret Apollinis artes,
Nullus voltaret docta ad gimnaſia mentem,
Nullus calcaret veterum veſtigia Patrum,
Nullus doctorum legeret volumina Varum,
Nullus montaret famoſi culmina Pindi,
Nullus cantaret generoſi facta Gradaſſi,
Ambitioni fortis ad hoc per corda tiraret,
Quis tot Ariſtotelem docuit componere libros?
Quis tanta antico dictauit ſcripta Platoni?
Quis tantos fecit Scotiſtas, atque Tomiſtas?
Ambitio hoc omnes ſolum ſuegiauit, & omnes,
Ambitio docuit ſenſus formare profundos.
Et quis me groſſas fecit ſeguitare Camænas,
Vnde nouis volui implere macaronibus orbem?
Ambitio hoc potuit, potuit quæ cuncta, poteſtque,
Illam mihi multos [quamuis ſine pondere] verſus
Dictauit, multaſque mihi nunc dictat Amanti:
Octauas rimas, Canzones, atque Sonettos,
Terzettos varios, Madrigales, atque Balatas,
Dulcis Amoroſas, quas ducit Epiſtola, rimas.
Multaque de cerebro cauauit Idilia noſtro,
Vnde ſuas ſentire poteſt mea Gratia laudes,

Vnde

Vnde meas audiuit ſpeſſum Moroſina pregheras,
Vnde gradire meos conſueuit Gellia cantus,
Vnde meum mitigare ſolet Lucilla bruſorem,
Vnde meas gaudere cupit Galatea, carozzas,
Vnde mihi ſpeſſum donat ſua baſia Fillis,
Vnde ſuos noſtris congiungit Cloris amores,
Vnde mecum toto iam nomen in orbe caminat,
Vnde ſuper cælos exaltat Fama Stopinum,
Precipuè poſtquam ducens me in mente Cucagnæ
Ambitio, propria me fecit ſponte poetam,
Hinc ego formoſam potuit cantare Morinam,
Hinc claros celebrare Ladros, biaſmare putanas,
Hinc admirabilis dotes laudare Boſiæ,
Hinc mala Gottoſi deſcribere crimina morbi,
Hinc plorare meæ tam caræ funera Gattæ,
Hinc meritas celebris laudes narrare Paziæ,
Hinc raros ſcoprire meæ Ambitionis honores,
Hinc Ignorantis naturæ dicere dotes
Hinc (ſi fata dabunt) Panigoni prælia Regis,
Brauramque Ducis referam, quo florida tandem
Subdere colla iugo potuerunt regna Cucagnæ.
Omnes Gramatici, Logici, Rethoreſque diſerti,
Omnes, qui medica ſanant virtute malatos,
Omnes, qui ferri curant ſaldare piagas,
Omnes, qui ſacras ſtudiant dediſcere leges,
Omnes, qui populis cercant formare ſtatutos,
Omnes, qui cæli cupiunt cognoſcere curſus,
Omnes, qui cartas ſacris concettibus implent,
Omnes, qui gentis mulcent contentibus auras,
Omnes horrendas cantant qui carmine guerras,
Omnes qui varios gaudent componere verſos,
Natiuum genium, ac propriam ſeguitare Mineruam
Omnibus in rebus clara Ambitione tirantur.
Quicquid mente agitant, vel quicquid voce comandant
Grandia magnanimi qui guardant regna Signores,
Ambitionis ad hoc ſtimulo ſpronantur acuto,
Hinc alij naues fabricant, armantque galeras,
Quarum fulgiferi tremolant ſub remigie fluctus,

Aſſol-

Aſſoldant equitum turmas, peditumque cateruas,
Impreſa varios tentant, variaſque bataias,
In ferrum, flammaſque ruunt ſtimando negottam
Spendere, quem poſſent in pace tenere, teſorum,
Hoc modo ſperantes æternum acquirere nomen.
Aſt alij, quorum mentem tirat ipſa voluntas
Ingentes mundo lætantur concedere moles,
Piramidas ergunt, ſtatuas, caſamenta, coloſſos,
Atria, fontanas, hortos, monumenta, capellas,
Ædificant pontes, fortezzas, templa, palazzos,
Eccelſos arcus, turres, & mænia, & Vrbes.
Sunt alij vitam cupientes ducere alegram,
Qui faciunt ſpeſam buffonibus, atque rufianis.
Qui nutrire ſolent paraſitos, atque ſpiones,
Adulatores, ſcanfardas, atque cinedos,
Sunt quidam pariter Magnates [ſed tamen iſtos
Cum naſo numerare queam] qui ſæpe Cameni,
Lætantur, doctoſque ſolent ſpeſare Poetas,
Illorum vt cantent metro bene geſta gaiardo,
Vel magis illorum vt taceant male facta ſilendo,
Sic diuerſa genus mundi per ſemita ſcorgit.
Ambitio mortale. Trahit ſuæ quemque voluptas,
Et propriæ ſequitur naturæ fæmina quiſquis.
Aſpice dein tantas, quæ diſpergantur vbique
Inſegnas varias, armas, variaſque diuiſas
Impreſas, ſcudos, ſtendardos, mille facendas,
Aſpice marmoreas aquilas, colubreſque ſuperbos,
Zampigeros Verſos, Tauros, pictoſque Leones,
Cornutas Lunas flammas, tondaſque Borellas,
Fondentes plantas, ſpadas, Stellaſque luſentes,
Montanas Capras, Vitulos, Tauroſque bricones
Sperones, lanzas, Hiacintos, Lilia, Roſas,
Innumeras vario retrouatas ordine Cruces,
Innumeras hominum, quæ monſtrat geſta, Coronas,
Multaque præterea, quæ non comprendere verſu,
Nec numerare meo, longo niſi tempore, poſſem,
Omnia quæ Ambitio cuntis monſtrauit, & auxit.
Poſtea ſi ſunt danzæ, ſi gioſtra paratur,
Ad ballum ſi feſtea dies inuitat Amantes,

Si banchettatur, fiuntque bragalia Bacho,
Ambitio ipſa docet pretioſas condere veſtes,
Ipſe bragas, cappas, collettos, atque zipones,
Ipſa penacchiones fabricat, plantaque cimeros,
Ipſa docet brauos Barones correre campum,
Ipſa Ducum aurata circundat membra corazza,
Ipſa facit lætos equites agitare bagordos,
Ipſa facit pulchros, forteſque trouare Caualios,
Ipſa docet ballos, varias formare coreas,
Ipſa docet Dominæ pulchræque placere puellæ,
Ipſa ſimul pinguis monſtrat præcepta Cuſinæ,
Ipſa Iouis dignas componit docta viuandas,
Ambroſiæ ipſa facit dulcis trouare beuandas,
Ambitio demum tot habet celebrima dotes,
Quot cælum ſtellas bibulas, quot littus arenas,
Quot Neptunus aquas, quot mutos æquora piſces,
Quot frondes, floreſque vagus dum tornat Aprilis,
Att alias inter mortales, quas docet, artes,
Hæc liberales, largos facit, atque benignos,
Omnes, illius qui gaudent eſſe ſeguaces,
Ambitioſus enim graſſa vult viuere menſa
Spendit honorifice, robbam ſparagnando negottam
Ille tenet borſam ſemper corteſus apertam,
Nec ſtimat vn figum fuluum quod poſſidet, aurum,
Ambitioſus alit generoſas pectore curas,
Ambitioſus amat magnos acquirere honores,
Ambitioſus habet mentem, ſenſuſque viriles,
Ambitioſus agit tantum, quod gloria monſtrat,
Ambitioſus emit claras per vulnera laudes,
Ambitioſus adeſt vbi floret maxima virtus,
Ambitioſus adeſt vbi tractat turpia vulgus,
Ambitioſus obeſt vitio, ſcelerique malorum,
Sed quid ego laudes tantas trouare laboro?
Ambitioſus homo, nec homo, ſed regia proles,
Non homo, ſed patriæ prudens eſt arbiter vrbis,
Non homo, ſed magni ſapiens eſt Iupiter orbis,
Magnanimus, largus, clemens, virtutis amicus,
Nobilis, excelſus, præclarus, fortis, honeſtus,
Maturus, placidus, lenis, gentilis, acortus,

Inclitus, ingenuus, generoſus, ſplendidus, audax.
Sed video pelagum me nunc tentaſſe profundum
Ambitionis adhuc nec laudis tangere portum,
Iam mihi craſſiloquo concedunt carmine forzæ:
Ne pigeat ſcopulo fermare Comina viaggium,
Doneç noſtra nouo gonfietur vela leuanto.

GATTAM ROSAM
A MILITE INTERFECTAM
DEPLORAT,
Macaronea Septima.

HVC precor, huc propera, excelſam Pedrala Cucagnam,
Altaque per pocum Bacchi caſamenta relinquens,
Ad caldas pueri Vatis deſcende pregheras,
Tu lacrimis noſtram, tu mæſto carmine mecum
(Proh dolor) extintam crudeli funere Gattam,
Nunc ſequere ipſe quidem triſtes ni porgis aiutum)
Non poſſum quos corde gero ſcoprire malannos,
Tu mihi ſola potes flebiles dictare parolas,
Tu verſus drizzare meos, quibus ipſe trauaium,
Mentis, & afflictæ valeam sborrare dolores.
Heu quid ego exoptem ſine cara viuere Gatta?
Quod poſſum ſuperare bonum? quod dulce? quod heu heu,
Solamen retrouare queam? quo noſtra receſſit
Dulcis amica quies? ſolazzum, vita, teſorus?
Crudelis nimium Lacheſis, crudelia fata.
Crudeles ſtellæ, ſed tu crudelior illis
Miles, non miles potius, ſed barbarus hoſtis,
Non miles, ſed latro rapax, ſicarius atrox.
Non miles, ſed Fera furens, ſed perfidus Anguis,

Non miles, nec homo, Inferni ſed trenta Diauol,
Qui tam leggiadram voluiſti offendere Gattam,
Qui tam formoſam potuiſti ſternere Roſam,
Qui mea cum miſera ſolatia morte tuliſti,
Quis furor, aut quæ cura tuam tam barbara mentem
Intrauit? quæ ſtizza manum furibunda guidauit
Quando meam morti voluiſti tradere Gattam?
Quam ſperas famam? quem queris, & inde guadagnum?
Non vergognaſti quando hanc ſcelerate feriſti?
O bellam prouam, dignos, ò laude triumphos
Vulnere mortali teneram trucidare Gattinam,
Flore iuuentutis, quæ dum formoſa godebat,
Narciſo ſimilis, ac Roſa ſimilima roſæ
Sola meæ giornos vitæ rendebat alegros.
Heu quid agam inſelix ſine te, mea Roſa? quod vltra
Non potero lætum ſine te ſperare ſolazzum?
Quid faciam dum longa dies mihi tedia præbet?
Quis mecum ſocius poſtquam diſnauero ludet?
Quæ mihi nocte pedes dulcis ſcaldabit amica?
Dum mea dintornum gemebundas lumina volgo,
Nec reuidere meam poſſum, velut ante, Gattinam,
Tanta meum brancat tunc deſperatio pectus,
Quod nullam valeo mentis retrouare quietem.
Sole dies caruit, caruit nox frigida ſtellis,
Quando tuæ clauſit frontis Mors improba ſtellas,
Quarum ſiderea luſtrabas lampade caſam,
Quæ nunc tota dolens mecum tenebroſa remanſit.
Ergo tuum poſt hac gratioſum cernere vultum,
Nec dabitur: ſentire illud dulciſſime gnao, gnao,
Ad cuius ſanitum nudas mulceſcere Tigres,
Et poteras libici molieſcere corda Leonis,
Nec tamen angelicæ potuerunt organa vocis,
Corda diabolici, & mentem placare Neronis,
Qui tua taglienti transfixit pectora ſpada,
Perpetuiſque meum colmauit pectus affannis,
Tu meus ardor eras, mea lux, mea ſola cotala,
Compagnia dico, qua nunquam carior altra?
Noctes, atque dies mecum beneſida manebas,
Tu quando ad menſam me pro diſnare ponebam,

D 2 Tu

Tu quando ad cænam me Franceſchina vocabat,
Preſens ſemper eras, faciens mihi mille carezzas
Blanda domandabas tunc ſgauolando viuandas,
Quando per hanc ſalam me paſſeggiare videbas,
Tu pariter mecum leggiadris paſſibus ibas,
Si me penſoſum cernebas ſupra cadregam,
Fronte malanconico, nec non proſtrata iacebas,
Si legere interdum, tot gaudebam ſcribere verſus,
Tu quoque apud ſtudium faciebas lata dimoram,
Quin ego ſæpe videns doctos te voluere libros,
Atque ſotoſopram voltare volumina Vatum
Sperabam te poſſe etiam dediſcere lettras,
Inque Poeteſſe formam tranſire galantam,
Sæpe ſubit mentem cum tu vezzoſa ſolebas
In noſtros ſaltare ſinus, pedibuſque leggeris
Tota humilis, leuiſque meas aſcendere ſpallas,
Siue meam pulcro frontem baſare bocchino,
Siue meas dulci lingua leccare ganaſſas,
Siue meas grato orecchias implere ſuſuro,
Siue meam leuiter morſu perſtringere dextram,
Siue tuam drizzare couam, qua læta frequenter
Dulce mihi fidei ſignum preſtare ſolebas,
Sæpe meum guardans amoroſo lumine vultum
Illud ſuaue gnaum replicabas ore ſonoro,
Quo me credo tuum dominum ſermone volebas
Dicere, promittens æterni pignus amoris.
Quid memorem ingenium mentis, conſilia cordis,
Deſtrezzam, curſuſque pedum, vel corporis artus
Virtutes celebrare tuas quo carmine poſſem?
Brauuram, forzaſq; tuas qua ſcribere penna?
Prodezzas, arteſq; tuas quo promere ſtilo?
Impreſas palmaſque tuas qua dicere lingua?
O quoties Toppos, communes fortiter hoſtes
Vicisti, ò quoties illorum ſanguine terram
Bagnaſti, ò quoties quantumque furentibus vngis
Feciſti ex illis, & acuto dente, macellum,
Ipſa quidem cauta haud mancum, quam fortis, eorum
Seruabas fraudes, noſcebas prattica paſſus,
Deſtra nouos, vecchioſque dolos ſcoprire ſciebas

Hinc

Hinc punire bramans ea robbamenta latronum,
Affrontabas eos generoſa fronte gaioffos,
Qui ſforzabantur rationem reddere furti,
Atque tabernario poſt cænam ſoluere ſcotum,
Deq; tuis manibus nunquam ſcampare valentes,
Pro meritis pænam propria cum morte pagabant,
Longe igitur ſtabant pluſquam cinquanta miaros,
Non ſtanzas habitare meas, non rumpere ſomnos,
Non in diſpenſa lardi roſegare mezenam,
Non libros guaſtare meos, non tollere biauam,
Nec noſtram audebant paruam naſare cuſinam,
Nam troppum inuictæ metuebant vulnera Roſæ,
Quæ dente, atque vngis ſpinam portare ſolebant,
Quæ innumeras ſquadras Topporum miſit ad orcum,
Vnde triumphali teſtam redimita corona,
Gattorum meruit mundo Regina vocari,
Sed nunc quis noſtram robbam ſualuabit ab illis?
Illorum inſidias quis diſcoprire valebit?
Quis punire vigil poterit latrocinia cuſtos?
Quis faciet poſt hac ſtudio guardamque granaro?
[Me miſerum] iam fama tuæ prænuntia mortis,
Neſcio quo meſſo, illorum peruenit orecchis,
Qui petiere domum gaudentes illico noſtram,
Hic ballant, ſaltant, ſquaquarant, faciuntque bagordum,
Hic leti danzando tua de morte triumphant,
Hic parent buttare zuſum de nocte ſolarum,
Allegras celebrant feſtas, sbuſantque credenzam,
Entrant in ſtudium, quæ ſcribo cuncta ſpegazzant,
Strappazzant pennas, in calamaria piſſant,
Sfazzati immundo bruttant de ſtercore libros,
Quaſque illis tendo trapolas ſtimando nientum
Omnem procurant ad ſaccum mittere caſam,
Hi mihi cæperunt iam roſegare ſtiualos,
Candelaſque duas iam mangiauere ribaldi,
Nec facit hic illos aliquis cagare ſtopinos.
O cur preſentem non me mea fata dederunt
Eſſe, tibi quando mortem dedit improbus hoſtis,
Forte aliquem miſeræ potuiſſem porgere aiutum,

Siue humiles ſpargens demiſſo fronte preghieras
Impia ſoldati placaſſem corda Tiranni,
Siue meis contra ſpietatum viribus vſus
In tua conuerſum violenti pectora dextra
Sollicitus currens rapuiſſem fortiter enſem,
Vnde ſcapare necem potuiſſes forte propinquam.
Si te immatura ſors perdere morte volebat,
Talis, & aſtrorum fuerat bene firma voluntas,
Extremum vitæ ſaltem sborrare fiatum
In proprio lecto clemens tibi Parca dediſſet:
Ante etenim dura, quam tecum falce feriſſet
Ipſe quidem Mortem deuoto corde pregaſſem,
Ne tibi taiaſſet per adeſſum dura ligamen,
Vnde tuum ſtamen fatalis Cloto filabat;
Forſitan illa tuæ (ſi flectunt carmina, mortem)
Moſſa meis precibus, ſlongaſſet tempora vitæ.
Si tua, vel aliquis trauaiaſſet corpora morbus,
Seu terzana febris, ſeu te quartana piaſſet,
Nec ego mancaſſem te gouernare malatam,
Portaſſetque tibi mea Franceſchina panadam,
Vel de molicula compoſtum carne guazzettum,
Vt melius poſſet depreſſa reſurgere virtus,
Atque tibi ammiſſas ben preſtum reddere forzas,
Sique foret Medico pro te guarire biſognus,
Mercurialem, vt Minadoia vocaſſem,
Qui tibi toccaſſent polſum, & male habentis orinam
Reſpiciendo, ſuas ſcripſiſſent inde recettas,
Vt ſanare tuum poſſent medicamine morbum;
Tandem ſi tali mancaſſes morte, nec vllum
Alterum poſſet caram tibi ferre ſalutem.
Ipſe tua almancum clauſiſſem lumina dextra,
Emeritam docto poſuiſſem carmine tombam,
Vnde tua in omnes volitans poſt fama paeſos,
Inuidere tibi potuiſſet Gatta Petrarchæ.
Interfecta iacet (heu nunc) ſine honore ſepulcri,
Ac pretioſa nimis coruis, & vermibus eſca.
Egregium remanet nec viuum nomen ademptæ,
Quod fuit altiſono celebrandum carmine in orbe,
Et ſempiternis tollendum ad ſidera gridis,

Hinc

Hinc mage crudelis lacerat mea pectora affannus,
Nec valeo pazzum cordis mitigare dolorem,
Nam mihi nil ſupereſt miſero quam plangere acerbum,
Atque tuæ ſemper giornum maledicere mortis,
Qui quoque me faceret dilectam perdere vitam;
Ni me vindictæ viuum ſperanza teneret.
Certe aliquis aderit peruerſi criminis vltor,
Qui percuſſorem valeat punire gaioffum,
Impia mortali trappaſſant pectora ferro,
Ac mangianda Lupis ſcelerata cadauera linquens.
Ipſe ſed in tantum dica pro cuſpide ſpadæ
Prontus aparecchio pennam, calamare, papirum,
Vnde manigoldo æternam cum carmine guerram,
Moliar atque illum nunquam piagare roſinam.
Et prius obſcuras portabit Apollo tenebras,
Et prius vſatum non porget Luna luſorem,
Et prius ab alto caſcabunt ſidera cælo,
Et prius à terra ſcandent animalia cælum,
Et prius vndiſoni bruſabunt æquoris vndæ,
Quam ceſſare queam talem vilipendere furbum,
Quam battare queam talem biaſmare codardum,
Quam mancare queam talem ſtrapazzare boconem,
Quam reſtare queam talem ſuſpendere ladrum,
Quam tardare queam talem maledicere boiam:
Tanta meam cæpit contra hunc ſdegnatio mentem,
Quod buttare viam calamum mihi rabbia fecit;
Siſte Pedrala pedem, faciaſq; hoc carmine punctum.

LAMENTATIO
DE PODAGRA, ET CHIRAGRA,
Macaronea octaua.

ILLE ego dulciſonis ſolitus cantare Camænis
Leggiadros verſus, canzones, atque Sonettos,
Octauaſque rimas laudes celebrando Morinæ,
Bellezzaſque meæ nunc me tormenta Podagræ
Tempore continuo miſerum ſtruggentia canto,
Non tamen vſatum poſco tibi Phæbe ſocorſum,
Nec te, Clio, ſacrum iubeo deſcendere montem,
Vt mea pierio tunc bagnes labra brodetto,
Nam ſicut lauri non mertat teſta coronam,
Sic mea caſtaliam diſprezzat bocca beuandam.
Parce precor noſtris erroribus, optime Lector,
Nec burlare nouum macaronia in arte Poetam,
Dum breuiter triſtem meditor sfogare dolorem,
Quod multi veteres iam non potuere Poetæ
Huius maluagio depreſſi crimine morbi,
Quinimo poſt ſpallas dulces mittendo Camænas,
Vinta fuit rigidis horum patientia pænis,
Vnde tot ad cælum vanas ſparſere querelas,
Perdentes propriam ſauia cum mente raſonem,
Nam magis hæc homines, quàm Mar. guerra trauaiat,
De quo verus ego nunc teſtimonius adſum;
Ipſe quidem multos iuuenili in corpore morbos
Ante tuli, varias febres, diſcrimina multa,
In quibus ipſa meum ſemper patientia pectus
Amauit, fortemque ſimul conſtantia fecit:
Nam fore me preſtum fuerat ſperanza guaritum
Vel preſtum [ſi talis erat ſors] denique mortum.
Sed mea me poſtquam crudelia fata tulerunt

His

Hıs cruciare malis, crudaſque patire podagras,
Longe quidem morbos leuiores eſſe probaui
Hoc omnes dulcem zucarum quin quiſque putaret
Gianduſſas alias morbis cum talibus æquans,
Hic ſuperat crudas quas fert Hircania, Tigres,
Hic rabidos vincit Libiæ feritate Leones,
Hic homines ſtruggit, ſneruat, conſumit, ammazzat
Inferni grauior pænis, tam crudus, & aſper,
Ipſa quod inuictas illi tolerantia ſpallas,
Inchinat, tantamque nequit ſoffrire ruinam
Si peſtem ſentiſſet. . . . . .
Virtutem impatiens nunquam perficeret vllam
Et te, qua tutus fuerat patientia, Iobus
Mitteret ad ſtuffam mundum renegaret, & ipſum
Nec ſimul cum pace malum perferre valeret,
Nam corpus, mentemque trahit, sforzatque talhoram
. . . .
More furiantis ſtigos chiamare Diablos,
Miſeram ſeruat nullam, crudelis in omni
Tempore, non medium, nec habent martiria finem.
Cum nox atra diem tenebris ſcurare comenzat.
Phebus, & ad noſtrum voltat calcanea mundum
Omnis homo placidam carpit per membra quietem,
Omnis alhora ſuo requieſcit beſtia lecto,
Hic habitat ſiluas, alterque retornat à caſam,
Vt dormire queat donec formoſa reportet
Alba diem, curoſque ſuos dimenticat omnes,
Sed magis incipiunt doiæ tunc fortiter artus
Dilanaiare meos, tortoſque ferire zenocchios,
Cruraq; cum pedibus lacerant, ſpallaſque fracaſſant,
Et manus à brazzis miſeræ ſpiccare videntur,
Sic mihi dormendi meſchino nulla facultas
Præſtatur, ſtraccumuè pio tunc dare ſopori
Corpus, & alquantum grato indulgere repoſo.
O quoties ſenſus cænans rebibendo prouaui
Inebriare meos, multos vacuando bichieros,
Hac rigidos forza ſperans ſepelire dolores,
Namq; ſolet Bachus ſpeſſum mortalibus egris,
Adlictiſque ſua dulcedine ferre quietem,

Sed fuit hoc ſolum lignas adiungere flammis
Inter vtrumque malum nullus mihi ſonnus in occhis,
Pax mihi nulla datur, noctem ſed guerra per omnem.
Poſt tenebras lucem video, paſſatque noctis
Tempora, certo diem, redeunt vaga lumina, Solis.
Cuius in aduentu telus, & pontus, & aer
Lætantur, gaudentq; ſuis animalia boſchis,
Et volucres dulci Solem cum voce ſalutant.
Non tamen vlla meam ſubit allegrezza coradam,
Non ferus ipſe meis diſcedit ab oſſibus ignis,
Membra fracaſſatum nec poſſunt reggere corpus,
Hinc mihi luctus atrox: lacrimæ buttantur inanes,
Tantaque ſtizzatum commouit rabbia pectus,
Ipſe quod inſana mihimet ſum mente ribellus,
Nec trepidum valeo coleræ moderare furorem.
Non me cum libris troppum ſtudiare biſognas,
Vt mouimenta queam cæli vel tempora Lunæ,
Virtuteſque ſimul ſtellarum diſcere cunctas,
Namque mihi mandare ſolent variando nouellam,
Et Strologum faciunt me deuentare nolendo,
O quoties ad me Mortem ſemimortus appello,
Crudelemq; voco, ſed mæſtas illa pregheras
Aſcoltare negat, facit, & mercantis orecchias,
Nam videt hinc magrum ſe poſſe cauare guadagnum
Languida, fatali truncant mea corpora falce,
Forſitan, & (quamuis nullam nouit illa pauram
Inuictam æquali vibrans cum vulnere dextram)
Hæc treſcit ſpauefacta meam ſpectando figuram,
Languoreſque timet noſtræ doiaſque Chiragræ.
O vtinam poſſe me illi accoſtare parumper,
Pænarum, & partem furtim attaccare mearum,
Certe ſuperba minus, mancumq; ſeuera fuiſſet,
Nec tantos rigida mortales falce necaret,
Nec tanta audaci trapolaret corpora dextra,
Nec pede gaiardo poueras pulſare tabernas,
Nec poſſet celebres riccorum battere turres,
Si manibus, pedibuſque ſuis ſtropiata maneret.
Sed quid ego indarnum vanas nunc dico pazias,
Cum mea continuis vexentur membra magagnis?

O dul-

O dulcis nimium Sanitas, dulciſſima cordis,
Speſque, ſaluſque mei, licet illi incognita; qui te
Poſſidet in duris tantum bene nota trauais;
O dulcis ſanitas, quam propter quiſque tenetur
Diuitias, nummos, ac omnem ſpendere robbam,
Sanus enim melius mondanos portat affannos,
Sanus habet contra fortunam obſiſtere forzas,
Sit licet iſte miſer, duramque patire coactus
Pauperiem, exercens cerebrum pro pane lucrando,
Quiſquis amat robbam, richezzas, atque teſoros,
Munera diſprezzant vitæ, propriamque ſalutem
Ad forcam fugiat non eſt hic viuere dignus,
Nam plus vita valet, quam centum mille teſori.
Farmaca multa bibi, ſolutiuos mille ſiropos,
Mille vnctos, mille impiaſtros, & mille lauandas,
Milleque cerottos prouaui, & mille facendas,
Vt ſanare meas poſſem medicando magagnas,
Si nouus infernis Medicus veniſſet ab oris,
Portaſſetque nouas medecinas, atque recettas,
Eſt mihi ſanandi miſerello tanta voluntas,
Mille quod vna dies annos mihi ſola videtur,
Vt videam ſi tale iuuat medicamen, an egros
Offendat potius cunctas ſed perdo fadigas,
Et caput, vt dicunt, Aſini prouerbia, lauo.
O vos, qui tantos libros, tantoſque recordos
Scripſiſti, Medici, varios medicando malannos,
Veſtra podagroſis nec dant medicamina aiutum,
Ad forcam properate precor, Vos dico priores
Hippocrates magnus, Vicenas, atque Galenus,
Ite ad bordellum, vel quo ſapientia veſtra
Mittitur, ad ſtampam cera ſigilata culina,
Scilicet in ſolis conſiſtit gloria rebus,
Famaq; quæ mage ſunt difficiliora medendi.
Aſpera quid memorem noſtri ieiunia ventris?
Quid referam tantas, quas fecit bocca, dietas?
Ipſe quidem molieſque cibos, lautaſque viuandas,
Que ſtomacum, aut noſtram poſſent offendere teſtam
Odiui, exigua contentus viuere menſa,
Non tamen vlla iuuat, quamuis ſeruetur ad vnguem,

Regula ſobrietas nullum mihi portat aiutum.
Iraſco colera mecum gonfiatus iniqua,
Sepeque voia venit ſanctum renegare Stopinum
Inueniens aliquos me confortare volentes,.
Conſilium præſtant (ò quam iocunda malato
Dare ſapit Medicus miſero conſilia ſanus)
Hi retrouant prontas me conſultando parolas,
Hic ait, hoc prodeſt, audiui ſæpe bonopram,
Ille ſimul prontus ſubiungit talia proſunt,
Alter at hos, inquit, vincet patientia caſus,
Qua leuius patimur quicquid corrigere durum,
Ipſe alios vidi maiori peſte grauatos,
Quos ſanos tandem fecit patientia multa.
Non mancat pariter, noſtrum procreſcere ſdegnum,
Qui, quid amant, referunt ſtulti ſua vulnera amando
Vulneribus grauiora meis, doiaſque Chiragræ,
Febre Cupidinea leniores eſſe fatentur,
O vtinam hijs poſſem languores prebere noſtros,
Vt magis ad prouam poſſent cognoſcere verum,
Dent ſua mille mihi martiria dura Moroſi,
Spendat, & in noſtro baſtardus corde ſagittas,
Torqueat igne meam, quantum vult ipſe, coradam,
Oſſibus accendat flammas, bruſando medullas,
Si non ſufficiunt frezze, tormenta dolores.
Bolzones, laquei flammæ, bruſamenta, catenæ,
Det mihi mille Diablos, cum Diablis mille Megeras,
Dummodo me rendat tali languore ſolutum,
Sum contentus ego Veneris intrare preſonem,
Atque laberintum, qui mattos perit, amantes;
Hic etenim preſtum poſſim sbalzare deforam,
Milibus atque modis acceſas ſpegnere flammas,
Legibus obediens Veneris, ſeruire paratus,
Omnibus in rebus conſtans, Domineq; fidelis,
Multum in amore fides, multum conſtantia prodeſt,
Sic praticus ſcripſit quondam præceptor amoris,
Sæuus Amor precibus, moleſinis ſæpe parolis
Placatur, lacrimiſque poteſt aliquando moueri,
Hæc ſi non baſtant, nummos adiunge pregheris,
Qui ſprezzare valent duras in amore catenas,

Qui

Qui placant grandes animos, menteſque retroſas,
Qui rumpunt rigidæ diamantis corda Puellæ,
Mollificant ſcolios, quos duro in pectore geſtant.
Omnia per talem mezum ſunt denique facta,
Facta, infecta ſimul poſſem quoque dicere falſa.
Mille vias retrouant, medicinas mille moroſi,
Vnde Cupidineas poſſunt ſaldare feritas,
Quæ quoque ſponte ſua longo poſt tempore paſſant
Nulla, ſed [heu] noſtro proſunt medicamina morbo
Soluere nodoſam neſcit medicina podagram.
Non tua borſa tibi, quamuis ſit plena, iuuabit,
Nullus habet forzam Ruffianus ferre ſalutem,
Et longum tempus miſeris non portat aiutum,
Quamuis cunctorum medicus ſolet eſſe malorum,
Quin magis in nobis creſcit creſcentibus annis
Iſte dolor, tremulam ſolitus lacerare vecchiezzam,
Sed ſi pro meritis mundani luctus, & ægri
Corporis, ipſe Deus nobis deuentat amicus,
Si quos hic cruciat pænis, tormentat affannis,
Fælices tandem in cælis facit, atq; beatos,
Iam mihi iam video ſedem ſuper aſtra futuram,
Et pro quem patior rigidi tormenta doloris,
Per tot languores, per tot diſcrimina vitæ,
Digna mihi . . . inter iam ſtanza paratur,
Clauiger ipſe . . . . ſtretta recludit
Oſſia pauperibus nunquam ſerrata tapinis
Dum modo ſit mecum ſolitis patientia pænis,
Qua poſſunt homines certam lucrare ſalutem,
O pater omnipotens hanc tu precor optime preſta,
Qui peccatores crudeli perdere morte
Non cupis, at potius conuerſos viuere gaudes,
Ipſe [vides] laqueos tendit mihi dira Plutonis
Turba nec ipſa meam linquit tentatio mentem,
Non ſine te valeo tales perferre trauaios,
Siue meæ placidam barche trouare bonazzam,
Ideo ſit de me ſemper tua facta voluntas,
Spes mea namque tuis in ſpallis tota repoſſat.

CON-

CONTENTIO TRIVM POETARVM

NIZZVS, BERTOLDVS, ET DRIAS.

Niz. SI quis habet voiam famoſum audire Poetam,
Ad cantus Bertolde tuos diſtendat orecchias,
Te paſſim cantante ſtupent Animalia quæque,
Multi diuentant Grilli, mutæque Cicalæ,
Cornacchiæque tacent, ſeruantque ſilentia Corui,
Atque tuos gaudent verſus ſentire Poianæ.
Bert. Deſine Nizze tuis me bertezzare parolis,
Atque tibi pocum iam nunc prodeſſe memento,
Vocibus indignis dignum burlare Poetam,
Nam merito talem mundus me totus appellat,
Tuque poetando debes mihi cedere palmam,
Maiorique tuo douutos reddere honores.
Nizz. O ſine ceruello, ò pazzis mens plena chimeris
Tunc tuos audes noſtris preponere verſus?
Et mecum preſumis amens contendere cantu?
Bert. Non ego te ſolum pazzum matumq; chiamabo,
Sed potius dominum dicam, Regemque paziæ,
Maiorem de me ſi dixeris eſſe Poetam,
Ipſe etenim lirico multas poſt carmine Rimas
Ad ſtampam miſſas, canzones, atque ſonettos,
Magnum opus aggrediens cantaui nobile bellum
Martis, & horrendas ſcripſit mea penna bataias,
Propter quod lauri meritant mea teſta coronam.
Nizz. Plus toſtum es dignus de carta ferre coronam,
Eſſeque fruſtatus meritas de more latronis,
Atque ſuper ſchenam tantas accipere bottas,
Quanta Crenomoni robbaſti carmina quondam.
Bert. Ipſe Crenomoni robbaui carmina nunquam,
Perq; gulamentis te monſtrant eſſe boſardum

Dum

Dum me innocentem falſo pro crimine damnat.
Nizz. Non tibi mentitæq; tuæ reſpondere dignor,
Nam quod ego dixi bene ſcis non eſſe boſiam,
Atque omnes troppum te noſcunt eſſere mattum,
Vnde mihi vergogna foret contendere tecum,
Cuius balordam tenet ignorantia mentem.
Bert. Sicne gaioffe bonum ſprezzas virtutis alumnum?
Sicne vilanezzas Phœbi manigolde miniſtrum?
Sicne Poeſiæ beffas ſciagurate magiſtrum?
Nizz. Pazziæ melius dixiſſes eſſe magiſtrum?
O ſine zucca ſale, hortorum cuſtodit imago
Quid tibi cum muſis? Ph. quid ſtulte miniſtras?
Vade ad bordellum, nec plus mihi rumpere teſtam.
Bert. Forte tibi poſſem tracagno rumpere ſchenam,
Atque tua hac guiſa rognæ grattare bruſorem,
Nec tibi ſed tantum reſpectum porto capuzzo,
Sub quo mille tenes ſordos, & mille magagnas,
Attamen ipſa meam frænat pacientia mentem,
Corrigit, & iuſtum in me continentia ſdegnum,
Vnde illas pocum mordaces ſtimo parolas,
Quas mihi nunc omnem dixiſti contra raſonem.
Nizz. Quinimo pur troppum corteſum me eſſe prouaſti;
Dum me tentaſti vanis confundere verbis,
Maiorem de me te vantans eſſe Poetam,
Qui poetizando quacumque in carminis arte,
Non es ſufficiens mihi diſcalzare ſtiuallos.
Bert. Non ad nos toccat proprium decidere cauſam
Difficile eſt proprijs in rebus noſcere verum,
Sed venit, ecce Drias famoſus carminis auctor,
Qui bene præclaras cognoſcit Apollinis artes:
Hic poterat certum contraſtos ſoluere noſtros,
Iuditiumque dabit noſtris de verſibus ipſe,
Illius dum vis te nunc ſubmittere dictis.
Nizz Hunc ego non hominem primum vidiſſe recordor
Eſt ne hic forte tuus venerabilis ille Poeta,
Qui tibi quotidie Domino celebranda miniſtrat?
Bert. Eſt eſt qui ſemper ſcribens magaalia pangit.

Qui

Qui cunctos alios nimia dulcedine auanzat,
Sicut ab ipſius poteris ſentire loquella.
Drias. Ille ego Parnaſi Cignus, Phebiq; ſacerdos,
Carmine qui Tognam cecini, Gobbumq; Rialti,
Ille ego ſum claros ſpargens qui ad ſidera cantus,
Ille ego ſum, cuius concedunt verſibus omnes
Antiqui Vates laudem, palmamque moderni,
Ille ego ſum, cuius notum ſuper ethere nomen
Portat ad eſtremos ſublimis fama poeſis.
Nizz. Ipſe quidem, Mamaluche, tuam iam creſcere famam
Audiui, adque meas cantus peruenit orecchias,
Cum quo ſæpe ſoles ranas æquare paluſtres,
Omnes atque mouens ad riſum carmine gentes,
Dum te grandiloquum pretendis eſſe Poetam,
Omnibus inſulſo te pro buffone paleſas.
Drias. O pecus Arcadicum, ò demens, ò ruſtica proles
Mene tuis bricone potes lacerare parolis?
Me, qui leggiadra ornaui nouitate Poeſim,
Me, qui ſum clarus totum manſurus in æuum,
Me, qui ſum cunctis ſcribendo dignor altris
Arguere indignis tu tunc ſermonibus audes
Ipſe tuos certum errores corrigere poſſem,
Sed non dignior ego tecum contendere, vade,
Vade ergo ad forcam, nec nos plus vltra noiabis.
Nizz. Si mihi cum doctis contentio nata fuiſſet,
Doctus ego ad doctos docte reſpondere ſcirem,
Sed vos, qui pecudes eſtis porcina canaia,
Non meritatis adhuc doctorem audire loquente.
Bert. Hinc fuge, nec noſtros poſt ac plus aſpice vultus.
Teque tuaſque baias ad ſtampam manda culinæ,
Nam tua merdoſa ſunt carmina digna latrina.
Nizz. Vos, vos ite viam, vos hinc ſgombrate boazzi,
Indignæ noſtrum notolæ conſpicere ſolem,
Ignorantones, & ſtultæ fabula plebis.
Drias. O quam bellus humor dignus baſtone repelli,
Sed nos indarnum hic quid plus tardamus? eamus.
Bert. Nizzæ vale, vale atque tuæ ſtultitia mentis.
Drias.

Drias. Hic maneas, maneant, & tecum mille malanni.
Nizz. Ite aſini, ite boues ad paſcua, iugiter ambo,
Mille Diauolazzi vos nigra ad tartara portent.

EPIGRAMMATA EIVSDEM

Quomodo ſit factus Poeta.

NON mihi famoſi montagnam ſcandere Pindi,
Nec mihi laſuſum bibere Muſa dedit.
Non mihi groſſiloquos verſus dictauit Apollo,
Nec docuit voces altiſonare meas.
Tu me, tu ſolus feciſti, Bacche, Poetam,
Diuinus Piuæ tu fureſq; meæ.
Dum mea nectareo bagnabis labra liquore
Tu mihi Calliope, tu mihi Phæbus eris.

DE FRITELLA LATRONE.

Robarat graſſum graſſumque Fritella Vitellum,
Quem peperit domino vacca morina ſuo.
Dumque ſuper ſpallas illum portabat à caſam,
Sub tanto ſudans pondere ſtraccus, ait.
Quis me nunc panem proprijs lucrare fadighis
De ſudore meo viuere meque negat?

IN QVENDAM BRVTTAM.

Eſt tam brutta tibi facies, tam ſporca boccazza,
Tumque nefanda tibi lumina fronte patent.
Quod cum te video tremebundam corde pauram
Sentio, tum grandis me cagarola piat.
Tu caue nè propriam videas in fonte figuram,
Ne in te narciſi fatta rouerſa cadant.
Ille ſui mortem ſuſtriuit propter amorem,
Ex odio poſſes tuque morire tui.

DE MVLIERVM CAVDA.

Quid diauol hanc mundo bellam cattauit vſanzam,
Gaudeat vt mulier ferre ſuperba coum?
Fæmina quæque ſuam vult caudam more Pauonis,
Quæ

Quæ ſua ſub longo tegmine crura tegat.
Nullus adhuc veſtem, nullus facit, Albe, gonellam,
Quæ non ſit caudæ condecorata ſuæ.
Diligit an tantum pompoſa fœmina caudam,
Illam quod ſecum ſemper habere bramet?
Quid ni? non patitur mulier ſine viuere cauda,
Hanc ante, hanc retro nocte dieque gerit.

IN. BONVM MEDICVM.

Orlandus clipeo, lanza, precinctus, & enſe
Guerreggiando dedit corpora multa neci.
Innumeros tu in pace viros imbellis amazzas,
Orlando maior nonne vocandus eris?

AD B. IOANNEM POETAM.

Quis doctum eſſe negat, te Barbagianne, Poetam?
Qui ſue tuos verſus non celebrare queat?
Doctus es, & docte componis arte ſonettos,
Qui faciunt animum ſtrabiliare meum.
Dum tua ſcripta lego cunctis incago Poetis,
Orphæique ſtimo plectra ſonora nihil.
Ille l ram pulſans animalia cuncta tirabat,
Dum canis arripiunt hæc sbigotita fugam.

AD EVNDEM.

Iure quidem multi te Barbagianne, vocandum
Eſſe Poetazzum Martis in vrbe putant.
Vincis Arionem cantando, vincis Homerum,
Tam dulcem gratas alter Apollo liram.
Ipſe Arion ſurdos placabat in æquore fluctus,
Dum cantas ſubito nigra procella ſurit.
Cæcus Homerus erat, ſed frontis lumine tantum,
Tuq; vides mentis lumine talpa nihil.

IN AVARVM RVBATVM.

Deſine iam triſtes cordis paleſare trauaios,
Deſine creſpatas imbre bagnare genas.
Si tibi latrones carum robauere teſorum,
Si tibi ricchezzas ſurripuere tuas.
Non habet hinc magnum pro te triſtare caſonem.
Hinc etenim nulla eſt perdita facta tibi.
Saluabas nummos, ſunt illi nunc quoque ſalui,
Spendebat nullam, tunc quoque fides idem.

IN

IN QVENDAM.

Sanguine plebeio, & baſſa de ſtirpe creatus,
Quid clarum, Aureli, quæris in orbe genus?
In quia ricchezzis plenus, veſtitus, & auro.
An quia ricchezzis plenus, veſtitus, & auro,
Toto erras cælo claros quoque dicere ſtronzos
Ad Soli radios hac ratione queam.

AD LIDIAM.

Si latet ars prodeſt dicunt præcepta Naſonis,
Affert vergognam ſi manifeſta patet.
Hac nimium ſcoperta tuis ſtat, Lidia, guanzis,
Oſtenditque manus sbellettamenta tuæ.
Naturæ abſcondit, quam pingis maſcara, ſtampam,
Hinc minij, & sbiachæ panditur omnem nefas.
Nè mirere igitur faciem ſi ſprezzo copertam,
Maſcherata mihi nulla putana placet.

IN ASTROLOGVM.

Si Veneris curſus, ſi Solis, Maure viaggios,
Stelliferi noſcis ſi mouimenta poli.
Si coitus fredæ, ſi noſcis cornua Lunæ,
Famoſus Vates, Aſtrologuſque brauus.
Cur propriæ neſcis frontis cognoſcere cornas,
Vxoris coitus, & ſtrologare tuæ?

TVMVLVS TODESCHI.

Non ego per medias lanzas, per tela, per hoſtes
Cercaui æternum nomen in orbe mihi.
Non ego Turcarum tinctum de ſanguine brandum
Portaui, & patriæ parta trophea meæ.
Tranquillam vixi Bacchi ſub numine vitam,
Dedita Lineo mens mea tota fuit.
Gloria ſola mihi multos vacuaſſe boccalos,
Laus mihi ſola bonum iam tracanaſſe merum.

DE LENA RVFFIANA.

Qua nunc ad bellas guidat Ruffiana Putanas
Bertones, quondam Lena putana fuit.
Omnia tempus habent, vnum iam exercuit artem,
Inuecchiata nouo fungitur offitio.
Sic bona cuſinat nobis pignatta meneſtram,
Quæ ſpezzata aliam deinde coprire ſolet.

DE

DE MENEGHINA, ET TOGNAZZO.

Stigabat vecchium iuuenis Meneghina Tognazzum,
Coniugij vt fructum redderret ille ſibi.
Hic fruſtra cercabat ei montatus adoſſum
Vxoris rognam velle grattare ſuæ.
Sed ſua perdiderat ſolidum braghetta drizzagnum,
Spendebat doppias, & ſua borſa fiapas.
Tunc Meneghina videns, quod erat hoc perdere tempus,
Nullaque iuuabant baſia, verba manus.
Diſpoſuit foggiam tunc inuenire nouellam,
Qua poſſet ſomam diſcarigare ſuam.
Præſtiter ac tardum ſaltando ſupra maritum
Illius voluit tunc retinere locum.
Hanc tamen aſpiciens guiſam prodeſſe nientum,
Ipſe ſenex ridens talia verba dedit.
Currere ſi nequeo ſtradam, quæ ſcendit abaſſum,
Quomodo me in ſuſum currere poſſe putas.

DE LEONARDO.

Sæpe ſolent multi noſtrum biaſmare Lonardum,
Vxorem quod habet, & male trattat eam.
Illum etenim dicunt alias ſeguitare moieras,
Solam laſſando nocte cubare ſuam.
Ipſe ſed audacter cauſam defendit acortus,
Quodque facit valida cum ratione probat.
Eſt mihi cara nimis, nimium dilectaque coniux,
Quam toto (ille inquit) pectore ſemper amo.
Sique alias ſpeſſum ſoleo caſcare moieras
Hoc ſolum facio pro ſparagnare meam.

DE CASTITATE GIVLIÆ.

Iure quidem caſtam ſe viuere Giulia vantat
Nec . . . .
Nam brutezza ſui cum ſit nimis horrida vultus
Securam ab omni crimine rendit eam.

IN MARCVM SDENTATVM.

Caſcauere tibi multos de gutture dentes,
Nec tua, Marce, poteſt pane ganaſſa frui.
Tuque doles, neſciſque dolens reperire caſonem,
Quæ dentes valido traxit ab ore tuos.

Ipſe

Ipſe tibi vnde venit talis diſgratia dicam,
Vt pænam agnoſcans criminis eſſe tui.
Tam grandes parlat ſemper tua bocca boſias,
Tam magnaſque ſolet dicere ſæpe baias.
Quod vergognantes tali ſe claudere in ore
Auuiſi dentes hinc fugiere viam.

IN CÆCVM MARITATVM.

Perdere ceruellum quæ te diſgratia fecit,
Vxorem cum ſis cæcus, habere volens?
Cornibus illa tuam ſi cercat cingere teſtam,
Quo tua damna modo poſſe videre putas?
An penſas guardare tuam ſine lumine vaccam,
Centum oculis, Argus quod facere haud potuit.

DE MINARDO.

Ad cartas ſolitus ſemper giocare Minardus,
Omne patrimonium perdidit ille ſuum.
Nunc Procurator factus defendere cauſas
Cercat, & hoc ſperat viuere poſſe modo.
Prendendi ille tamen primam non perdis vſanzam,
Omnes nunc cauſas perdere namq; ſolet.

DE DVPLICI VNCTIONE.

Vngere ſtridentem rotam ſolet ipſe Boarus,
Ne facit ſtrepitum, ſed quetus axis eat.
Vngit ſæpe manus pariter Doctoris auaras,
Sic penſat litem vincere poſſe, Cliens.
Vnus ſed ſonzam, ducatos alter adoprat,
Nè gridet illi optans, iſteque ne taceat.

DE BALDO.

Lontanus ſteterat dilecta à coniuge Baldus,
Biſognis cupiens remediare ſuis.
Poſt anni ſpatium propriam tornauit à caſam
Bramoſus Tognam tunc reuidere ſuam.
Hanc ideo in lecto trouauit parturientem,
Cornua namque ſuo fecerat illa viro.
Merauiliatus cercabat Baldus, an eſſet,
Poſt bis ſex menſes, filius ille ſuus.
Quid dubitas, reſpondit ei Comara gazano,
An proles hæc ſit ſeminare nata tuo?
Si fuerunt Aſinæ vn annum portare poledros,

Cur

Cur facere iſteſſum fæmina non poterit?

RESOLVIT QVESITVM.

Cur Lepus indretum ſe voltat, Marce, dimandas,
Quando ſolent illum perſeguitare Canes.
Ipſe oculos credo in curſum voltare retrorſum,
Quod tunc in culo lumina nulla tenet.

AD ALBVM CONCVBINARIVM.

Iure quidem te Berta ſuum vocat, Albe fiolum,
Quamuis non illi filius es, ſed Amans.
Dicere filiolos eſt nobis ſemper vſanza,
Quos gerit ad menſes fæmina ventre nouem.
Ergo per illa nouem cum te portauerit annos,
Cur te non poterit Berta chiamare fium?

AVDACES FORTVNA IVVAT.

Sors leuat arditos, poltrones ſpingit aballum,
Docta ſic antiqui Muſa Muſa Maronis ait.
Scire cupis tali de facto, Marce, caſonem?
Dicam, nec dicens ipſe boſardos ero.
Fæmina fortuna eſt donneſcam ſeruat vſanzam;
Talis nec ſex unquam fallit vſanza ſuum.
Fæmina namque homines ſolita eſt odiare codardos,
Hæc ſed sfazzados ſemper amare ſolet.

AD PAVLVM MOSTRIVM.

Iure quidem Natura tibi iam nomina Moſtri
Paule, dedit, ſemper nam bruta moſtra facis.
Si penſas aliquid tua ſunt penſeria Monſtrum,
Si quis agis, Monſtrum ſunt tua facta ſimul.
Si ſcribis, neſcis magnum niſi ſcribere monſtrum,
Si parlas, monſtrum ſunt tua verba nouum.
Non miranda tamen debet res iſta videri,
Nam Monſtrum ſemper gignere Monſtra ſolet.

DE CORNELIO.

Me digitis monſtrant homines dum paſſo per Vrbem,
Poltronuſque aiunt, eccine Beccus adeſt;
Sic de peccatis, quæ occulte Gellia fecit
Publice (qua cauſa neſcio) plector ego.
O ſine ceruello vulgus, quæ cornua ab altris
Facta tuere prius, quomodo noſtra vocas?

IN

IN VERBOSVM.

Quód tua lingua loquax ſemper ſit plena nouellis,
Quod ſemper gaudes dicere mille baias.
Quod ſocios inter nunquam chiachiarare raſinas,
Quod ſtuffas omnes garrulitate tua.
Non mihi (quæ cunctis) hæc res miranda videtur,
Dum bene conſidero teq; tuumque genus.
Nam tibi tam laſgam tribuit natura boccazzam,
Iure quod in verbis ſemper aperta manet.

IN PETRVM.

Si Villanus homo eſt, qui neſcit habere creanzam,
Arciuillanum quis negat eſſe Petrum?
Hic alios, tantum ſuperat male namque creatos,
Quantum Elephans paruam magnus auanzat ocham.
Illi omnes igitur tali pro crimine cedunt,
Quantum Aſino cedit grandilitate Pulex.

DE ONARDO QVI ASINVM LAVDAVERAT.

Famoſas Aſini laudes deſcripſit Onardus,
Ceruellum cupiens ſic paleſare brauum.
Mirantur multi cercantes ſcire caſonem,
Cur talem voluit ſumere materiam.
Sed non miror ego: mentem ſcoprire Poetæ,
Et finem potui nam penetrare ſuum.
Ille ſuas laudes propria, propriaſq; prodezzas
Naturam, ac mores notificare volens.
Magnificas Aſini laudes cantauit, & artes,
Sunt etenim ſimiles ille, Aſinuſque ſimul.
Sic quicumque legit laudem, quæ laudat Aſellum,
Auctoris laudem laudis, & ipſe legit.

DE MAVRO GAIARDO.

Maurus ait Tauri portare in pectore forzas,
Adde, quod, & Tauri cornua fronte gerit.

AD AVRELIVM.

Nulla tuam (Aureli) capiat merauilia mentem,
Si mea iam troppum muta Camæna tacet.
Noſcere vis cauſam? noſtros vis ſcire trauaios?
Eſt penitus nummis voda crumena mihi.
Atque ſine argento noſter mut. ſcit Apollo,
Nec mea Muſa canit, ni mea borſa ſonat.

AD

AD BARILOTTVM ALBVLVM.

Es procurator doctus, doctorque Palazzi,
Es ſcriba, Notarius, Cauſidicuſq; ſimul.
Eſque Pedagogus pueri, ruffianus eiuſdem,
Perfectus Medicus, Aſtrologuſq; ſagax.
Es cortiggianus ſapiens, mercator acortus,
Artibus in cunctis es Barilotte bonus.
Ipſa tamen nullam portat tua taſca monetam,
Rabioſamque ſofris tempus in omne famem.
Res miranda paret ſed cunctis iſta dauerum,
Albule, cuncta ſapies, nil tamen inde capis.

IN HIERONYMVM BONVM.

Octuaginta Bonus paſſat Hieronymus annos,
Bauoſus, tremulus, decrepituſque ſenex.
Ille tamen gaudet bellas ſeguitare moroſas,
Vultque puellares ſemper adire iocos.
Sæpe caput, barbamque pelat, fregatque ganaſſas,
Nec ſinit in ſpeculo ſe vaghezare ſuo.
Trinzatas portat bragas, portatque penacchium,
Suſpiranſque focum narrat vbiq; ſuum.
Magna quidem debet dici tua flamma, Cupido,
Quæ quoque ſub terram corda ſepulta bruſat.

DE GIVLIA SVPERBA.

Blaſphemat, falſaque chiamat te voce ſuperbam,
Iulia, vulgus iners, nec tua facta capit.
Ipſe humilem potius vero te nomine dicam,
Cum tua iam virtus ſit bene nota mihi.
Nam tibi non baſtat . . . . .
Ipſa, quod, & ſeruis ſemper . . . .

IN QVEMDAM.

Omnes ceruellum tibi dicunt eſſe leggerum,
Stultitia plenum, ac mobilita te tua.
Sed mihi prouatur non hæc opinio plebis,
Quin falſa omnino talia dicta puto.
Non quod cognoſcam vulgus proferre boſiam,
Aut ſine, qua debet, diſcretione loqui.
Sed nullum penitus retinens tua teſta cerebrum,
Hoc leue, vel pazzum quomodo habere poteſt?

DE

DE ZOANINA, ET FAMVLO.

Pregabat vecchietta ſuum Zoanina ragazzum
Porgeret vt Dominæ baſia cara ſuæ.
Sed puer, ipſe tuam nolo baſare bochinam,
Nam timeo, dixit, mordeat illa meam.
Cur timeas morſus? mulier reſpondit ad illum;
Non vllos dentes iam mea bocca tenet.

BRAVVS FRANZOSATVS.

Armipotens brauus pugnis, atq; enſe tremendus;
Non minor Orlando nec Rodomonte fui.
Nam teſtas, ſpallas, gambas, & brachia truncans;
Innumeros miſi ad tartara nigra viros.
Squartatique artus, ſuenataque corpora ferro
Fecerunt clarum nomen in orbe meum.
Terribilem [infelix] potuit ſed vincere tandem
Brauuram franze peſtis iniqua meam.

AD ROSINAM.

Eſt tam tincta putri tua frons, Roſina belletto;
Tamque ceruſino liſſa colore gena.
Quod te Naturæ manibus non eſſe creatam,
Bellum Picturæ credo ſed artis opus.
Aſcoltanſque tuos labros proferre parolas,
O miraculum, inquam [parlat imago] nouum;

DE GIORGIO.

Perdiderat natos, nataſque Giorgius omnes,
Viuebat vedouus qui ſine prole ſenex.
Hic laſſare ſuo bramans de ſanguine redem,
Formoſæ voluit ſe maridare Petræ.
Sed fuit infelix preſtum paſſare coactus
De lecto ad lethum, de talamo ad tumulum?
Magna bachiocheries hominum, qui mente balordi
Vt faciant alios ſe ſepelire volunt.

DE VIRGILIO VITELLO.

Virgilium quicumque audit parlare Vitellum,
Dum ſua gonfiatus carmina vantat ouana.
Nunc modo non Vitulum potius putat eſſe Maronem;
Nomina qui pariter clara Maronis habet.
Illius carmen proprijs qui aſcoltat orecchis,
Nunc modo non Vitulum, ſed trouat eſſe bouem.

IN IVLIVM ZOPPVM, ET CALVVM.

Deſine Fortunam ſemper chiamare ribaldam,
Quod tibi ſoccorſum denegat illa ſuum.
Non equidem grandis eſt hæc merauiglia, Iuli,
Si bene eam tecum paragonare velis.
Tu poltronus homo es, Fortuna eſt fæmina fortis,
Tu grauis, & zoppus, currit at illa leuis.
Illa gerit longos galanta in fronte capillos,
Tu ſporcum portas, & ſine crine caput.

DE ZANINA, ET MARITO.

In die Dominico gambis dum ſtaret apertis
Supra ſedens portam bella Zanina ſuam.
Eia, ſuperueniens vir dixit, claude botegam,
Hæc eſt nam feſto clauſa tenenda die.
Illa ſed, hic error [reſpondit pronta marito]
Eſt tuus, & ſolus tu puniendus eris.
Namque tibi noſtram toccat ſerrare botegam,
Qui clauem portas tempus in omne ſuam.

IN QVENDAM AD MARCVM.

Monſtrum horendum, ingens venet apaſſeggiat in vrbe
Vulcanum pedibus quod ſomiare ſolet.
Gonfiatum portat pectus quaſi Eolus alter;
Ventorum ſeguitat quem furioſa cohors.
Si guanzas, vultumq; miras Bacchum eſſe fateris,
Si guardas teſtam Pan reris eſſe Deum.
Monſtrum, horrendum; ingens non eſt hoc Marc.
vocandum,
Corpore qui in vno Numina tanta gerit.

SENEX MARITATVS.

Cingara iam cupiens quædam mihi dicere ſortem,
Sub qua vita fuit, mortis, & hora meæ.
Te in foſſam, dixit, caſcando rumpere collum,
Corpus ibique tuum fata perire volunt.
Cingarices noſco nunc veras eſſe parolas,
. . . .

IN MALEDICVM.

Oſſibus ipſa caret, ſed multis rumpere ſchenam.
[Sic ſpeſſum audiui dicere] lingua facit.
Tu, qui non ceſſas alios biaſmare ſodales,

Et

Et gaudes verbis cuncta frapare tuis.
Guarda precor, ne vera tibi prouerbia fiant,
Pro lingua, & pænam ſchena punita gerat.

AD DAMIANVM.

Quid Damiane meam non ceſſas rumpere teſtam,
Dum ſine aqua lætus grandia vina bibo?
Si roſegat veſtes, ſi diſſipat vnda capellum,
Quid faciet capiti? quid faciet ſtomaco?

AD MARCVM.

Quid tantis vexas ceruellum, Marce, fadighis?
Quid ſtratias mentem nocte, dieque tuam?
Cernis vt ab vnda leuiter bagnata vireſcit.
Herba, ſed à nimia putrida marcet aqua.
Pectora continuæ ſic ſperant noſtra fadighæ,
Has moderare igitur ſi tibi vita placet.

MEDICI TREMVLI
TVMVLVS.

Hoc iacet in tumulo Tremulus de gente Borella,
Qui fuit in mundo medica tam brauus in arte
Vincere quod poſſet vecchium medicando Galenum
Mille impune homines nigrum mandauit ad orcum,
Non patiens longum tempus ſtentare malatos
Tollere cum morbis infirmos namque ſolebat,
Tandem poſt multos quos amazzauit amicos,
Mors inimica illum voluit mazzare gaioffum:
Ipſa ſed huic magnum fecit Mors improba tortum,
Nam ſaluare ſuum potius quam perdere amicum
Debuerat per quem tantos tullit illa triumphos,

AD FAVSTVM.

Vxorem multi, multiq; tenere putanam,
Hoc equidem noſtro tempore, Fauſte, ſolent,
Sed paucos caſtam retrouamus degere vitam,
Et raro ſancta virginitate frui.
Scire cupis cauſam? largam laſciuia ſtradam,
Virginitas ſtrettam, ſed tenet ipſa viam.
Hinc eſt, quod multi campagnam currere largam
Semita, ſed pauci currere ſtretta volunt.

NEMO CONTENTVS.

Nullus adhuc mundo viuit contentus in iſto,

Nemo valet lætus viuere ſorte ſua.
Pauper habet pocum, nec ſouegnire biſognis
Baſtat cum pauco, bramat vt ille ſuis.
Riccus habet troppum, vitium quod dicitur eſſe;
Nec ſapit hic voias aquietare ſuas.
Corpore ſic vnus, ſic alter mente trauaiat,
Sit pocum, & troppum non ſatis eſſe poteſt.

IGNORANTIA COMENDATVR,

Apage Minerua, Pallas apage.

Procul hinc, procul eſte ſcientiæ cultores,
malancholici, cacheſtici.
Saluete ignorantiæ Primipili ſaluete.
Scientiam contemnite,
nam.
Si ſcire velitis, vt ſciatis, curioſi eſtis;
sì.
Vt ſciamini, Vani,
sì,
Vt ſcientiam vendatis, turpis lucri cupidi.
Quid liber, niſi labor?
Quid magnus liber, niſi magnum malum;
Quid mirum ergo,
sì,
Alexandriæ librorum quadringenta millia.
Pulcherrimum Regiæ opulentiæ monumentum,
Vulcano data fuerunt?
Quid calamus, niſi calamitas?
Quid atramentum, niſi res atra?
Mihi credite
Sapere eſt non nimium ſapere.
Nero,
Si litteras neſciſſet, ſpeculum fuiſſet pietatis;
Poſtquam ſciuit,
Exemplum nefarium extitit crudelitatis,
Iulia-

Iuliano
Magis obſuit eruditio, quam profuit,
Permanſit enim vniuerſalis execranda peſtis.
Scientia
Quid profuit ipſi Patriæ & eloquentiæ Patri?
Quid Pitagoræ totq; alijs,
Quos
Longum eſſet recenſere?
Auete igitur ignorantiæ Primipili auete!
Scientiam contemnite,
Ignorantiam colite.
Scatet erroribus profana ſcientia.
Ludebat B. Sabbatius I. C. Piſaurenſis.

ELEGIARVM LIBER.

DE CARMINIBVS, ET AMORIBVS SVIS.

QVI modo doctiloquas inter cantare Sorellas
Optabam, & ſacro labra bagnare lacu.
Qui tibi iam toties quæſiui, Phebæ, ſocorſum,
Cingeret vt teſtam laurea ſerta meam.
Nunc petezando tuas ſcribendi carminis artes
Prontus abandono, teque tuoſque choros.
Nihil mihi cum Muſis, Pindi iam ſacra valete,
Sit modo Parnaſſus bella Cucagna meus.
Leggiadros hortos dulcis cum flumina Bacchi
Veridicas Muſas hic retrouare queam.
Hic mihi tognæ ſuum cantanti porget aiutum.
Dictabis verſus tuque Pedralla meos.
Parce precor noſtras, lector, biaſmare Camænas,
Parce macaronicam nunc ſtrapazzare liram.
Groſſiloquo Vati groſſiloqua verba biſognant,
Apta Meges eſt groſſis larga camiſa viris.
Tu poſtquam doctos percurreris arte Poetas,
Seu Naſonis opus, ſiue Maronis opes.
Pacifica ad noſtrum conuertens lumina librum
Gaudebis baias inde videre meas.
Interdum, & grauibus ſtudios miſcendo iocoſos,
Tunc tibi de cerebro triſtis abibit humor.
Sic lautos inter banchettos ſæpe videmus
Caſtagnas molles, mixtaque poma poni.
Grandida purpurei conſueti ad munera Reges
Non ſprezzant poueri ruſtica dona viri.

Si

Si tamen iſta tuis oculis indigna videntur,
  Offenditque aures noſtra Comina tuas,
Siſte gradum, nec plura legens, hoc pone da bandam,
  In quo, confiteor, nil guadagnabis, opus.
Hæc mihi [ni fallor] dum me moliora gouernant
  Tempora, conueniunt dum nouus annus adeſt.
Nullus adhuc triſtis turbat mea pectora affannus,
  Solus Amor miſerum me trauaiare ſolet.
Ille meam dardis trapaſſat ſæpe coradam,
  Ille meeum gaudet ſæpe bruſare latus.
Ille etiam groſſos ſforzat me ſcribere verſus,
  Noſtràque cum baſſis edere verba modis.
Sed quocumq; ſonat noſtrum medulamine carmen
  Gratum eſt auctori, conuenienſque ſuo.
Forſitan hijs ſtudijs Baccus, Bachique ſorelle,
  Æternum facient nomen in orbe meum.
Cum fera grandiſono Panigonis prælia verſu,
  Cum referam gandis grandia facta Ducis.
Nomine qui magno magnum paſſauit Acchilem,
  Troianum vicit qui pietate virum.
Qui potuit bellam bello liberare Cucagnam,
  Atque tirampiam Stenta, frenare tuam.
Bacche veni, fer opem, tuque ò dilecta canenti
  Auxilium quæſo porrige, Togna tuum.
Meliſluam puero venam concede Poetæ,
  Qua meus haud zoppo cum pede verſus eat.
Cantanti plenum moſcati porge botazzum,
  Quo vox bagnato dulcior ore fluat.
Inde macaronibus ghirlandam texe galantam,
  Hæc eſt nam capiti digna corona meo.

DE PVELLÆ CRVDELITATE.

Qvalis boſcorum friſolans Roſignolus in vmbris
Dulciſono doias temperat ore ſuas;
Qualis piſcator leuiat piſcando fadigam
Dum cantat laudes, bella Catina, tuas.
Talis ego ardentem pro mitigare bruſorem,
Cum quo noſtra puer pectora auampat Amor;
Sæpe canendo meos ſoleo ſcoprire malannos,
Sæpe Morinellæ damna referre meæ.
Illa meos primum ſenſus ladretta robauit,
Et mea mortali corda feriuit acu.
Corda feriuit acu, cordis nec vlla feritam
Heu ſanare poteſt iam medicina mei.
Omnis habet tandem certam malatta medellam;
Solus Amor medicum non retrouare ſapit.
Cuncta guarire poteſt herbarum vulnera virtus
Herba tuas plagas nulla Cupido iuuat.
Illa manus miſerum quæ ſnembolauit Amantem
Illa poteſt piaghæ claudere ſola viam.
Sed mea, caldas fundo quas ore, pregheras
Vlnera languiſono ſemper aperta manent.
Surda Morina meis ſta ſemper namque lamentis;
Meque tapinellum nulla querela iuuat.
Hanc amo crudelem, ingratam, ſed nolo vilanam
Dicere, & ardorem ſprezzat ognhoram meam.
Meque, meoſque diu bertezans ladra dolores
Gaudet cum ſguardis me ſaetare ſuis.
Illam equidem ſtradas ſoleo ſeguitare per omnes;
Siue per arua vadit, littora ſiue petit.
Illam ſæpe meo quam poſſum carmine laudo,
Vt lacrimis tandem ſit moleſina meis.
Spendere ſed paſſus mulieris propter amorem,
Eſt laqueis ventos velle ligare leues.
Bellezzas cantare ſuas, laudare fatezzas,
Carmine coſtumos grandificare ſuos,

Eſt

Eſt tamquam vt dicunt boſchis predicare deſertis,
  Atque Aſini in claro fonte lauare caput.
Carmina ſchiumàntis gonfiatas æquoris vndas,
  Infernique nigros tam placauere Deos.
Nec placare valent tenerinæ corda Puellæ,
  Quæ diamantinum ferrea pectus habet.

AD AMOREM.

TV, qui ſæpe ſoles teneras bruſare medullas,
  Noſtraque cum ſtralis corda ferire tuis.
Tu, qui nunc iſtos, nunc illos vincere tentas,
  Millibus, & cercas attrapolare modis.
Cur mea, cæce Puer, tot bruſas pectora flammis?
  Quare meum quæris ſtralificare latus.
Quid merui, aſſiduos quod me ſoffrire malannos,
  Et pateris tantis me cruciare malis?
Ipſe tui nunquam ſprezzaui numinis iras,
  Nec mancum forzas, quas tuus arcus habet.
Ipſe tuæ nunquam biaſmaui regna parentis,
  De vobis dixit nec mea lingua malum.
Quin flammas, lazzoſque tuos, frezzaſq; potentes,
  Alzaui ad cælum laudibus ante meis.
Teque mea, matremque tuam cum mente deuotus
  Semper honoraui, pertimuique ſimul.
Et voſtras ſeguitans leges præcepta, ſtatutos
  Amborum vixi ſubditus imperio.
Sed mihi quid prodeſt veſtros cantaſſe triumphos,
  Atque alios inter vos honoraſſe Deos?
Nulla mei pietas nec te compaſſio tangit,
  (Heu) tibi ſic miſerum me tribulare placet?
Quem facies tandem noſtra de morte guadagnum,
  Quam tibi grandezzam noſtra ruina dabit?
Languida non vllum prendunt mea membra repoſum,

Laſſa capit ſomni lumina nulla quies.
Munera, non Cereris dulcis non pocula Bacchi,
Recreat ſenſus nulla viuanda meos.
Quinimo dum mangio video mangiare Dragones?
Suntque venena labris dum bibo vina meis.
Indefeſſam meam feriunt tua tela coradam,
Flamma bruſat pectus nocte, dieque meum.
Heu, ſi rara tuam toccat clementia mentem,
Piegantur lacrimis ſi tua corda pijs.
Præſtiter alterium puero concede Poetæ,
Voiaque iam mortis ceſſet iniqua meæ.
Nec tibi rincreſcat, longum poſt tempus amenti,
Ceruellum mentis reddere meque mihi.
Iam remoue ardentes noſtro de corde faſellas,
Nec pigeat tenerum refrigerare latus.
Et ſi noſtra tuum debent ſoffrire bruſorem,
Pectora, meſchino nec manet vlla ſalus.
Fac ſaltem mecum paribus ſcaldata fauillis
Sentiat vt flammat bella Morina tuas.
Illa tuos nunquam bolzones ſentit, & ignem
Freda ſolet ſemper deſpreſiare tuum.
Illa meum vnquam vult aſcoltare trauaium,
Bertezat guaios ac traditora meos.
Illa tuas forzas ſchernit, tua regna caleſat,
Impia de quo mea morte triumphat ouans.
Tu ſi iuſtus eris, vel me iam redde ſolutum,
Illa vel in laqueis ſit quoque preſa tuis.

AD AMOREM.

Quid prodeſt lacrimis ſemper bagnare ganaſſas
Si ridet ad lacrimas cruda Morina meas?
Quid sborrare iuuat miſero ſuſpiria crede
Si dum ſuſpiro ladra Morina godit?

Quid

Quid valet aſſidua illi mandare pregheras,
Si manet ad noſtras ſurda Morina preces?
Quid ſeguitare illam, vel quid laudare ribaldam,
Si dum laudo forat, dum ſequor illa fugit?
Cæce Puer, crudelis Amor baſtarde Cupido,
Hæc rendis famulo premia digna tuo?
Hæc eſt dulcedo? ſunt hæc tua dona? fauores?
Sic tibi ſubiectos remunerare ſoles?
Non mihi da primam tales colligere fructus
Spondebas, nec me tanta ſoffrire mala.
Ipſe tuas forti fortes iam corde ſaettas,
Sprezzabam, & regni maxima iura tui.
Saluus, & alazzis quos ſpeſſum tendis Amanti,
Burlabam lætus teque tuoſque dolos.
Sed tu quid dubitas, dixiſti, perdere noſtro
Subditus imperio? vel quid amare times?
Non ne timere potes tenerinæ corda puellæ
Quæ tibi legrezzam tempus in omne dabit?
Aſpice leggiadros oculos, vultumque luſentem,
Hinc moleſina ſuo pectore corda latent.
Sic tu vulpina miſerum me fraude gabaſti.
Sic tibi porta meæ mentis aperta fuit.
Hinc ego principians bellam ſeguitare Morinam,
Ceruellum putui perdere ſponte meum.
Hinc mihi mille mali veniunt, hinc mille malanni,
Hinc ſtratia, hinc pænas cogor habere graues.
Hinc vado per ſtradam veluti lunaticus errans,
Atque malanconico lumine guardo ſolum.
Hinc mortem bramo, carumque sborare fiatum,
Vt valeam tantis me ſoleuare malis.
Tuque mei ſolus cauſas es ſcelerate doloris,
Iſta mihi per te tota ruina venis.
Nam ſicut eſt altris formoſior ipſa Morina,
Sic mihi dixiſti, quod foret ipſa pia.
Facta tamen troppum inuenio contraria dictis,
Promiſſam ſeguitat magna boſia tuam.
Illa meis præcibus faciens mercantis orecchias,
Eſt tanquam ſcolium quod ferit vnda maris.
Non fermare pedes, non aſcoltare pochettum

Vult, quos ſopportant pectora noſtra guaios.
Sed tibi toccat, Amor mentem abbaſſare ſuperbam
Rumpere quæque illud marmora pectus habet.
Ipſe pacientiam [quamuis me regula fratrum
Aſpera non teneat] fortiter ante tuli.
At mihi ſi preſtum miſero non porgis aiutum
Strazzare in tutum denique cogar eam.

AD MORINAM.

ME ſforzat crudelis amor tibi ſcribere verſus
Vt narrem doſas, bella Morina, meas.
Non quod noſtra tuam valeant lamenta durezam,
Mollificare mihi reddere teq; piam.
Sed cum perdiderim mentem propriamq; coradam,
Quid pariter ventis nunc dare verba nocet?
Nulla mihi ſperanza tui iam reſtat amoris,
Attamen in noſtro pectore viuit Amor.
In me viuit Amor pro te quam ſemper amabo,
Quamuis crudelem, quamuis amore priuam.
Hinc video noſtræ quæ ſit conditio ſortis,
Et quantum votis fata rouerſa meis.
Me ſteſſum ſoleo propriamque odiare ſalutem
Bellezzam ſtultus propter amare tuam.
Sic vitam fugio, ſic mortem lætus abrazzo,
A me vita fugit, mors mihi certa manet.
Sola meam ſaluare queunt tua lumina vitam,
In ſguardis tantum ſtat mea vita tuis.
Sed tu cruda fugis, ſed tu ſdegnoſa refudas,
Stopinum ſemper velle videre tuum.
Abſcondeſque vagos oculos, frontemque galantam,
[Heu] mortem gaudes accelerare meam.
Sed ſi te pietas miſeri non tangit Amantis,
Almancum vitæ tu miſerere tuæ.
Namque ego ſi morior, tu quoque cruda moribis,

Si

Si perdo vitam, tu quoque ſies idem.
Nam ſicut ipſe tuo prendo de lumine vitam,
  Sic tibi de noſtro vita dolore venit.
Ipſe tu o aſpectu priuus non viuere poſſum,
  Tormentiſque cades tu ſimul abſque meis.
Ergo benigna tuum debes ſaluare Stopinum,
  Ni propriam vitam perdere forte cupis.

AD MORINAM.

CVM primo placuit læto tibi lumine ſguardos
  Drizzare in faciem, bella Morina, meam;
Cum mihi meliſluas datum eſt audire parolas,
  Verboque quæ dulciter ore fluunt.
Ingreſſa eſt noſtram grandis merauilia mentem,
  Scaldauitque animum parua fauilla meum.
Parua fauilla quidem, ſed grandis corde fauillas
  Sentio, & ardentem nunc peperiſſe focum.
Hic mihi non vllo concedit tempore pacem,
  Hic me crudeliter noctę, dieque bruſat.
Taliaque indarnum ſmorzare incendia tento;
  Nec multum tali viuere in igne queam.
Sola quidem, tu ſola meas extinguere flammas;
  Semiarſumque potes refrigerare latus.
Tu prius in noſtro iaculata es corde calorem,
  Illum tu pariter ſola leuare potes.
Sed miſero tradit ora negas preſtare ſocorſum,
  Læta nouis tantum me lacerare malis.
Quid prodeſt ſdegnoſa tuum trauaiare Stopinum?
  Quid facies hoſti, ſi tibi ſpuzzat Amans?
Si talvolta furens accendit flamma caminum,
  Ipſius bruſat culmina celſa domus.
Viſinanza ruit, gens omnis porgit aiutum
  Vtque focum ſmorzet, vndique portat aquam.

Ipſa

Ipſa ſed ardori quoties ſuccurrere noſtro
 Te inzenochionem, cara Morina, precor.
Non pietatis aquam, ſed noſtris ignibus ignes
 Adiugens flammam creſcere ladra facis.
Ardentem mæſto fornacem in pectore porto,
 Maximaque ex oculis flumina ſpargo meis.
Non ignis ſmorzatur aqua, nec vnda per ignem
 Fit minor, & forzam ſerbat vterque ſuam.
Vnde ſuas capiat vires, qui me ignis abruſat,
 Nec video lacrimæ quo mihi fonte fluant.
Omnipotens tu ſolus Amor, licet orbus, & infans,
 Inter mortales miraculoſa geris.
(Heu) quid Amor dico? ſola es tu ſola Morina,
 Quæ ſguardaturis digna ſtupore facis.
Ergo meas tu ſola potes mitigare fauillas,
 Atque humidas largo fonte fugare genas.
Sic tu deinde mihi toto cantaberis orbe
 Sic pietatis opus dicar, & ipſe tuæ.

AD MVSAM.

I Præcor ad forcam; veniant, & carmina tecum,
 Ipſe tibi incago, carminibuſque tuis
Quando mihi vllum præſtas, mea muſa ſocorſum,
 Quando in amore nihil me tua forza iuuat.
Si tibi non animum baſtat placare moroſam,
 Nec verbis vnquam durificare meum.
Si tua non virtus miſero mihi porgit aiutum,
 Nec valet angoſſas diminuire meas.
Quid faciem de te? cur blandimenta, tuoſque
 Fallaces vezzos nocte, dieque ſequar?
Ergo ego tam mattus fuero, tantumque balordus
 Indarnum vt ſemper me cruciare velim?
Ergo ego cercabo famam acquiſtare Morinæ
 Illa meos cercat dum breuiare dies?

fadigabo dotes cantare Puellæ,
am ſprezzat laudes illa ſuperba meas.
t volo plus toſtum ad forcam mandare Camæ-
nas,
tque omnes verſus mittere in igne meos.
ge igitur groſſæ vos hinc ſcampate Sorellæ,
obiſcum poſt ac non praticare volo.
que meas flammas quæ iam ſcoprire bramaſtis,
ruſanda in flammis carmina proijciam.
iciat veſtras nunc truda Morina fauillas,
Quæ nunquam voluit cæca videre meas.
quid parlo miſer? quales nunc dico parolas?
Quæ mentem intrauit vana pazzia meam?
queam dulces abbandonare Camænas,
Et trombas fidei diſpreſiare meæ?
t potero [infelix] per feſti pignora amoris
Mittere crudeli dilaceranda foco?
uoueam flammis dilectæ nomina Ninfæ,
Cæleſtes ſuperat, quæ ſine labe Deas;
in potius viuat, viuant & carmina ſecum,
Et viuat Dominæ nomen in orbe meæ.
actæ maneant quas ſcripſi carmine cartas,
Cumque illis maneas, cara Morina, ſimul.
ſe bruſabor, ego nunc ſolus propter amorem
In cineres ab eam ſolus amore tui.
num baſtabit me crudis vrere flammis,
Vnum pro cunctis igne perire ſat eſt.

DE BONI VINI EFFECTIBVS.

DVM bona vina bibo ſurgit mihi voia
canendi,
Allegrum gonfiat pectus, & ipſa
meum.
Dum bona vina bibo doctis incago
Camænis,
Nec ſtimo vn figum Belloro fontis aquas.

Dum

Dum bona vina bibo veniunt ſpontanier vltro
Carmina, quæ dictas impetus ipſe meri,
Dum bona vina bibo, bellam cantando Morinam
In riſus lacrimas ſæpe reuolgo meas.
Dum bona vina bibo nullus mihi rumpere teſtam
Mæſtus humor, triſtis cura nec vlla poteſt.
Dum bona vina bibo ſteriles, ceu fumus in auras
Quicquid noſtra modo corda trauaiat, abit.
Dum bona vina bibo totum me Baccus alegrum
Tunc rendit, dulces impulit inque iocos.
Dum bona vina bibo ſuauis me ſomnus achiapans
Reſtaurat lenis languida membra quies.
Dum bona vina bibo nullam me dira pauram
Somnia ferre ſolent, meror, & omnis abeſt.
Dum bona vina bibo iuuenilis chioma videtur,
Ornarique caput flore virente meum..
Dum bona vina bibo felicis tempora vitæ,
Et paſſo auratos abſque timore dies.
Dum bona vina bibo grato perfuſus odore
Ad Veneris properans gaudia, lætus amo.
Dum bona vina bibo bellus, blanduſque Cupido,
Me chiamat ad gioſtras, nocte, dieque ſuas.
Dum bona vina bibo fugiunt de pectore affanni,
Et ſtraccat ſenſus nulla fadiga meos.
Dum bona vina bibo forzas mea corda recentes,
Accipiunt cyato facta gaiarda meo.
Dum bona vina bibo nil me Mors cruda ſpauentat,
Nec timeo falzam Parca ſuperba tuam.
Dum bona vina bibam felix mihi vita manebit,
Sed moriar manchent ſi bona vina mihi.
Ergo bibam, rebibamque diu, ſi ſæpe bibendo
Hic viuens tantis perfruor ipſe bonis.

DE

DE MORTE AVARI.

DVM graſſum Dominus Porcum amaz-
zare comandat
Autumni quoniam preteriere dies.
Per caſam cernis totàm treppare
brigatam,
Hæc etenim cunctis mors properata
placet.
us aquam portat, ſuegiat alter mantice flammas
Miſam, cortellos hic gerit, ille molat.
pectant omnes aliquid gaudere debottum
Ex illis mortus quæ bona Porcus habet.
nc penſat molles lardi ſaluare mezenos,
Præſſuros magros ille ſalare cupit.
ius Voldones dulci de ſanguine plenos,
Aſt alius graſſam ſperat habere gulam.
: bramat ad roſtum caldas mangiare braſolas,
Ille aures teneras, ſiue zalare pedes.
ſſigam pueri vacuam gonfiare parecchiant,
Deque figatellis aſaturare famem.
mnia ſed ſimili fiunt quæ in funere Porci
Exornant pariter funus Auare, tuum.
nc nam deſcendens calzaſque tirare laborans,
Hac tua morte capit gaudia ſumma domus.
garam currunt nati, curruntque nepotes,
Et currunt famuli turba proterua tui.
c auro ſperat borſam caſtrare peſantem,
Secretas caſſas ille aperire cupit.
ter frumento penſat vodare granarum,
Alter de caneua tollere vina ſtudet.
e tuo gaudent poueri, Frateſque, Pretique,
Cantantes requiem, qui Lazarumque tibi.
ndelam offertamque tua pro morte quadagnant,
Et pacem morto, tunc veniamque rogant.
tu quod viuens indarnum ſolus habebas,
Partibus in multis, te moriente cadit.
Porco ſimilis nulli das viuus aiutum,
Quem mortus multis, ſordide Paule, dabis.

AD

AD EVSTACHIVM RVDIVM MEDICVM EQVITEM.

Conſilium fecere ſuum, quo perdere poſſent,
Cum Domino ſeruum Mors fera Parce minax.
Diſpoſuere ſimul gaioffos ordine acordos,
Vt noſtros poſſent abbreuiare dies.
En primo aſſaltant longæuum ætate Patronum,
Cui ſolitas forzas tarda vecchiezza negat.
Hunc febre continua grauiter trauaiare comenzant,
Aſſiduaque bruſant interiora face.
Heu quæ nam fuerit noſtra hæc diſgratia, dixi,
Num vult nos miſeros nunc ruinare Deus?
Aſt vbi pro Domino deuotas ſundo pregheras
Ecce ferit pectus febris, & ipſa meum.
Me terzana piat, lacerat mea pectora affannus,
Vt ſolet in pegoras incrudelire Lupus.
Parca fuſarolum, & roccam firmauerat ipſam.
Neſcia quem noſtrum ſit feritura prius.
Mors quoque ſtendebas, propter nos prendere dextram,
Solicita, atque volens induſiare nihil.
Sed noſtram Euſtachi, cupiens medicare magagnam,
Preſtus adet preſtans, quod biſognabat opus.
Et ſubito Dominum cura graciore gubernas,
Ac famulo tutam porgis amicus opem.
Hinc troncare viam, ne poſſet creſcere morbus,
Et purgare paras, quæ nociturna times.
Sic nouus Alcides gaiardis iſtibus Idram
Occidis, in nobis nam febris Idra fuit.
Optima prouiſio Rudi, prudentia, virtus

Nos

ɔs tandem ſanos reddit, & abſque malo.
ma tunc tenuit Mortis merauilia mentem,
ım ſalmum naſi ſe remanere videns.
ı ſimul ſtupuit ſe noſcens eſſe gabatam,
: plenam muſchis cernit habere manum.
nos talem vergognam ferre biſognat,
ornus, & hic, dicunt ſic patiendus erit?
lni? ſic vobis Rudij præcepta comandant,
ɛ vobis Rudius, cedite victor adeſt.
s ergo, Euſtachi ſanto pro munere laudes,
ut grates referat nunc mea Togna tibi
ɡo ſi poſſem nunc deuentare Poeta..,
ut boccam aonio fonte bagnare meam.
,it vbi Titan, vbi ſtraccus caſcat in vndis
iueret Euſtachij nomen honoſque mei.
:ius ac poterit dacantare Pedralla,
ompagnus noſter ſi modo Baccus erit.
ıpagnia quidem Bacchi ſolet eſſe Poetis
rata, canunt gratos, te duce Bacche ſonos.
valet ſigum ſine Bacco, credite verſus,
oc dempto poſſum verſificare nihil.
ı ego cum potero generoſi pocula Bacchi
ımere, plura tibi dulcius ore canam.

ꓥD FARNCISCVM CORRIEDANVM.

NOſtra prius nullum de me tibi ſcripſit auiſum
Muſa Macaronis aſſuefacta modis.
Nolo tamen penſes me deuentaſſe dapocum,
Aut quantum teneor non meminiſſe tui.
mancum timeas, poſtquam me læta recepit

Bri-

Brixia, Spagnuola ſuccubuiſſe manu.
Prælia nam Breſſæ Spagnoli magna minazzant
Ingannisque putant hanc trapolare ſuis.
Sed nos Marcheſchum portantes corde Leonem
Stimemus Spagnæ bella parata nadam.
Hac igitur cauſa venerabilis ille Senatus,
Quo pendet Venetum gloria magna Patrum.
Prætorem Memum ſubito delexit, & vrbem
Breſſanam Dominum iuſſit adire meum.
Ipſe quoque hunc ſumpſi ſed meſto corde, caminum
Iſtaque per forzam ductus ad arua veni.
Nam mea corripuit Veneta partitus ad vrbe
Neſcio quis trepido corda pauore timor.
Compagnia mihi nullum preſtabat aiutum,
Fronte malanconicus, menteque ſemper eram;
Sæpe fra me ſteſſum, quænam diſgratia dixi,
Hæc erit; aut dotæ, quæ mala cauſa meæ?
Non penſando tamen potui retrouare caſonem,
Per quam tot patior nocte, dieque mala.
Sed nunc (ah) troppum video quod mæſta petebat;
Quæ fuit in timido pectore cura prius.
Scire cupis forſan quæ me fortuna trauaiat?
Aut lacerat ſenſus quà codeſella meos?
Scire cupis? dicam quamuis non ſpero ſucurſum;
Nullaque pro morbo ſit medicina meo.
Heu, quia nemo poteſt caram mihi ferre ſalutem,
Nemo poteſt noſtris remediare malis.
Cæcus Amor, crudelis Amor mea pectora torquet,
Continua quæ bruſat languida corda face.
Non tot ſchioporum reſonant hic tif taf ad auras,
Quod mihi bolzones improbus ille tirat.
Non tot habet ſpadas cunctis Franciſce, boteghis
Brixiæ, quot ſpadas corde ficauit Amor.
Nec fuſina quidem tantum Gardonis auampat,
Quæ facit in ferrum vertere ab igne petram.
Quantum noſtra foco crematur milza recenti,
Quo durante breui tempore puluis eró.
Hæc fortaſſe tibi grandis pazzia videtur,
Iuditio, & damnas crimina noſtra tuo.

Eſt

ɔazzia quidem pazzia grandior omni,
!uæ ſolet in pegora ſæpe mudare viros.
quiſi[illegible]m poſſet proprium non perdere ſennum,
a ſta[illegible]us dardos dum tirat ille ſuos?
ſauiam poſſet mentis retinere raſonem,
uando coradellam flamma amoroſa bruſat?
us habet forzam ſubitas reparare ſaettas
emo poteſt caldas [heu] ſcapolare faces.
› per hora tibi bellam laudare Morinam,
:r quam ceruellum perdere facit Amor.
celebrare ſuas ſtilo meliore canendas
irtutes, frontem, lumina verba, manus
foret inchioſtri, & grandis deſtructio cartæ,
llezas vellem ſi numerare ſuas.
ibis igitur noſtrum tu quæſo trauaium,
uod tibi nulla prius littera miſſa fuit.
ſupplire quidem poſt ac promitto, ſed olà,
: vocat ad cænam cætera turba. Vale.

AD MARCVM ONCOMPAGNVM.

Eggiadros ſi forte cupis componpere verſus,
Si cupis altiſonam, Marce, ſonare liram.
Si breuiter bramas doctam ſeguitando Poeſim
armina carminibus vincere cuncta tuis.
:am Bacchi ſcortam cercare biſognat,
: dulcem Bacchi querere oportet opem.
ıs amat Vates, Baccus facit ipſe Poetas,
ıntandi verum moſtrat, & ille modum.
Deum tacita ſuperat virtute canorum,
incit Apollineas ille furore Deas.
is Tribianum dulcem, corſumue racentem

Sum-

Sumpſerit, ore nouem pocula plena bibens.
Si quis Chiarelli, vel Grecchi [illegible] iettas,
Suxerit, e madido gutture corda bagnans,
Huic lætam accendat pangenda ad carmina mentem
Diuinus properans impetus, atque furor.
Non poſſet graſſas vnquam producere bianas
Si bruſata humidis terra careret aquis.
Sic bagnata bono fuerint in pectora vino
Cantando poſſum premere dulce nihil.
Sic verſus quondam vecchi fecere Poetæ,
Ennius, Orpheus, Pindarus, Anacreon.
Virgilius, Naſon Gallus, Lucanus, Homerius
A Bacco trombas obtinuere ſuas.
Inſipidum ſcribit carmen potator aquarum,
Fredda facit freddæ carmina potus aquæ.
Huc venias igitur plenum portando botazzum
De moſcatello quem tua vigna facit.
Ipſe parecchiabo ſalſa de carne braſolam,
Quo melior noſtro ſurgat in ore ſitis.
Hic læti ad garam plenis trincando bicheris
Eoue clamemus, candide numen ades.
Hic poſtquam totum ſugabimus ambo fiaſcum
Cantabit numeris carmen vterque nouis.
Ipſe aderit Bacchus noſter diuinus Apollo,
Dictabit noſtros prontus, & ipſe metros.
Ipſe meam facili gonfiabit flamine piuam,
Ipſe tuam faciet dulciſonare liram.
Quid nos Parnaſſi culmen montare biſognat?
Quid noſtra aonio labra bagnari lacu?
Quam ſtulti cercamus aquam? quem ſcandere montem
Querimus, aut Pindi, Caſtalijque iugum?
Omnia vana quidem ſunt pazzæ ſomnia mentis,
Præter, quam Baccus porgit amicus opem.
Hic aperire ſolet veræ dulcedinis vndas,
Hic valet in placido fonte leuare ſitim.
Hic groſſolanæ ceruellum gentis aguzzat,
Hic facit altiſones fundere ab ore ſonos.
Hic vera inſegnat ſcribendi carminis artem,
Hic clarum ſparget nomen in orbe tuum.

Hunc

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ne igitur ſi [illegible] ſibi ſeguitare Magiſtrum
Quod [illegible] ſcere magna potes.
ides [illegible] tantum facio, fac Marce raſonem,
Nec [illegible]anches ad me deinde venire. Vale.

FINIS.

MEDIOLANI.

Typis Lodouici Montiæ.

Superiorum permiſſu.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

Google